

ΓΕΡΟΚΩΣΤΑ ΕΥΗ

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΟΙ ΜΕ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

Το περιβαλλοντικό ζήτημα ως πεδίο κομματικού
ανταγωνισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Έργο εξωφύλλου

Isaac Cordal. Installation “Follow the leaders”. Berlin, Germany, April 2011.

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ, ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Αντιμέτωποι με την κλιματική αλλαγή. Το περιβαλλοντικό ζήτημα ως πεδίο κομματικού ανταγωνισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Γεροκώστα Εύη
Α.Μ.: 1119Μ026

Αθήνα, 2021

Τριμελής Επιτροπή:
Γεράσιμος Μοσχονάς, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου (επιβλέπων)
Βασιλική Γεωργιάδου, Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου
Κατερίνα Σιδερή, Επίκουρη Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Copyright © Γεροκώστα Παρασκευή, 2021

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Στον Δημήτρη και τον Χάρη, φυσικά.

Περιεχόμενα

Πίνακες & Γραφήματα	3
Περίληψη	4
Abstract.....	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: Θεωρητική πλαισίωση	10
1.1. Πολιτική Επιστήμη και κλιματική αλλαγή	10
1.2. Πολιτικά κόμματα και κλιματική αλλαγή.....	11
1.3. Η σημασία των πολιτικών κομμάτων	12
1.3.1. Κόμματα και πολιτική ατζέντα	13
1.3.2. Κόμματα και πράσινες πολιτικές.....	16
1.3.3. Επικοινωνία των πράσινων πολιτικών	17
1.4. Παράγοντες που επηρεάζουν την περιβαλλοντική θέση των κομμάτων.....	18
1.4.1. Κομματικά χαρακτηριστικά	18
1.4.2. Εθνικά χαρακτηριστικά	20
1.4.3. Ευρωπαϊκή Ένωση.....	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: Ερευνητικός Σχεδιασμός	24
2.1. Τα Ερευνητικά Ερωτήματα.....	24
2.2. Η Μεθοδολογία της Έρευνας & η Ανάλυση των Δεδομένων	25
2.2.1. Κομματικός ανταγωνισμός βάσει ιδεολογικής τοποθέτησης	25
2.2.2. Κομματικός ανταγωνισμός σε εθνικό επίπεδο	28
2.2.2.1. Οι Εκπομπές ρύπων ως μεταβλητή επιρροής	29
2.2.2.2. Η Οικονομική Ανάπτυξη ως μεταβλητή επιρροής	31
2.2.2.3. Η Κοινή Γνώμη ως μεταβλητή επιρροής	34
2.2.3. Κομματικός ανταγωνισμός στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο	36
2.3. Κόμματα μελέτης	40
2.4. Σύνολο Μεταβλητών της Βάσης Δεδομένων.....	41

2.5. Προβλήματα στη Συλλογή και Επεξεργασία Δεδομένων.....	42
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: Αποτελέσματα	44
3.1. Οικονομική, Πολιτισμική ή νέα Περιβαλλοντική Διαίρεση;.....	44
3.1.1. Η θέση των κομμάτων στις Ευρωπαϊκές Εκλογές 2014	44
3.1.2. Η θέση των κομμάτων στις Ευρωπαϊκές Εκλογές 2019	47
3.1.3. Μετατοπίσεις θέσεων μεταξύ Ευρωπαϊκών Εκλογών 2019 και 2014.....	50
3.2. Εθνική πολυπλοκότητα.....	53
3.2.1. Γεωγραφικές εντάσεις	53
3.2.2. Ο ρόλος των Εκπομπών Ρύπων	56
3.2.3. Ο ρόλος της Οικονομικής Ανάπτυξης.....	57
3.2.4. Ο ρόλος της Κοινής Γνώμης.....	59
3.3. Ευρωπαϊκοί Συσχετισμοί	60
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: Συμπεράσματα.....	64
4.1. Πλαίσιο πολιτικών προτιμήσεων	64
4.2. Εθνικό πλαίσιο	67
4.3. Ευρωπαϊκό πλαίσιο.....	70
4.4. Αντί επιλόγου	72
Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία	74
Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία	75
Πηγές	87
Κωδικολόγιο	94
Παράρτημα	110

Πίνακες & Γραφήματα

Πίνακας 1: Varieties of pro-environment protection parties (2014)	47
Πίνακας 2: Varieties of pro-environment protection parties (2019)	50
Γράφημα 1: Greenhouse gas emissions -in co2 equivalent-, base year 1990 (data 2018)	31
Γράφημα 2: Real GDP per capita –in .000 €- (data 2018)	33
Γράφημα 3: Climate change as a Reason to Vote -% of the citizens- (2019 elections)	35
Γράφημα 4: EU 2019 Political Groups	38
Γράφημα 5: EU 2019 Political Groups per country.....	39
Γράφημα 6: EU 2014 Party Competition.....	46
Γράφημα 7: EU 2019 Party Competition.....	49
Γράφημα 8: Varieties of pro-environment parties (2019 vs 2014)	51
Γράφημα 9: Environmental Protection Position (2019 vs 2014)	52
Γράφημα 10: Environmental Protection Position per Country.....	55
Γράφημα 11: Environmental Protection Position per gge scale.....	57
Γράφημα 12: Environmental Protection Position per gdp scale.....	58
Γράφημα 13: Environmental Protection Position per rtv scale.....	60
Γράφημα 14: Environmental Protection Position per Political Group.....	61

Περίληψη

Η κλιματική αλλαγή είναι ένα παγκόσμιο ζήτημα και ο ρόλος των εθνικών κομμάτων στην αντιμετώπισή της είναι εξαιρετικά σημαντικός. Η παρούσα εργασία αποσκοπεί στην κατανόηση των παραγόντων διαμόρφωσης του ευρωπαϊκού κομματικού ανταγωνισμού στο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής και της προστασίας του περιβάλλοντος, εστιάζοντας σε τρία διαφορετικά πλαίσια: του παραδοσιακού διαχωρισμού των κομμάτων βάσει οικονομικών και πολιτισμικών αξιών, του εθνικού επιπέδου και των μεταβλητών που τον επηρεάζουν με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε κράτους μέλους και, τέλος, το πλαίσιο των πολιτικών ομάδων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ως χρονικό πεδίο μελέτης χρησιμοποιήθηκαν οι εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου το 2014 και το 2019, ενώ ως πηγή εμπειρικών δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η Chapel Hill Expert Survey (CHES) -Trend File 1999-2019. Τα ευρήματα της έρευνας παρέχουν αποδείξεις ότι η διαμόρφωση των περιβαλλοντικών θέσεων των κομμάτων σχετίζεται με την πολιτισμική ιδεολογία τους, καθώς και με τις ιδιαίτερες συνθήκες σε επίπεδο χώρας, ενώ, αντίθετα, η δεξιά ή αριστερή οικονομική ιδεολογία και η ευρωπαϊκή πολιτική ομάδα στην οποία έχει ενταχθεί ένα κόμμα δεν φαίνεται να έχουν σημαντικό αντίκτυπο στις θέσεις τους.

Λέξεις κλειδιά: κλιματική αλλαγή, πολιτικά κόμματα, κομματικός ανταγωνισμός, Ευρωπαϊκή Ένωση, Δεξιά-Αριστερά.

Abstract

Climate change is one of the top priorities on the global policy agenda and national parties are important actors in climate politics. This paper focus on the drivers of party competition in the context of the traditional parties' division on the basis of economic and cultural values, at national level, and within European political groups, through data provided by the Chapel Hill Expert Survey (CHES) -Trend File 1999-2019, over the European Parliament elections in 2014 and 2019. Our findings provide evidence that political parties' environmental concern is strongly correlated with cultural ideology and country-level conditions. On the contrary, left or right economic ideology and European political groups seem to have no significant impact.

Key words: climate change, political parties, party competition, European Union, Left-Right.

‘Dr Einstein, why is it that when the mind of man has stretched so far as to discover the structure of the atom we have been unable to devise the political means to keep the atom from destroying us?’

He replied:

‘That is simple, my friend. It is because politics is more difficult than physics’.

*Albert Einstein, 1945*¹

1 Το παράθεμα αποτελεί απόσπασμα προσωπικής συζήτησης του Albert Einstein με έναν συμμετέχοντα σε Συνέδριο του Πανεπιστημίου Princeton, λίγους μήνες μετά τη ρίψη ατομικής βόμβας στο Ναγκασάκι και τη Χιροσίμα, όπως αυτή καταγράφηκε από τον δικηγόρο, υποψήφιο για Νόμπελ Ειρήνης, Grenville Clark. Μεταξύ άλλων, αναφέρεται στο Dore G.M.D., Ku J.H., Jackson K.D. (2014) “Conclusions: Politics Is More Difficult than Physics”, in Dore, G.M.D., Ku, J.H., Jackson, K.D. (eds) *Incomplete Democracies in the Asia-Pacific. Critical Studies of the Asia-Pacific Series*. London: Palgrave Macmillan.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Σύμβαση-Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τις Κλιματικές Μεταβολές (UNFCCC) του 1992, που αποκρυσταλλώνει τη διεθνή πολιτική συναίνεση, ορίζει την κλιματική αλλαγή ως «την αλλαγή του κλίματος που αποδίδεται άμεσα ή έμμεσα στην ανθρώπινη δραστηριότητα που αλλάζει τη σύνθεση της παγκόσμιας ατμόσφαιρας και η οποία προστίθεται στις φυσικές κλιματικές διακυμάνσεις που παρατηρούνται κατά τη διάρκεια συγκρίσιμων χρονικών περιόδων».

Σύμφωνα με τον IPCC (2018, p.4), οι ανθρώπινες δραστηριότητες εκτιμάται ότι έχουν προκαλέσει περίπου 1,0°C της υπερθέρμανσης του πλανήτη πάνω από τα προβιομηχανικά επίπεδα. Σύμφωνα με την ίδια έκθεση, ακόμα και αν οι παγκόσμιες προσπάθειες για τη μείωση των εκπομπών, όπως αυτές επικυρώθηκαν στη Συμφωνία του Παρισιού, αποδειχθούν αποτελεσματικές, η αύξηση της παγκόσμιας θερμοκρασίας θα ξεπεράσει τον 1,5°C. Ο στόχος του 1,5°C μπορεί να επιτευχθεί μόνο εάν οι παγκόσμιες εκπομπές άνθρακα αρχίσουν να μειώνονται δραστικά πριν από το 2030 (IPCC, 2018, p.18).

Μια τέτοια αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη θα έχει καταστροφικό αντίκτυπο στο περιβάλλον και τα οικοσυστήματα, τους υδάτινους πόρους, τα συστήματα χρήσης γης και την επισιτιστική ασφάλεια, συνέπειες οι οποίες με τη σειρά τους θα οδηγήσουν σε τεράστιο κόστος στην οικονομία και την κοινωνία, την ανθρώπινη υγεία, την ευημερία και τη δικαιοσύνη. Απαιτείται επομένως ένας παγκόσμιος μετασχηματισμός –σε τοπικό, εθνικό, ευρωπαϊκό και διακρατικό επίπεδο– με σκοπό την πρόληψη ή την ελαχιστοποίηση των συνεπειών.

Για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής οι χώρες εργάστηκαν συλλογικά, υιοθετώντας την παγκόσμια συμφωνία για το κλίμα στο Παρίσι. Η Συμφωνία του Παρισιού για την κλιματική αλλαγή, που εγκρίθηκε κατά την COP21 διάσκεψη για το κλίμα το Δεκέμβριο του 2015, αποτελεί την πρώτη οικουμενική, νομικά δεσμευτική παγκόσμια συμφωνία για το κλίμα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θεσπίσει φιλόδοξη νομοθεσία σε πολλούς τομείς πολιτικής με σκοπό να υλοποιήσει τις διεθνείς δεσμεύσεις της ως προς την κλιματική αλλαγή. Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία παρέχει το σχέδιο στρατηγικής για την υλοποίηση των κλιματικών φιλοδοξιών της ΕΕ και δίνει ένα χάρτη πορείας για νομοθετικές και μη νομοθετικές πρωτοβουλίες που θα βοηθήσουν να επιτύχει αυτόν το στόχο. Η επιτυχία της Συμφωνίας των Παρισίων και της Ευρωπαϊκής

Πράσινης Συμφωνίας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την αποτελεσματικότητα των εθνικών πολιτικών μετριασμού της κλιματικής αλλαγής.

Ο ρόλος των εθνικών κομμάτων στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής είναι εξαιρετικά σημαντικός και η μελέτη των κλιματικών πολιτικών σε εθνικό επίπεδο αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία. Σύμφωνα με την Eckersley (2013, pp. 382-396), η κατανόηση των εθνικών πολιτικών, και κατ' επέκταση της κομματικής συμπεριφοράς, είναι «ένας από τους μεγάλους γρίφους της συγκριτικής πολιτικής για το κλίμα, που μπορεί να ρίξει φως στις δυνατότητες και τα όρια του πολιτικού μετασχηματισμού προς έναν κόσμο χωρίς άνθρακα».

Σε αυτό το πλαίσιο, στην παρούσα εργασία έγινε μια προσπάθεια ιχνηλάτησης των μεταβλητών που επηρεάζουν την περιβαλλοντική θέση των ευρωπαϊκών κομμάτων, εστιάζοντας σε τρία βασικά ερωτήματα: Πρώτον, το πώς διαμορφώνεται ο κομματικός ανταγωνισμός στο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής και της προστασίας του περιβάλλοντος, στο πλαίσιο του παραδοσιακού διαχωρισμού των κομμάτων βάσει οικονομικών και πολιτισμικών αξιών. Δεύτερον, το πώς διαμορφώνεται ο κομματικός ανταγωνισμός στο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής και της προστασίας του περιβάλλοντος σε εθνικό επίπεδο και ποιες είναι οι μεταβλητές που τον επηρεάζουν με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε κράτους-μέλους. Και τρίτον, το πώς διαμορφώνεται ο κομματικός ανταγωνισμός στο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής και της προστασίας του περιβάλλοντος στο πλαίσιο των πολιτικών ομάδων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ως χρονικό πεδίο μελέτης χρησιμοποιήθηκαν οι εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου το 2014 και το 2019, ενώ ως πηγή εμπειρικών δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η Chapel Hill Expert Survey (CHES) -Trend File 1999-2019.

Στο Πρώτο Κεφάλαιο επιχειρείται μία θεωρητική πλαισίωση του ζητήματος της κλιματικής αλλαγής· εξετάζεται η θέση της κλιματικής αλλαγής στη βιβλιογραφία της Πολιτικής Επιστήμης, η σχέση κομμάτων και κλιματικής αλλαγής, ο ρόλος των κομμάτων, καθώς και οι παράγοντες που επηρεάζουν τη θέση τους στο ζήτημα αυτό. Στο Δεύτερο Κεφάλαιο αναλύεται ο ερευνητικός σχεδιασμός της εργασίας· παρατίθενται τα ερευνητικά ερωτήματα, η μεθοδολογία της έρευνας και η ανάλυση των δεδομένων, το σύνολο των μεταβλητών που χρησιμοποιήθηκαν και, τέλος, σχολιάζονται τα προβλήματα στη διαδικασία συλλογής και επεξεργασίας των δεδομένων. Στο Τρίτο Κεφάλαιο

παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας, κατηγοριοποιημένα βάσει τριών οπτικών: της οικονομικής/πολιτισμικής διαίρεσης, της εθνικής πολυπλοκότητας και των ευρωπαϊκών συσχετισμών. Στο Τέταρτο Κεφάλαιο αναλύονται τα συμπεράσματα της έρευνας. Ακολουθούν η Βιβλιογραφία, το Κωδικολόγιο και το Παράρτημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: Θεωρητική πλαισίωση

Η κλιματική αλλαγή αποτελεί ένα από τα πλέον δύσκολα και σύνθετα ζητήματα τα οποία αντιμετωπίζει σήμερα η παγκόσμια κοινότητα. Πρόκειται για μία μακροπρόθεσμη και εν μέρει αβέβαιη απειλή, η αντιμετώπιση της οποίας απαιτεί άμεσα και δαπανηρά μέτρα για τα κράτη και τους πολίτες, που αγγίζουν κρίσιμους τομείς της οικονομίας. Επιπλέον, η διαχείριση της κλιματικής αλλαγής προϋποθέτει τη συλλογική δράση κρατών με ετερογενή συμφέροντα και διαφορετική ιεράρχηση προτεραιοτήτων. Το βέβαιο είναι ότι η διαχείριση της κλιματικής αλλαγής θα παραμείνει ελλιπής αν η διεθνής κοινότητα εξακολουθήσει να την αντιμετωπίζει ως ένα αμιγώς περιβαλλοντικό πρόβλημα.

Κατ' επέκταση, τα τελευταία τριάντα χρόνια η κλιματική αλλαγή έχει εξελιχθεί σε ένα πρωτεύον θέμα έρευνας στο πεδίο των Φυσικών Επιστημών και σε μία από τις κορυφαίες προτεραιότητες στην παγκόσμια πολιτική ατζέντα. Καθώς λοιπόν η κλιματική πολιτική² βρίσκεται αργά, αλλά σταθερά, το δρόμο της και στα κυρίαρχα θέματα ενδιαφέροντος της Πολιτικής Επιστήμης, κρίνεται απαραίτητη μία ανασκόπηση της υπάρχουσας βιβλιογραφίας.

1.1. Πολιτική Επιστήμη και κλιματική αλλαγή

Σήμερα, είναι πλέον διαθέσιμος ένας μεγάλος όγκος ερευνών από πολιτικούς επιστήμονες σε ό,τι αφορά το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής. Η βιβλιογραφία διακρίνεται από ποικιλομορφία τόσο στα τιθέμενα ερωτήματα όσο και στη μεθοδολογία της. Πολλοί ερευνητές έχουν επικεντρωθεί σε έρευνες σχετικά με:

- την εξέλιξη της προσοχής των Μ.Μ.Ε. στο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής, μέσω της διερεύνησης των πολυάριθμων δημοσιογραφικών, πολιτικών, πολιτισμικών και οικονομικών κανόνων που επηρεάζουν την πλαισίωση της κλιματικής αλλαγής από αυτά (Boykoff & Perrins, 2008· Schmidt, Ivanova & Schäfer, 2013 κ.ά.)
- τα πλαίσια πολιτικών μετριασμού της κλιματικής αλλαγής και τις κοινωνικές επιπτώσεις τους (Markkanen & Anger-Kraavi, 2019· Sabato & Fronteddu, 2020 κ.ά.), εξετάζοντας την αντιμετώπιση των σημαντικών θεμάτων της διαγενεακής δικαιοσύνης που προκύπτουν και αξιολογώντας τις πολιτικές

² Climate change policy.

σταθεροποίησης του κλίματος (Aldy & Stavins, 2009· Dietz, 2011· Gardiner, 2011· Howarth, 2011 κ.ά.)

- τις πολιτικές προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, διερευνώντας τις επιπτώσεις, προκλήσεις και ευκαιρίες για μετασχηματιστική αλλαγή ως απάντηση σε πολλαπλούς αλληλεπιδρώντες κινδύνους (Berry et al., 2017· Horstmann, 2008 κ.ά.)
- την κλιματική αλλαγή ως κεντρικό στοιχείο της ατζέντας ασφαλείας της ΕΕ (Dupont, 2019 κ.ά.)
- την κομματική και ιδεολογική διακύμανση στην υποστήριξη του περιβαλλοντισμού από την Κοινή Γνώμη (Dunlap & McCright, 2008· Dunlap, Xiao & McCright, 2001 κ.ά.)
- τη χαρτογράφηση των δρώντων στη διαδικασία πολιτικών για την κλιματική αλλαγή σε εθνική κλίμακα (Turnpenny et al. 2005 κ.ά.)

1.2. Πολιτικά κόμματα και κλιματική αλλαγή

Ενώ λοιπόν το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής βρίσκεται στο επίκεντρο του ακαδημαϊκού ενδιαφέροντος των Φυσικών Επιστημών ήδη εδώ και μερικές δεκαετίες, η μελέτη της κλιματικής αλλαγής υπό το πρίσμα των Πολιτικών Επιστημών και, ακόμη περισσότερο, η σχέση μεταξύ κομμάτων και διαχείρισης του ζητήματος, έχει τύχει κάποιας προσοχής μόλις τα τελευταία χρόνια.

Οι Ladrech και Little (2019) έχουν διερευνήσει τους παράγοντες που επηρεάζουν τις θέσεις των κομμάτων σχετικά με την κλιματική αλλαγή: σύμφωνα με την έρευνά τους, τα κόμματα ανταποκρίνονται στην Κοινή Γνώμη, ενώ περιορίζονται και διευκολύνονται από τις υπάρχουσες πολιτικές τους προτιμήσεις.

Οι Spoon, Hobolt & de Vries (2014) επιχειρούν να ερμηνεύσουν τη μεταβαλλόμενη δυναμική του κομματικού ανταγωνισμού σε ό,τι αφορά το περιβαλλοντικό ζήτημα³. Υποστηρίζουν ότι ο βαθμός κινητοποίησης των κομμάτων εξαρτάται από δύο παράγοντες: το μέγεθος της εκλογικής απειλής του πράσινου αντίπαλου κόμματος και το βαθμό στον οποίο το πολιτικό και οικονομικό πλαίσιο καθιστά το περιβαλλοντικό ζήτημα παράγοντα εκλογικής νίκης.

Οι Carter, Ladrech, Little & Tsagkroni (2017) ισχυρίζονται ότι η μέτρηση των προτιμήσεων της πολιτικής για το κλίμα είναι ένα σημαντικό βήμα προς την κατανόηση

³ Στο άρθρο τους χρησιμοποιείται ο όρος “green issue”.

της πορείας τους, αλλά και της διαμόρφωσης κι άλλων πολιτικών αποτελεσμάτων, όπως αυτό της κυβερνητικής πολιτικής. Έτσι, παρουσίασαν μια καινοτόμο προσέγγιση για τη μέτρηση των πολιτικών προτιμήσεων των κομμάτων σχετικά με το μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, χρησιμοποιώντας τις εκλογικές διακηρύξεις κομμάτων έξι ευρωπαϊκών χωρών.

Ο Nawrotzki (2012) διερευνά εάν η αντίθεση των συντηρητικών κομμάτων στην προστασία του περιβάλλοντος είναι ένα παγκόσμιο φαινόμενο, εξετάζοντας στοιχεία δεκαεννέα χωρών από όλο τον κόσμο. Υποστηρίζει ότι η διαχείριση του περιβαλλοντικού ζητήματος ποικίλλει ανά χώρα και προκύπτει ως συνάρτηση ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της καθεμίας. Πιο συγκεκριμένα, η ισχυρότερη αντίθεση των συντηρητικών στην προστασία του περιβάλλοντος παρατηρήθηκε σε ανεπτυγμένα, καπιταλιστικά έθνη, με ανώτερες περιβαλλοντικές συνθήκες. Από την άλλη πλευρά, σε λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες και χώρες που χαρακτηρίζονται από κακή ποιότητα περιβάλλοντος, οι συντηρητικοί ενδιαφέρονται περισσότερο για το περιβάλλον από τους φιλελεύθερους.

Ο Farstrad (2018), εξετάζει τη σχέση μεταξύ κομμάτων και κλιματικής αλλαγής χρησιμοποιώντας το Comparative Manifesto Project. Διαπιστώνει καταρχάς ότι το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής δεν αποτελεί σε καμία περίπτωση εξέχον θέμα της ατζέντας των κατεστημένων κομμάτων. Κατά δεύτερον, υποστηρίζει ότι παρατηρούνται σημαντικές διαφορές μεταξύ των κομμάτων και ότι το χαρακτηριστικό που μπορεί να εξηγήσει την ένταση με την οποία αναδεικνύεται το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής είναι η ιδεολογία του κόμματος και όχι οι οικονομικές του προτιμήσεις.

1.3. Η σημασία των πολιτικών κομμάτων

Στην παρούσα εργασία επιλέξαμε να εξετάσουμε το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής στην Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω του κομματικού ανταγωνισμού. Παρότι, όπως έχουμε ήδη τονίσει, η κλιματική αλλαγή είναι ένα παγκόσμιο πρόβλημα, η επικέντρωση στο ρόλο των πολιτικών κομμάτων και στις στάσεις αυτών σχετικά με την κλιματική αλλαγή είναι εξαιρετικά σημαντική, για τρεις κυρίως λόγους: α) τα κόμματα διαμορφώνουν την

πολιτική ατζέντα, β) τα κόμματα διαμορφώνουν και εφαρμόζουν τις πράσινες πολιτικές και γ) τα κόμματα επικοινωνούν τις πράσινες πολιτικές στους πολίτες.

1.3.1. Κόμματα και πολιτική ατζέντα

Σύμφωνα με τους Dearing & Rogers (2005, p.20), η διαδικασία συγκρότησης της πολιτικής θεματολογίας είναι ένας εν εξελίξει ανταγωνισμός μεταξύ διαφορετικών θεμάτων και δρώντων για την εγγραφή ενός προβλήματος στην πολιτική ατζέντα. Δίνοντας βάρος σε διαφορετικές εκδοχές του εν λόγω ανταγωνισμού, έχουμε διάφορες προσεγγίσεις του καθορισμού της θεματολογίας. Για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας, αυτή που θα μας απασχολήσει είναι η προσέγγιση του κομματικού ανταγωνισμού.

Ανάμεσα στους πολιτικούς δρώντες, τα κόμματα έχουν έναν κεντρικό ρόλο στην ανάδειξη και συγκρότηση της πολιτικής θεματολογίας. Μία από τις λειτουργίες των κομμάτων είναι η διατύπωση και εκπροσώπηση των συμφερόντων και των οραμάτων διαφορετικών κοινωνικών τομέων και φορέων, με την προσδοκία ότι αυτό θα επηρεάσει την ατζέντα και τις πολιτικές της κυβέρνησης⁴. Σύμφωνα με την Κουντούρη (2015, σελ.44-65 και σελ.121-141), η αποτελεσματικότητα της δυναμικής των πολιτικών κομμάτων είναι συνάρτηση, κυρίως, των σχέσεων που αυτά διατηρούν στο πλαίσιο κάθε πολιτικού και κομματικού συστήματος. Οι παράμετροι που καθορίζουν αυτήν τη δυναμική είναι:

- Το πλαίσιο του κομματικού συστήματος

Ο τύπος του κομματικού συστήματος (δικομματικό, πολυκομματικό) και η δομή του πολιτικού συστήματος (πρωθυπουργικό, προεδρικό) καθορίζουν τη δυναμική της κομματικής δράσης και τη δυναμική επιρροή της κομματικής θεματολογίας. Όταν εξετάζουμε κοινοβουλευτικά συστήματα, όπως αυτά της Ευρώπης, τα κόμματα έχουν έναν κεντρικό ρόλο στην ανάδειξη και συγκρότηση της πολιτικής ατζέντας. Σχετικές έρευνες, όπως αυτή των Walgrave et al. (2006, 2008), που διερευνά το πολυκομματικό βελγικό σύστημα, υποστηρίζουν τον κεντρικό ρόλο των πολιτικών κομμάτων στην παραγωγή δημόσιας πολιτικής.

⁴ Σχετική βιβλιογραφία: Dalton, R. (2009) "Economics, environmentalism and party alignments: A note of partisan change in advanced industrial democracies", *European Journal of Political Research*, 48(2), pp. 161-175· Rohrschneider, R. & Miles, M. (2015) "Representation through parties? Environmental attitudes and party stances in Europe in 2013", *Environmental Politics*, 24(4), pp. 617-640.

- Ο κύκλος των πολιτικών δρώντων

Οι διαβαθμίσεις της δυναμικής μεταξύ της εκτελεστικής εξουσίας (Πρωθυπουργός και Υπουργικό Συμβούλιο), της νομοθετικής εξουσίας (Κοινοβούλιο), καθώς και των πολιτικών κομμάτων είναι ένας ακόμη παράγοντας που ρυθμίζει τη διαμόρφωση των πολιτικών και κοινωνικών διακυβευμάτων.

- Δομικές παράμετροι

Η συστημική θέση του κόμματος στη θέση του μέσα στο πολιτικό και κομματικό σύστημα (κυβερνόν κόμμα, κόμμα της μείζονος ή της ελάσσονος αντιπολίτευσης), αλλά και η ιδεολογική τοποθέτηση στην πολιτική αγορά (σοσιαλιστικό, κομμουνιστικό, κεντροδεξιό, δεξιό ή ακροδεξιό) προσδιορίζουν αναλόγως τις δυνατότητες και τους πόρους που μπορεί να επιστρατεύσει.

- Διαδραστικές παράμετροι

Οι διαδραστικές παράμετροι αφορούν τις δυναμικές των πεδίων μέσα στα οποία λαμβάνει χώρα η επεξεργασία των στρατηγικών (εσωκομματικές και διακομματικές δυναμικές) και τις δυναμικές των πεδίων στα οποία απευθύνονται οι στρατηγικές αυτές (δυναμικές του πεδίου και δυναμικές της κοινωνικής εκπροσώπησης).

- Συγκυριακές παράμετροι

Η εκλογική δυναμική των κομμάτων, η κοινωνική δυναμική (οι κοινωνικές κινητοποιήσεις λειτουργούν υποστηρικτικά στην ανάδυση θεμάτων), καθώς και η δυνατότητα άντλησης πόρων από το ευρύτερο περιβάλλον στην κατεύθυνση της ενίσχυσης της θεματολογίας των κομμάτων (δυνατότητα συμμαχιών με φορείς οργανωμένων συμφερόντων ή άλλα κόμματα, δυνατότητα πολιτικής κινητοποίησης ευρύτερων πληθυσμών, δυνατότητα πολιτικοποίησης διακυβευμάτων που προκύπτουν από την κοινωνία), αποτελούν κάποιες ακόμα παραμέτρους διαμόρφωσης της πολιτικής θεματολογίας.

Όπως αναφέρει η Κουντούρη (2015, p.60), σύμφωνα με τον Favre (1992, p.6) ένα πρόβλημα θεωρείται ότι έχει εγγραφεί στην πολιτική ατζέντα «όταν το πολιτικό πεδίο δραστηριοποιείται με αποτελεσματικό τρόπο, όταν μία αντιπαράθεση προκύπτει μεταξύ των πολιτικών δρώντων, όταν δρομολογείται η διαδικασία της απόφασης».

Όταν λοιπόν ένα πρόβλημα εγγράφεται στην πολιτική ατζέντα, τα κατεστημένα κόμματα έχουν πολλές διαθέσιμες στρατηγικές για να το αντιμετωπίσουν. Η στρατηγική

συμπεριφορά των κατεστημένων κομμάτων εκκινεί από την απόφαση του αν θα αναγνωρίσουν και αν θα απαντήσουν στο θέμα το οποίο εισήχθη στην πολιτική ατζέντα. Αν τα κόμματα θεωρήσουν ότι αυτό το θέμα δεν είναι σημαντικό ή είναι δύσκολο να απαντηθεί, αποφασίζουν να το αγνοήσουν. Αυτή είναι η λεγόμενη απαξιωτική στρατηγική (*dismissive strategy*), κατά την οποία τα κόμματα υποβαθμίζουν τη σημασία του θέματος⁵. Αν τα κόμματα αποφασίσουν να υιοθετήσουν μία θέση, η στρατηγική που ακολουθείται, σύμφωνα με την κλασική θεωρία του Downs (2001), είναι είτε στρατηγική προσαρμογής (*accommodative strategy-policy convergence*), είτε στρατηγική απόκλισης (*adversarial strategy-policy divergence*).

Εξετάζοντας το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής, στην περίπτωση της στρατηγικής προσαρμογής, το κατεστημένο κόμμα θα υιοθετούσε μία πιο πράσινη ρητορική και θα συμπεριλάμβανε στο πρόγραμμά του κάποιες ήπιες πράσινες πολιτικές. Σε περίπτωση επιτυχίας αυτής της στρατηγικής, το κόμμα θα κατάφερνε να ενσωματώσει την περιβαλλοντική διάσταση στις ήδη υπάρχουσες ιδεολογικές ευθυγραμμίσεις, έτσι ώστε οι ψηφοφόροι που ενδιαφέρονται για το περιβάλλον να παραμείνουν πιστοί στα κατεστημένα κόμματα, αντί να δώσουν την ψήφο τους σε κάποιο εξεδικευμένο πράσινο κόμμα. Πρέπει να σημειωθεί ότι, καθώς τα αριστερά και σοσιαλιστικά κόμματα απειλούνται από τον κατά βάση αριστερό προσανατολισμό των Πρασίνων, είναι πιο εύκολο να απορροφήσουν την περιβαλλοντική διάσταση στα μανιφέστα τους απ' ό,τι τα δεξιά κόμματα⁶.

Στην περίπτωση της στρατηγικής απόκλισης τα καθιερωμένα κόμματα θα έπαιρναν μία ενάντια θέση και θα αντιτίθεντο στις πολιτικές προστασίας του περιβάλλοντος. Καθώς όμως η προστασία του περιβάλλοντος εξελίσσεται σε ένα θέμα κοινής μάλλον αποδοχής, αυτή η επιλογή δεν προβάλλει ως ιδιαίτερα ελκυστική⁷. Παρότι βέβαια κανένα κόμμα δεν θα έκανε εκστρατεία υπέρ της περιβαλλοντικής ζημιάς *per se*, πολλά κατεστημένα κόμματα επιλέγουν να κάνουν εκστρατεία υπέρ της οικονομικής ανάπτυξης έναντι της περιβαλλοντικής προστασίας.

⁵ Meguid, B. (2007). *Party competition between unequals*. Cambridge: Cambridge University Press.

⁶ Rohrschneider, R. (1993) "New party versus old party realignments: environmental attitudes, party policies and partisan affiliations in four West European Countries", *Journal of Politics*, 55(3), pp. 682–701.

⁷ Clarke, H., Sanders, D., Stewart, M. & Whiteley, P. (2004). *Political choice in modern Britain*. Oxford: Oxford University Press.

1.3.2. Κόμματα και πράσινες πολιτικές

Σύμφωνα με το επιδραστικό πλαίσιο της συμπεριφοράς των κομμάτων του V.O. Key (1958), τα πολιτικά κόμματα παρουσιάζουν τρεις βασικές λειτουργίες: την κομματική οργάνωση, το κόμμα στην κυβέρνηση και το κόμμα στο εκλογικό σώμα. Η λειτουργία του κόμματος στην κυβέρνηση αφορά την πρόταση, τη συζήτηση, την ψηφοφορία και την ψήφιση νομοθεσίας, δηλαδή τη διαμόρφωση πολιτικών, οι οποίες ικανοποιούν τους στόχους της πλατφόρμας του κόμματος. Αυτή η λειτουργία έχει ακόμη μεγαλύτερη βαρύτητα σε περιπτώσεις κυβερνήσεων συνασπισμών, στις οποίες ενδεχόμενη διαφωνία σχετικά με τις πολιτικές που θα πρέπει να ακολουθηθούν μπορεί να οδηγήσει στην απειλή απόσυρσης ενός κόμματος και συνεπώς σε νέες διαπραγματεύσεις επί του θέματος. Ακόμα κι αν τα εναπομείναντα κόμματα εξακολουθούν να διατηρούν την πλειοψηφία στη Βουλή, η αποχώρηση ενός κόμματος αναγκάζει τα υπόλοιπα να επαναδιαπραγματευτούν τις υπουργικές θέσεις. Λόγω αυτής της απειλής, ακόμη κι ένα μικρό κόμμα μπορεί να ασκήσει δυσανάλογα μεγάλη πίεση, ανάλογα με την ιδεολογική του θέση, σε σχέση με την υπόλοιπη κυβέρνηση και την αντιπολίτευση⁸.

Σε ό,τι αφορά ειδικά τις πολιτικές για το μετριασμό ή την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, τα κόμματα είναι αυτά που διαμορφώνουν τις κυβερνητικές πολιτικές σε εθνικό, αλλά και σε διεθνές επίπεδο. Πολλοί από τους ηγέτες που παρευρίσκονται σε παγκόσμιες συνόδους κορυφής για την αλλαγή του κλίματος είναι εκπρόσωποι όχι μόνο κυβερνήσεων, αλλά και πολιτικών κομμάτων, γεγονός που αντικατοπτρίζεται στις διαπραγματευτικές θέσεις που λαμβάνουν και στην επικύρωσή τους από διεθνείς περιβαλλοντικές συμφωνίες.

Σε ό,τι αφορά το εθνικό επίπεδο, ο ρόλος των εθνικών κυβερνήσεων παραμένει μείζονος σημασίας για τη διαμόρφωση και την εφαρμογή των κλιματικών πολιτικών⁹. Υπάρχουν αρκετές μελέτες που εξετάζουν τις επιπτώσεις αλλαγών της κυβερνητικής σύνθεσης στις κυβερνητικές πολιτικές. Προφανώς, τα κόμματα μπορούν να αποτελέσουν

⁸ Tsebelis, G. (2002). *Veto Players: How Political Institutions Work*. Princeton NJ: Princeton University Press.

⁹ Σχετική βιβλιογραφία: Weale, A. (2009) "Governance, government and the pursuit of sustainability", in Adger, N. & Jordan, A. (ed.) *Governing sustainability*. Cambridge: Cambridge University Press. Schaffrin, A. (2013) "New Climate Governance and Policy Instruments - A Comparative Analysis of the 'Government-to-Governance' Hypothesis." Policy Change: Concept, Measurement, and Causes. An Empirical Analysis of Climate Mitigation Policy. Universität zu Köln, κ.ά.

είτε καταλύτες είτε εμπόδια στις πολιτικές μετριασμού των κλιματικών αλλαγών των κυβερνήσεων και να διαδραματίσουν κρίσιμο ρόλο στον καθορισμό του κατά πόσον οι κυβερνήσεις θα υιοθετήσουν ή θα απορρίψουν αυτές τις πολιτικές¹⁰.

1.3.3. Επικοινωνία των πράσινων πολιτικών

Σύμφωνα με την Πέμπτη Έκθεση Αξιολόγησης του IPCC Working Group III¹¹, απαιτείται άμεση αλλαγή πολιτικής προς την κατεύθυνση της διεύρυνσης των αναγκαίων μέτρων για το μετριασμό των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου προσαρμογής σε ένα αυστηρότερο *modus operandi* για την προστασία του περιβάλλοντος, τα κόμματα επιβάλλεται να υιοθετήσουν τις απαραίτητες κλιματικές πολιτικές, αναλαμβάνοντας μάλιστα την ευθύνη της αβέβαιης έκβασης των πολιτικών αυτών. Επιπλέον, λειτουργώντας με τον διττό τους ρόλο ως εκπροσώπων και κυβερνητών, τα κόμματα χρειάζεται να επικοινωνήσουν τις εν λόγω πολιτικές στους πολίτες, εκπροσωπώντας τα συμφέροντά τους¹². Αυτή η πτυχή είναι ακόμη πιο σημαντική, αν ληφθεί υπόψη το ότι η Κοινή Γνώμη φαίνεται να δέχεται με αργό ρυθμό τις αλλαγές προσωπικής συμπεριφοράς που απαιτούνται για το μετριασμό των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.

Η μελέτη των θέσεων των κομμάτων σχετικά με το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής έχει μεγάλη σημασία για την κατανόηση της στάσης και της συμπεριφοράς των πολιτών, η οποία επηρεάζει την αποτελεσματικότητα των πολιτικών για την κλιματική αλλαγή. Τα κόμματα οδηγούν και διαμορφώνουν τις στάσεις των πολιτών και των καταναλωτών¹³. Οι εκπομπές αερίων θερμοκηπίου, για παράδειγμα, δεν είναι απλώς αποτέλεσμα της κυβερνητικής πολιτικής. Προκύπτουν επίσης από τη συμπεριφορά των

¹⁰ Jensen, C. & Spoon, J. (2011) “Testing the ‘Party Matters’ Thesis: Explaining Progress towards Kyoto Protocol Targets”, *Political Studies*, 59(1), pp. 99–115· Knill, C., Debus, M. & Heichel, S. (2010) “Do parties matter in internationalised policy areas? The impact of political parties on environmental policy outputs in 18 OECD countries, 1970-2000”, *European Journal of Political Research*, 49(3), pp. 301–336, κ.ά.

¹¹ IPCC (2014). *Climate Change 2014: Mitigation of Climate Change. Contribution of Working Group III to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*. Cambridge and New York: Cambridge University Press.

¹² Stern, N. (2007). *The Economics of Climate Change. The Stern Review*. Cambridge: Cambridge University Press. Έκθεση που αναλύει τις οικονομικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και εκπονήθηκε κατόπιν αιτήματος της βρετανικής κυβέρνησης.

¹³ Steenbergen, M. Edwards, E. & de Vries, C. (2007) “Who’s Cueing Whom? Mass-Elite Linkages and the Future of European Integration”, *European Union Politics*, 8(13), pp. 35.

καταναλωτών: πόσο καταναλώνουμε, αλλά και πώς καταναλώνουμε (τρόποι μεταφοράς, ποικιλία τροφίμων, πηγές ενέργειας κ.ά.).

1.4. Παράγοντες που επηρεάζουν την περιβαλλοντική θέση των κομμάτων

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, η στρατηγική συμπεριφορά των κατεστημένων κομμάτων εκκινεί από την απόφαση του αν θα απαντήσουν στο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής. Παραμένει όμως το ερώτημα υπό ποιες συνθήκες τα κόμματα επιλέγουν να κινητοποιήσουν το ζήτημα αυτό. Στην υπάρχουσα βιβλιογραφία έχουν εξεταστεί διάφοροι παράγοντες που καθορίζουν την απόκριση των κομμάτων και μπορούν να ομαδοποιηθούν σε δύο βασικές ομάδες: α. τα χαρακτηριστικά του κόμματος, όπως η ιδεολογία, οι οικονομικές προτιμήσεις, το μέγεθος του κόμματος, η συστημική θέση του μέσα στο πολιτικό και κομματικό σύστημα, η εκλογική δυναμική του, ο εσωκομματικός ανταγωνισμός, και β. τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της χώρας στην οποία ανήκει, όπως ο τύπος και η δομή του κομματικού συστήματος, η κοινωνική δυναμική, οι οικονομικές συνθήκες. Στην παρούσα εργασία έχουν διερευνηθεί παράγοντες που επηρεάζουν τις περιβαλλοντικές θέσεις των κομμάτων σε τρία επίπεδα: το κομματικό, το εθνικό και το ευρωπαϊκό.

Ενώ η οικονομική διάσταση έχει παράσχει το βασικό πλαίσιο για τον κομματικό ανταγωνισμό¹⁴, η αυξανόμενη ένδειξη μετα-υλιστικών και πολιτισμικών ζητημάτων, μεταξύ των οποίων και η κλιματική αλλαγή, αντικατοπτρίζει τις μεταβαλλόμενες ατζέντες των προηγμένων βιομηχανικών κοινωνιών, όπου οι παραδοσιακές ευθυγραμμίσεις με βάση την τάξη αντικαθίστανται από αυτές που βασίζονται στις αξίες¹⁵. Έτσι, η ανάδυση της κλιματικής διάστασης, όπως αναφέρει ο Dalton (2009, p.171), «παρέχει την ευκαιρία να παρακολουθήσουμε πώς απαντούν τα συστήματα των κομμάτων στις νέες προγραμματικές προκλήσεις».

1.4.1. Κομματικά χαρακτηριστικά

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, οι προτιμήσεις των κομμάτων σχετικά με ένα σχετικά νέο ζήτημα συνδέονται με τις προϋπάρχουσες προτιμήσεις τους σε παραδοσιακά οικονομικά

¹⁴ Lipset, S.M. & Rokkan, S. (eds) (1967). *Party Systems and Voter Alignments*. New York: Free Press.

¹⁵ Inglehart, R. (1990). *Culture Shift in Advanced Industrial Society*. Princeton: Princeton University Press.

και πολιτισμικά θέματα (Carter et al., 2017· Ladrech & Little, 2019· Farstad, 2018). Οι ευρύτερες αυτές προτιμήσεις θεωρείται ότι συχνά διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στην ερμηνεία της σχέσης μεταξύ κομματικής ιδεολογίας και προτιμήσεων περί κλιματικής πολιτικής (Båtstrand, 2015· Carter, 2013· Jensen and Spoon, 2011). Ειδικότερα ο Farstad (2018) υποστηρίζει ότι το χαρακτηριστικό το οποίο μπορεί να εξηγήσει την ένταση με την οποία αναδεικνύεται το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής μεταξύ των κομμάτων είναι η ιδεολογία έναντι των οικονομικών και πολιτικών προτιμήσεων.

Ενώ το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής ενσωματώνεται στα πολιτικά προγράμματα των κομμάτων τόσο της αριστεράς, όσο και της δεξιάς, ωστόσο παρουσιάζονται σημαντικές διαφορές μεταξύ τους¹⁶. Η κομματική ιδεολογία συνδέεται με το επίπεδο της έντασης που δίνεται από τα κόμματα, με τα δεξιά κόμματα να επικεντρώνονται στο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής σε μικρότερο βαθμό από ό,τι τα αριστερά κόμματα. Εξάλλου, όπως επισημαίνουν οι McCright και Dunlap (2011, p.160), η περιβαλλοντική πολιτική «συνήθως συνεπάγεται κυβερνητική παρέμβαση στις αγορές και περιορισμούς στα δικαιώματα ιδιοκτησίας, προκαλώντας τις συντηρητικές αξίες, αλλά συνάδει με την άποψη των φιλελεύθερων ότι η προστασία της συλλογικής ευημερίας είναι ένας σωστός ρόλος της κυβέρνησης». Επίσης, το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής είναι πιο πιθανό να αντιμετωπιστεί από νέα ή εξειδικευμένα κόμματα –δηλαδή τα πράσινα κόμματα–, επομένως συνεπάγεται αυξημένο ανταγωνισμό των κομμάτων, συχνά στα αριστερά του πολιτικού φάσματος¹⁷. Αυτό με τη σειρά του μπορεί να οδηγήσει την κυρίαρχη αριστερά σε μία ισχυρότερη θέση για την κλιματική αλλαγή¹⁸. Έτσι, γενικά δεν προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι η εμπειρική έρευνα δείχνει πως τα δεξιά κόμματα θα ανταποκριθούν γενικά λιγότερο θετικά στο ζήτημα από τα αριστερά κόμματα¹⁹.

¹⁶ Farstad, F. M. (2018) “What explains variation in parties’ climate change salience?”, *Party Politics*, 24(6), pp. 698-707.

¹⁷ Spoon, J.-J., Hobolt, S. B., & de Vries, C. E. (2014) “Going green: Explaining issue competition on the environment”, *European Journal of Political Research*, 53(2), pp. 363-380.

¹⁸ Rohrschneider, R. (1993) “New party versus old party realignments: environmental attitudes, party policies and partisan affiliations in four West European Countries”, *Journal of Politics*, 55(3), pp. 682–701.

¹⁹ Σχετική βιβλιογραφία, Carter, N. (2006) “Party politicization of the environment in Britain”, *Party Politics*, 12(6), pp. 747–67· Carter, N. (2013) “Greening the mainstream: party politics and the environment”, *Environmental Politics*, 22(1), pp. 73–94· Dunlap, R.E., Xiao, C. & McCright, A.M. (2001) “Politics and environment in America”, *Environmental Politics*, 10(4), pp. 23–48.

1.4.2. Εθνικά χαρακτηριστικά

Ο βαθμός στον οποίο κινητοποιείται ένα νέο θέμα, όπως αυτό της κλιματικής αλλαγής, δεν εξαρτάται μόνο από τα χαρακτηριστικά των κομμάτων, αλλά και από παράγοντες που συνδέονται με το εθνικό πλαίσιο στο οποίο ανταγωνίζονται τα κόμματα. Ευρείες συστημικές διαφορές μεταξύ των κρατών (ένταση στη χρήση άνθρακα και στις εκπομπές ρύπων, κατά κεφαλήν εισόδημα και οικονομικό πλαίσιο, στάση Κοινής Γνώμης κ.ά.) συνθέτουν διάφορα μοτίβα απόκλισης ή σύγκλισης πολιτικών που εφαρμόζονται στα ευρωπαϊκά κράτη, με επιπτώσεις στη γεωπολιτική της κλιματικής αλλαγής²⁰. Όπως επισημαίνεται και στην έκθεση Stern (2007, p.vii), «οι επιπτώσεις των κλιματικών μεταβολών δεν θα είναι ομοιόμορφα κατανεμημένες μεταξύ όλων των κρατών. Οι φτωχότερες χώρες και άνθρωποι θα πληγούν νωρίτερα και σε μεγαλύτερο βαθμό». Στην παρούσα εργασία θα εξετάσουμε τρεις διαφορετικούς παράγοντες κινητοποίησης: τις εκπομπές ρύπων, την οικονομική ανάπτυξη και την Κοινή Γνώμη.

Πολιτική μετριασμού της κλιματικής αλλαγής είναι «μία ανθρώπινη παρέμβαση για τη μείωση των πηγών ή την ενίσχυση των φυσικών συλλεκτών αερίων του θερμοκηπίου»²¹. Σύμφωνα με τους Lachapelle & Paterson (2013), παρόλο που οι αξιολογήσεις της απόδοσης των πολιτικών για το κλίμα συχνά επικεντρώνονται στη συνεισφορά των πολιτικών αυτών (policy input)²², για παράδειγμα τη φιλόδοξη στόχευση ή την εφαρμογή της πολιτικής²³, υποστηρίζεται ότι είναι χρήσιμο να επικεντρωθούμε στις πραγματικές τιμές εκπομπών ρύπων για μία δεδομένη χρονική περίοδο. Στο βαθμό που αποτελούν τη βάση για τον προσδιορισμό του εάν μια χώρα έχει εκπληρώσει τις εγχώριες και παγκόσμιες υποχρεώσεις της, η εστίαση στις εκπομπές παρέχει έναν κεντρικό δείκτη επιτυχίας των πολιτικών των κομμάτων (π.χ. τιμολόγηση του άνθρακα, νομοθεσία-πλαίσιο για το κλίμα και τις εθνικές στρατηγικές) στη μετάβαση προς ένα μέλλον χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.

²⁰ γεωπολιτική ορίζεται η επιρροή γεωγραφικών στοιχείων (όπως η τοποθεσία και τα δημογραφικά στοιχεία μιας χώρας) στις διεθνείς σχέσεις (Αραβίδης, 2017)

²¹ IPCC (2014). *Climate Change 2014: Mitigation of Climate Change. Contribution of Working Group III to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*. Cambridge and New York: Cambridge University Press, p. 4.

²² Πηγές τις οποίες μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε για να αποφασίσουμε την έγκριση ή απόρριψη μίας ενέργειας.

²³ Dolsak, N. (2001) "Mitigating global climate change: Why are some countries more committed than others?", *Policy Studies Journal*, 29(3), pp.414 –436.

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, τα κόμματα, επίσης, είναι πιο πιθανό να κινητοποιήσουν ένα θέμα όταν το οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον καθιστά το ζήτημα πιθανό παράγοντα εκλογικής νίκης²⁴. Σε περιόδους οικονομικής δυσκολίας, τα οικονομικά ζητήματα είναι πιθανό να κυριαρχήσουν στον πολιτικό διάλογο και τα κόμματα θα δώσουν έμφαση σε αυτά τα θέματα στις εκλογικές τους διακηρύξεις. Ωστόσο, σε πιο ευημερούσες περιόδους, οι ψηφοφόροι μπορεί να είναι πιο δεκτικοί σε μη οικονομικά (ή μετα-υλικά) ζητήματα²⁵. Οι Spoon, Hobolt & de Vries (2014) υποστηρίζουν ότι όσο ευνοϊκότερες είναι οι οικονομικές συνθήκες μιας χώρας, τόσο αυξάνεται η πιθανότητα τα κόμματα να δώσουν έμφαση σε μη οικονομικά θέματα.

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, αναμένουμε ότι η σχέση μεταξύ κομμάτων και Κοινής Γνώμης θα είναι αμφίδρομη· ότι, δηλαδή, τα κόμματα δεν επηρεάζουν μόνο τις αντιλήψεις των ψηφοφόρων σχετικά με την επίλυση των ζητημάτων, αλλά και ανταποκρίνονται σε αυτές²⁶. Οι Spoon, Hobolt & de Vries (2014) υποστηρίζουν ότι, κατά τη διάρκεια μιας προεκλογικής εκστρατείας, η ένταση με την οποία αποκρίνονται τα κόμματα στο περιβαλλοντικό ζήτημα αυξάνεται, όταν είναι αυξημένο το ενδιαφέρον των ψηφοφόρων.

Εξετάζοντας βέβαια την Κοινή Γνώμη, πρέπει να συνυπολογίσουμε δύο παράγοντες: α. σε ό,τι αφορά την κλιματική αλλαγή, η στάση της Κοινής Γνώμης δεν είναι ενιαία και το ενδιαφέρον της κατανέμεται άνισα μεταξύ των ψηφοφόρων· οι πολιτισμικές αξίες των ψηφοφόρων δεξιά του κέντρου συνδέονται αρνητικά με την υποστήριξη κλιματικών πολιτικών, ενώ οι πολιτισμικές αξίες των ψηφοφόρων αριστερά του κέντρου συνδέονται θετικά με αυτές²⁷, και β. τα μεγαλύτερα, κατεστημένα κόμματα

²⁴ Σχετική βιβλιογραφία: Adams, J., Haupt, A.B. & Stoll, H. (2009) “What moves parties? The role of public opinion and global economic conditions in Western Europe”, *Comparative Political Studies*, 42(5), pp. 611–639· Kitschelt, H. (1994). *The transformation of European social democracy*. Cambridge: Cambridge University Press.

²⁵ Inglehart, R. (1997). *Modernization and postmodernization: Cultural, economic and political change in 43 societies*. Princeton: Princeton University Press.

²⁶ Βλέπε Adams, J., Haupt, A.B. & Stoll, H. (2009) “What moves parties? The role of public opinion and global economic conditions in Western Europe”, *Comparative Political Studies*, 42(5), pp. 611–639· Steenbergen, M.R., Edwards, E.E. & De Vries, C.E. (2007) “Who is cueing whom? Mass-elite linkages and the future of European integration”, *European Union Politics*, 8(1), pp. 13–35.

²⁷ Hornsey, M.J., Harris, E., Bain, P., Fielding, K. (2016) “Meta-analyses of the determinants and outcomes of belief in climate change”, *Nature Climate Change*, 6, pp. 622–626.

είναι πιθανό να μπορούν να ανταποκριθούν στις μεταβαλλόμενες ανησυχίες των ψηφοφόρων με μεγαλύτερη ευκολία από ό,τι τα μικρότερα κόμματα²⁸.

1.4.3. Ευρωπαϊκή Ένωση

Διερευνώντας το βαθμό κινητοποίησης των κομμάτων στο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής, εξαιρετικό ενδιαφέρον παρουσιάζει η προσέγγιση του ευρωπαϊκού επιπέδου.

Ενώ στην εγχώρια πολιτική σκηνή, τα εθνικά κόμματα έχουν διπλό ρόλο ως η κύριες μονάδες εθνικής πολιτικής οργάνωσης, αλλά και ως παίκτες της ευρωπαϊκής αρένας (στρατολογώντας τους ευρωβουλευτές και επιλέγοντας σε ποια πολιτική ομάδα θα ενταχθούν), στο ευρωπαϊκό επίπεδο η πολιτική διαφωνία επικεντρώνεται στις ομάδες κομμάτων οι οποίες ελέγχουν την οργάνωση των επιτροπών και άλλων βασικών κοινοβουλευτικών οργάνων λήψης αποφάσεων.

Σύμφωνα με τους McElroy & Benoit (2010), η δομή των πολιτικών αντιπαραθέσεων, τόσο στην εθνική όσο και στην ευρωπαϊκή πολιτική σκηνή, είναι ουσιαστικά παρόμοια, ακόμη και στο περιβάλλον της εξαιρετικής ποικιλομορφίας των εθνικών πολιτικών συστημάτων της πρόσφατα διευρυμένης Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι πολιτικές ομάδες στο διακρατικό-ευρωπαϊκό επίπεδο όχι μόνο λειτουργούν σε έναν παρόμοιο χώρο πολιτικής όπως τα εθνικά κόμματα, αλλά και τείνουν να σχηματίζονται κυρίως ως συνασπισμοί κομμάτων που εκφράζουν παρόμοιες αντιλήψεις σε θέματα πολιτικής. Εν συντομία, φαίνεται ο ανταγωνισμός σε κόμματα και πολιτικές στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να αποτελεί επέκταση της εθνικής πολιτικής με άλλα μέσα.

Στα παραπάνω, πρέπει να συνυπολογιστεί το γεγονός ότι οι πολιτικές ομάδες στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχουν γίνει όλο και πιο συνεκτικές και ισχυρές με την πάροδο του χρόνου. Τα επίπεδα συνοχής των ψήφων στις κοινοβουλευτικές συνόδους αυξάνονται, παρά τις αυξήσεις στο μέγεθος του Κοινοβουλίου και στον αριθμό των κρατών μελών²⁹. Η αυξανόμενη σημασία των πολιτικών ομάδων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είναι αποτέλεσμα της ταυτόχρονης αύξησης των εξουσιών του ίδιου του

²⁸ Βλέπε Klüver, H. & Sagarzazu, I. (2016) “Setting the Agenda or responding to voters? Political parties, voters and issue attention”, *West European Politics*, 39(2), pp. 380–398 · Wagner, M. & Meyer, T.M. (2014) “Which issues do parties emphasise? Salience strategies and party organisation in multiparty systems”, *West European Politics*, 37(5), pp. 1019–1045.

²⁹ Hix, S., Noury, A. & Roland, G. (2005) “Power to the Parties: Cohesion and Competition in the European Parliament, 1979-2001”, *British Journal of Political Science*, 35(2), pp. 209–234.

Κοινοβουλίου· ενώ ξεκίνησε ως καθαρά συμβουλευτικό όργανο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είναι πλέον συν-νομοθέτης με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για το 70% περίπου της νομοθεσίας που εγκρίνεται επί του παρόντος στο πλαίσιο της συναπόφασης³⁰.

³⁰ McElroy, G., & Benoit, K. (2010) “Party Policy and Group Affiliation in the European Parliament”, *British Journal of Political Science*, 40(2), pp. 377-398.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: Ερευνητικός Σχεδιασμός

2.1. Τα Ερευνητικά Ερωτήματα

Σε ό,τι αφορά τον κομματικό ανταγωνισμό στην Ευρώπη, το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής το έχουν στο παρελθόν οικειοποιηθεί αποκλειστικά κόμματα στον άξονα της αριστεράς και, φυσικά, τα πράσινα κόμματα, έως το 2019, οπότε εδραιώνεται στην πολιτική ατζέντα, καθώς αναδεικνύεται ως ένα από τα κυρίαρχα θέματα του δημόσιου διαλόγου σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες.

Ωστόσο, τα περισσότερα εθνικά κόμματα δεν το περιλαμβάνουν στην ατζέντα τους – εξάλλου είναι δυνατόν να αδιαφορεί κανείς για την κλιματική αλλαγή χωρίς να κατατάσσεται απαραίτητως στους αρνητές της. Μία σχετικά ασφαλής πρόβλεψη είναι ότι, μέσα στα επόμενα χρόνια, καθώς οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα ρίχνονται στη μάχη για την εφαρμογή της Πράσινης Συμφωνίας, όλα τα κόμματα θα κληθούν να πάρουν ξεκάθαρη θέση. Ήδη υπάρχει μια σαφής διαχωριστική γραμμή μεταξύ της βόρειας και κεντρικής Ευρώπης και της νότιας και ανατολικής Ευρώπης σχετικά με τα περιβαλλοντικά ζητήματα. Αυτό θα μπορούσε να σημαίνει τη συνέχιση και επιδείνωση των εντάσεων μεταξύ των κρατών-μελών σχετικά με το επίπεδο φιλοδοξίας των ευρωπαϊκών περιβαλλοντικών πολιτικών.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να εξετάσει το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής σε σχέση με την περιβαλλοντική συμπεριφορά των κομμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, εστιάζοντας σε τρεις βασικές ομάδες ερωτημάτων:

- 1) Πώς διαμορφώνεται ο κομματικός ανταγωνισμός, στο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής και της προστασίας του περιβάλλοντος στα πλαίσια του παραδοσιακού διαχωρισμού των κομμάτων βάσει οικονομικών και πολιτισμικών αξιών;
 - Ποια είναι η θέση των κομμάτων στο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής κατά τις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου του 2014 και ποια κατά τις εκλογές του 2019;
 - Υπάρχει μετατόπιση της εκλογικής συμπεριφοράς των κομμάτων μέσα στο χρόνο;
 - Σε περίπτωση που παρατηρείται μετατόπιση της εκλογικής συμπεριφοράς, η περιβαλλοντική θέση των κομμάτων συνδέεται με τη θέση τους στον οικονομικό

- άξονα, με τη θέση τους στον πολιτισμικό άξονα ή μπορούμε να διακρίνουμε την πιθανότητα ανάδυσης μιας ξεχωριστής διαίρεσης, μιας περιβαλλοντικής διαίρεσης στον κομματικό ανταγωνισμό;
- 2) Πώς διαμορφώνεται ο κομματικός ανταγωνισμός στο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής και της προστασίας του περιβάλλοντος σε εθνικό επίπεδο και ποιοι είναι οι παράγοντες που τον επηρεάζουν με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε κράτους μέλους;
- Υπάρχει σχέση μεταξύ εκπομπών ρύπων της κάθε χώρας και συμπεριφοράς των κομμάτων της στο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής;
 - Διαμορφώνονται μοτίβα συσχετισμών εκλογικού ανταγωνισμού ανάλογα με την οικονομική κατάσταση της κάθε χώρας;
 - Υπάρχει επίδραση της Κοινής Γνώμης στη συμπεριφορά των κομμάτων σε ό,τι αφορά την κλιματική αλλαγή;
- 3) Πώς διαμορφώνεται ο κομματικός ανταγωνισμός στο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής και της προστασίας του περιβάλλοντος στα πλαίσια των πολιτικών ομάδων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης;
- Επηρεάζει η πολιτική ομάδα στην οποία ανήκει το κόμμα την εκλογική του συμπεριφορά στο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής;

2.2. Η Μεθοδολογία της Έρευνας & η Ανάλυση των Δεδομένων

2.2.1. Κομματικός ανταγωνισμός βάσει ιδεολογικής τοποθέτησης

Επιχειρώντας να απαντήσουμε στην πρώτη ομάδα ερωτημάτων και να δούμε τις θέσεις των κομμάτων σε έναν πολυδιάστατο χώρο κομματικού ανταγωνισμού, καθώς και τις χρονικές τάσεις, εξετάσαμε τις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου το 2014 και το 2019. Το πρώτο βήμα προς αυτή την κατεύθυνση ήταν η κατηγοριοποίηση των κομμάτων βάσει κομματικού ανταγωνισμού.

Οι αναλυτές, προκειμένου να κατηγοριοποιήσουν και να συγκρίνουν μοντέλα κομματικού ανταγωνισμού, χρησιμοποιούν διάφορες τεχνικές συλλογής στοιχείων, η καθεμία από τις οποίες παρουσιάζει διαφορετικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα

(Mair 2001³¹), μεταξύ των οποίων η καταγωγή των κομμάτων, τα κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά του εκλογικού σώματος που τα ψηφίζει, τα ίδια τα ονόματα των κομμάτων, οι επίσημες διασυνδέσεις τις οποίες αυτά αναπτύσσουν, η ανάλυση του λόγου που χρησιμοποιείται στις ομιλίες των ηγετών τους ή στην πολιτική τους επικοινωνία, η κωδικοποίηση και ανάλυση των εκλογικών διακηρύξεων, και έρευνες ειδικών (Expert Surveys), οι οποίες χρησιμοποιούνται για να αναγνωρίσουν κομματικές θέσεις και ιδεολογία. Καθώς οι χώρες ενδιαφέροντος ήταν οι είκοσι επτά χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο όγκος πληροφοριών που απαιτούνταν ήταν τεράστιος και η συλλογή και ανάλυση κομματικού λόγου σε όλες αυτές τις γλώσσες ακατόρθωτη στο πλαίσιο μιας τέτοιας εργασίας. Ένα επιπλέον θέμα ήταν ότι πολλές από τις προσφερόμενες βάσεις δεδομένων, όπως το Manifesto Project και το Euromanifesto Study, κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής της παρούσας εργασίας, δεν είχαν εκδώσει ακόμη δεδομένα για το 2019.

Συνεπεία όλων των παραπάνω, ως πηγή εμπειρικών δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η Chapel Hill Expert Survey (CHES)- Trend File 1999-2019³², η οποία επικεντρώνεται στη μέτρηση του ανταγωνισμού των κομμάτων στην Ευρώπη ως προς δύο ιδεολογικές διαιρέσεις: α) την κλασική οικονομική διαίρεση Αριστεράς-Δεξιάς, και β) την πολιτισμική διαίρεση, που αφορά πολιτισμικές και κοινωνικές αξίες. Συγκεκριμένα χρησιμοποιήθηκαν και αναλύθηκαν τρεις εξαρτημένες μεταβλητές, η *lrecon*, η *galtan* και η *environment*.

Η μεταβλητή *lrecon*³³ δηλώνει τη θέση του κόμματος στον άξονα δεξιάς-αριστεράς. Τα κόμματα κατηγοριοποιούνται με βάση τις θέσεις τους σε οικονομικά θέματα, όπως οι ιδιωτικοποιήσεις, οι φόροι, οι κυβερνητικές δαπάνες, το κράτος πρόνοιας. Τα κόμματα στην αριστερή πλευρά του άξονα επιζητούν έναν ενεργό ρόλο του κράτους στην οικονομία, ενώ τα κόμματα στη δεξιά πλευρά του άξονα μειωμένο

³¹ Mair, P. (2001) "Searching for the Positions of Political Actors: A Review of Approaches and a Critical Evaluation of Expert Surveys", in Laver, M. (ed) *Estimating the Policy Position of Political Actors*, New York: Routledge, pp. 10-30.

³² Bakker, R., Hooghe, L., Jolly, S., Marks, G., Polk, J., Rovny, J., Steenbergen, M., & Vachudova, M.-A. (2020). *1999 – 2019 Chapel Hill Expert Survey Trend File. Version 1.0*. Chapel Hill, NC: University of North Carolina, Chapel Hill.

³³ LRECON = position of the party in YEAR in terms of its ideological stance on economic issues. Parties can be classified in terms of their stance on economic issues such as privatization, taxes, regulation, government spending, and the welfare state. Parties on the economic left want government to play an active role in the economy. Parties on the economic right want a reduced role for government. (0 = extreme left : 5 = center : 10 = extreme right)

ρόλο του κράτους. Στην CHES η μεταβλητή αυτή είναι μία συνεχής ποσοτική μεταβλητή, η οποία λαμβάνει τιμές από 0-10, με το μηδέν να αποτυπώνει την άκρα αριστερή οικονομική θέση, το πέντε να αποτυπώνει το κέντρο και το δέκα να αποτυπώνει την άκρα δεξιά οικονομική θέση.

Η μεταβλητή *gal-tan*³⁴ δηλώνει τη θέση του κόμματος σε κοινωνικές και πολιτισμικές αξίες. Τα αρχικά γράμματα της μεταβλητής υποδηλώνουν και τα άκρα της κλίμακάς της: Green-Alternative-Libertarian και Traditional-Authoritarian-Nationalist αντίστοιχα. Τα κόμματα που χαρακτηρίζονται “libertarian” ή “postmaterialist” είναι υπέρ διευρυμένων προσωπικών ελευθεριών, όπως για παράδειγμα το δικαίωμα στην έκτρωση, το διαζύγιο, ο γάμος ομοφύλων. Τα κόμματα που χαρακτηρίζονται “traditional” ή “authoritarian” απορρίπτουν αυτές τις ιδέες και τάσσονται υπέρ της τάξης, της παράδοσης και της σταθερότητας, συνεπώς στην πεποίθησή τους ότι η κυβέρνηση θα πρέπει να συνιστά μία αυστηρά ηθική αρχή σε ό,τι αφορά τα κοινωνικά και πολιτισμικά θέματα. Στην CHES η μεταβλητή αυτή είναι μία συνεχής ποσοτική μεταβλητή, η οποία λαμβάνει τιμές από 0-10, με το μηδέν να αποτυπώνει τη libertarian/postmaterialist θέση, το πέντε να αποτυπώνει το κέντρο και το δέκα να αποτυπώνει την traditional/authoritarian θέση.

Η μεταβλητή *environment*³⁵ δηλώνει τη θέση του κόμματος σε ό,τι αφορά την περιβαλλοντική βιωσιμότητα. Πρόκειται για μία νέα σχετικά μεταβλητή, η οποία έχει περιληφθεί στην CHES το 2010, το 2014 και το 2019, ως μία συνεχής ποσοτική μεταβλητή, που λαμβάνει τιμές από 0-10, με το μηδέν να δηλώνει ότι το κόμμα υποστηρίζει σθεναρά την περιβαλλοντική προστασία, ακόμα και με κόστος στην οικονομική ανάπτυξη, και το δέκα ότι το κόμμα υποστηρίζει την οικονομική ανάπτυξη ακόμα και με κόστος στην περιβαλλοντική προστασία. Στην παρούσα εργασία, η μεταβλητή αυτή επανακωδικοποιήθηκε σε διατεταγμένη κλίμακα: (1) Strongly pro-environment protection: 0-2.5 στην κλίμακα CHES, (2) Moderately pro-environment

³⁴ GALTAN = position of the party in 2019 in terms of their views on social and cultural values. Libertarian” or “postmaterialist” parties favor expanded personal freedoms, for example, abortion rights, divorce, and same-sex marriage. “Traditional” or “authoritarian” parties reject these ideas in favor of order, tradition, and stability, believing that the government should be a firm moral authority on social and cultural issues. 0 = Libertarian/Postmaterialist : 5 = center 10 = Traditional/Authoritarian.

³⁵ ENVIRONMENT = position towards environmental sustainability. (Asked in 2010, 2014, and 2019) 0 = Strongly supports environmental protection even at the cost of economic growth : 10 = Strongly supports economic growth even at the cost of environmental protection

protection: 2.5-5 στην κλίμακα CHES, (3) Moderately anti-environment protection: 5-7.5 στην κλίμακα CHES, (4) Strongly anti-environment protection: 7.5-10 στην κλίμακα CHES.

Για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας και για να μπορέσουμε να αναλύσουμε τη θέση των κομμάτων στον πολυδιάστατο χώρο πολιτικού ανταγωνισμού, δημιουργήθηκε μία τέταρτη μεταβλητή: η μεταβλητή Political Dimension³⁶ δηλώνει τη θέση του κόμματος σε ό,τι αφορά τις θέσεις του στον οικονομικό, αλλά και πολιτισμικό άξονα. Είναι μία συνεχής ποσοτική μεταβλητή, επί τη βάση των βαθμολογιών που έλαβαν τα κόμματα στις μεταβλητές Irecon & galtan στην CHES με διατεταγμένη κλίμακα: (1) Rightwing/Conservative: Irecon >5, galtan >5 στην κλίμακα CHES, (2) Rightwing/Liberal: Irecon >5, galtan <5 στην κλίμακα CHES, (3) Leftwing/Conservative: Irecon <5, galtan >5 στην κλίμακα CHES, (4) Leftwing/Liberal: Irecon <5, galtan <5 στην κλίμακα CHES.

2.2.2. Κομματικός ανταγωνισμός σε εθνικό επίπεδο

Επιχειρώντας να απαντήσουμε στη δεύτερη ομάδα ερωτημάτων, εξετάζοντας τη διαμόρφωση του κομματικού ανταγωνισμού και εντοπίζοντας άλλους παράγοντες που επηρεάζουν τις περιβαλλοντικές θέσεις των κομμάτων σε εθνικό επίπεδο, όπως αυτοί αναλύθηκαν στο σχετικό κεφάλαιο της θεωρητικής πλαισίωσης, επικεντρωθήκαμε στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου το 2019.

Η μελέτη των κλιματικών πολιτικών σε εθνικό επίπεδο αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία. Η Συμφωνία του Παρισιού εισήγαγε μία νέα εστίαση στην εσωτερική πολιτική μέσω εθνικά καθορισμένων στόχων, με αποτέλεσμα χαρακτηριστικά των κρατών να μπορούν να επηρεάσουν την περιβαλλοντική τοποθέτηση των κομμάτων. Στην παρούσα εργασία χρησιμοποιήθηκαν τρεις ανεξάρτητες μεταβλητές: οι εκπομπές ρύπων, το επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης και η θέση της Κοινής Γνώμης του κάθε κράτους-μέλους.

³⁶ POLITICAL DIMENSION = position of the party in 2019 in terms of their views on social and cultural values and also in terms of its ideological stance on economic issues: 1=Rightwing/Conservative, 2=Rightwing/Liberal, 3=Leftwing/Conservative, 4=Leftwing/Liberal.

2.2.2.1. Οι Εκπομπές ρύπων ως μεταβλητή επιρροής

Από τη στιγμή που η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θέσει ως στόχο την προοδευτική μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου έως το 2050, υποστηρίζουμε ότι η συμβολή του κάθε κράτους-μέλους στις παγκόσμιες εκπομπές ρύπων αποτελεί μία μεταβλητή επιρροής της περιβαλλοντικής τοποθέτησης των κομμάτων. Για να μπορέσουμε να προχωρήσουμε στην επιλογή του κατάλληλου δείκτη μέτρησης των εκπομπών ρύπων ενός κράτους-μέλους, στραφήκαμε στην Ατζέντα για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και τους σχετικούς με αυτήν 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs), μία δέσμη στόχων που αφορά τη μελλοντική διεθνή ανάπτυξη και προωθεί την ενσωμάτωση και των τριών διαστάσεων της βιώσιμης ανάπτυξης – κοινωνική, περιβαλλοντική και οικονομική– σε όλες τις τομεακές πολιτικές. Θεσπίστηκαν από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών το 2015 και είναι παγκόσμιου χαρακτήρα και γενικής εφαρμογής, με χρονοδιάγραμμα υλοποίησης έως το 2030. Ο δέκατος τρίτος στόχος αφορά την ανάληψη επείγουσας δράσης για την καταπολέμηση της αλλαγής του κλίματος και τις επιπτώσεις της. Για να μετρηθεί η επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, έχει αναπτυχθεί μία ομάδα EU SDG δεικτών, υπό την ηγεσία της Eurostat. Ο σκοπός αυτής της ομάδας δεικτών είναι να παρακολουθήσει την πρόοδο των SDG σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Για να εξετάσουμε λοιπόν το ερώτημα «Υπάρχει σχέση μεταξύ εκπομπών ρύπων της κάθε χώρας και συμπεριφοράς των κομμάτων της στο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής;» χρησιμοποιήθηκε ο SDG δείκτης “Greenhouse gas emissions”, ο οποίος ενσωματώνει τις συνολικές εθνικές εκπομπές των αερίων θερμοκηπίου (GHGs³⁷) του λεγόμενου «καλαθιού του Κιότο³⁸», και εκφράζεται σε μονάδες ισοδυνάμων CO₂, με τον υπολογισμό του δυναμικού υπερθέρμανσης του πλανήτη (GWP³⁹) κάθε αερίου. Τα στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν αφορούν το 2018, αντλήθηκαν από την Eurostat και

³⁷ Greenhouse gases constitute a group of gases contributing to global warming and climate change. Available at: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Main_Page

³⁸ The Kyoto basket encompasses the following six greenhouse gases: carbon dioxide (CO₂), methane (CH₄), nitrous oxide (N₂O), and the so-called F-gases(hydrofluorocarbons and perfluorocarbons) and sulphur hexafluoride (SF₆). Each gas is weighted by its global warming potential and aggregated to give total greenhouse gas emissions in CO₂ equivalents. Available at: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Main_Page

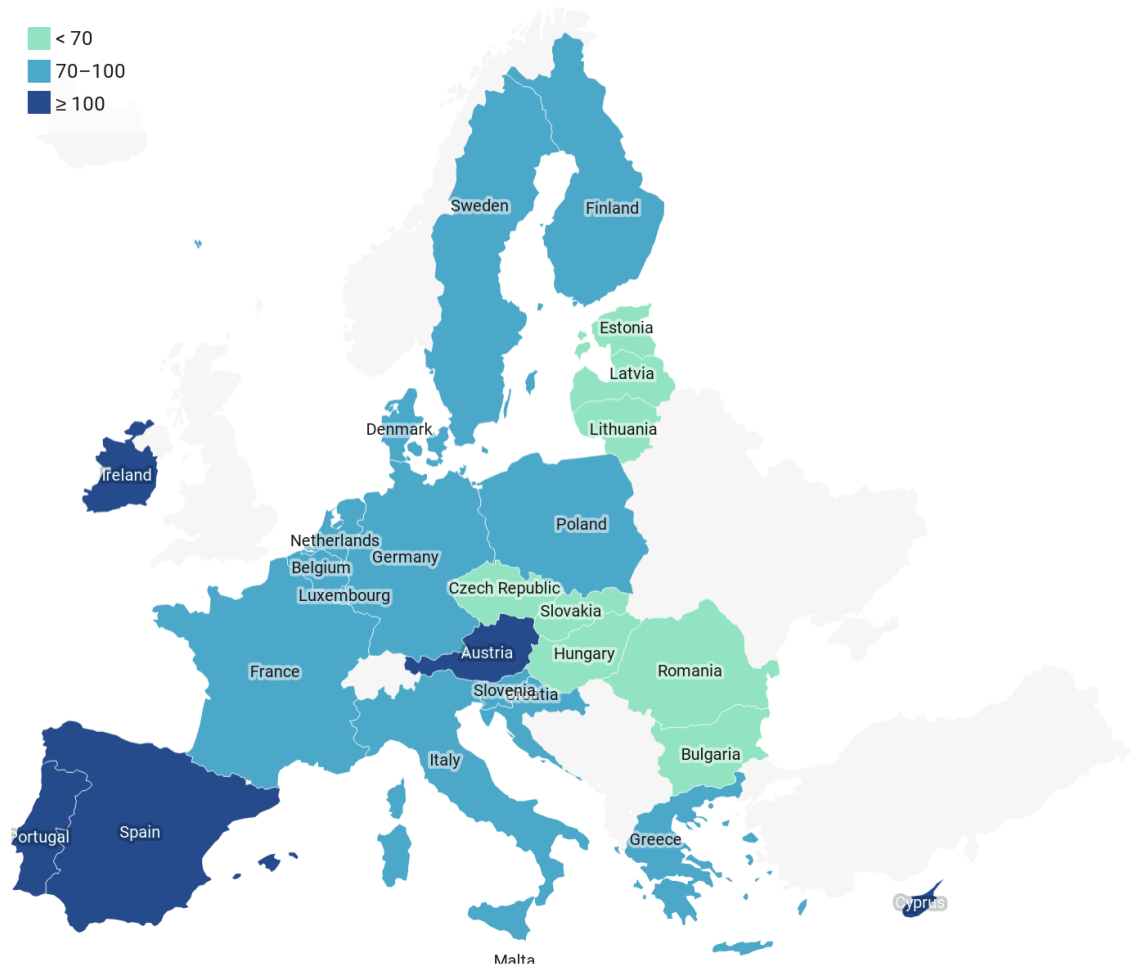
³⁹ Global-warming potential, abbreviated as GWP, is a term used to describe the relative potency, molecule for molecule, of a greenhouse gas, taking account of how long it remains active in the atmosphere. Available at: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Main_Page

βρίσκονται στον Πίνακα Παραρτήματος 1: Greenhouse gas emissions -in co2 equivalent- base year 1990 data (2008).

Στην παρούσα εργασία για τη συγκεκριμένη μεταβλητή χρησιμοποιήθηκε διατεταγμένη κλίμακα, με κατηγορίες: (1) <70, (2) 70-100, (3) 100+ (greenhouse emissions –in co2 equivalent), η επιλογή της οποίας βασίστηκε στις επιδόσεις των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον περιορισμό των ρύπων τους με έτος βάσης το 1990. Στην πρώτη κατηγορία περιλαμβάνονται οι χώρες που παρουσίασαν μείωση των ρύπων τους άνω του 30%, στη δεύτερη κατηγορία οι χώρες που παρουσίασαν μείωση των ρύπων τους έως 30% και στην τρίτη κατηγορία οι χώρες που παρουσίασαν αύξηση των ρύπων τους.

Τα clusters χωρών που σχηματίστηκαν αποτυπώνονται στο Γράφημα 1. Στο πρώτο cluster έχουμε 46 κόμματα από 8 χώρες: Βουλγαρία, Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία, Ρουμανία, Σλοβακία, Τσεχία και Ουγγαρία. Στο δεύτερο cluster έχουμε 92 κόμματα από 14 χώρες: Κροατία, Δανία, Γερμανία, Σουηδία, Φινλανδία, Βέλγιο, Γαλλία, Ιταλία, Πολωνία, Ολλανδία, Ελλάδα, Λουξεμβούργο, Σλοβενία και Μάλτα. Στο τρίτο cluster έχουμε 29 κόμματα από 5 χώρες: Ισπανία, Πορτογαλία, Ιρλανδία, Κύπρος και Αυστρία.

Γράφημα 1: Greenhouse gas emissions -in co2 equivalent-, base year 1990 (data 2018)

Πηγή: Προσωπική επεξεργασία δεδομένων. EEA, Eurostat (online data code: sdg_13_10)

2.2.2.2. Η Οικονομική Ανάπτυξη ως μεταβλητή επιρροής

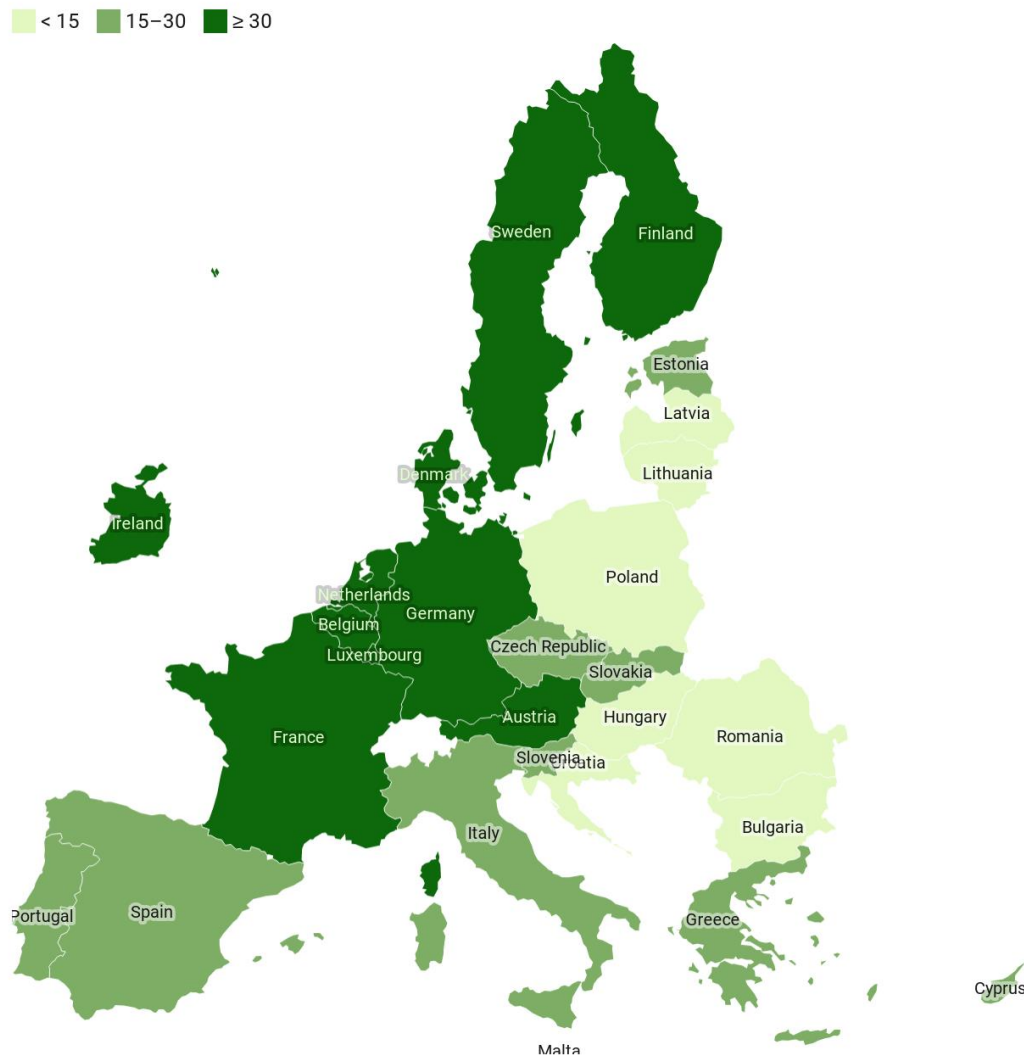
Στη συζήτηση περί αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής, η διαμάχη στην Ευρωπαϊκή Ένωση φαίνεται ότι θα επεκταθεί πέρα από τους κλιματικούς στόχους. Καθώς μεταξύ των κρατών-μελών υπάρχουν μεγάλες οικονομικές ανισότητες, το ποιος θα επωμιστεί το μεγαλύτερο οικονομικό βάρος των μέτρων περιορισμού και προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή αποτελεί το επόμενο διακύβευμα. Στην παρούσα εργασία υποστηρίζεται ότι η οικονομική ανάπτυξη του εκάστοτε κράτους-μέλους συνιστά μία

ακόμη μεταβλητή επιρροής της περιβαλλοντικής τοποθέτησης των κομμάτων. Για να μπορέσουμε να προχωρήσουμε στην επιλογή του κατάλληλου δείκτη μέτρησης της οικονομικής ανάπτυξης ενός κράτους-μέλους, στραφήκαμε και πάλι στην Ατζέντα για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Ο όγδοος στόχος της Ατζέντας για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη αφορά την προαγωγή διαρκούς, βιώσιμης και δίχως αποκλεισμούς οικονομικής ανάπτυξης, καθώς και την πλήρη απασχόληση και αξιοπρεπή εργασία για όλους.

Για να εξεταστεί λοιπόν το ερώτημα «Διαμορφώνονται άραγε κάποια μοτίβα συσχετισμών εκλογικού ανταγωνισμού ανάλογα με την οικονομική κατάσταση της κάθε χώρας;», χρησιμοποιήθηκε ο SDG8 δείκτης “real GDP per capita”. Ο δείκτης υπολογίζεται ως ο λόγος του πραγματικού ΑΕΠ προς τον μέσο πληθυσμό ενός συγκεκριμένου έτους. Το ΑΕΠ μετρά την αξία της συνολικής τελικής παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται από μία οικονομία εντός συγκεκριμένης χρονικής περιόδου. Πραγματικό ΑΕΠ είναι ο δείκτης της αξίας παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται στη διάρκεια ενός έτους, όταν αποτιμώνται σε τιμές ενός έτους βάσης. Τα στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν αφορούν το 2018, αντλήθηκαν από την Eurostat και βρίσκονται στον Πίνακα Παραρτήματος 2: Real GDP per capita (data 2018).

Στην παρούσα εργασία για την παραπάνω μεταβλητή χρησιμοποιήθηκε διατεταγμένη κλίμακα, με κατηγορίες: (1) <15, (2) 15-30, (3) 30+ (.000 € per capita). Η επιλογή της συγκεκριμένης κλίμακας βασίστηκε στη σύγκριση των χωρών μελών με βάση τον μέσο όρο του συνόλου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο real GDP per capita (30.000€). Στην πρώτη κατηγορία περιλαμβάνονται οι χώρες που έχουν real GDP per capita μικρότερο από το ήμισι του μέσου όρου της ΕΕ, στη δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνονται οι χώρες που έχουν real GDP per capita μεγαλύτερο από το ήμισι ή ίσο με τον μέσο όρο της ΕΕ και στην τρίτη κατηγορία οι χώρες που παρουσίασαν μεγαλύτερο real GDP per capita από τον μέσο όρο της ΕΕ. Τα clusters χωρών που σχηματίστηκαν αποτυπώνονται στο Γράφημα 2.

Γράφημα 2: Real GDP per capita –in .000 €- (data 2018)

Πηγή: EEA, Eurostat⁴⁰

Στο πρώτο cluster έχουμε 46 κόμματα από 7 χώρες: Λιθουανία, Ουγγαρία, Πολωνία, Λετονία, Κροατία, Ρουμανία και Βουλγαρία. Στο δεύτερο cluster έχουμε 92 κόμματα από 10 χώρες: Ιταλία, Ισπανία, Κύπρος, Μάλτα, Σλοβενία, Πορτογαλία, Τσεχία, Ελλάδα, Σλοβενία και Εσθονία. Στο τρίτο cluster έχουμε 29 κόμματα από 10 χώρες: Λουξεμβούργο, Ιρλανδία, Δανία, Σουηδία, Ολλανδία, Αυστρία, Φινλανδία, Γερμανία, Βέλγιο και Γαλλία.

⁴⁰ EEA, Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_08_10/default/table?lang=en

2.2.2.3. Η Κοινή Γνώμη ως μεταβλητή επιρροής

Δύο είναι οι βασικές θεωρίες που επιχειρούν να εξηγήσουν γιατί τα κόμματα δίνουν προτεραιότητα σε κάποια θέματα έναντι άλλων. Η θεωρία του issue ownership υποστηρίζει ότι η ατζέντα ορίζεται από τα πολιτικά κόμματα, τα οποία δίνουν μεγαλύτερη έμφαση σε θέματα στα οποία θεωρούν πως έχουν συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι των αντιπάλων τους⁴¹, προσπαθώντας να καθοδηγήσουν τη δημόσια συζήτηση. Από την άλλη πλευρά, η θεωρία του “riding the wave” υποστηρίζει ότι το issue competition συνιστά μία διαδικασία από κάτω προς τα πάνω, κατά την οποία τα πολιτικά κόμματα δίνουν έμφαση στα θέματα που αποτελούν προτεραιότητες των πολιτών⁴², ώστε να αποκομίσουν εκλογικά οφέλη.

Για να εξετάσουμε το ερώτημα «Υπάρχει επίδραση της Κοινής Γνώμης στη συμπεριφορά των κομμάτων σε ό,τι αφορά την κλιματική αλλαγή;» χρησιμοποιήθηκαν τα στοιχεία του Eurobarometer που αφορούσε τις τελευταίες ευρωπαϊκές εκλογές. Στο Eurobarometer 91.5⁴³, πολίτες ερωτήθηκαν σχετικά με τους λόγους για τους οποίους ψήφισαν στις Ευρωεκλογές του 2019. Σε δεκαέξι από τα κράτη-μέλη, ως βασικό κριτήριο ψήφου αναφέρθηκαν η οικονομία και η ανάπτυξη. Σε επτά χώρες, όμως, το πρώτο θέμα που αναφέρθηκε ήταν η καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και η προστασία του περιβάλλοντος, γεγονός που το κατέταξε στη δεύτερη θέση ως κριτήριο ψήφου, επιλεγμένο από το 37% των ερωτηθέντων στο σύνολο των κρατών-μελών της EU⁴⁴.

Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι παρατηρείται μια πολύ μεγάλη διαφοροποίηση των ποσοστών μεταξύ των κρατών-μελών, όσον αφορά τους ψηφοφόρους που επέλεξαν την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και την προστασία του περιβάλλοντος ως βασικό κριτήριο ψήφου: μία ξεκάθαρη πλειοψηφία στη Δανία (70%), στη Σουηδία (68%) και

⁴¹ Petrocik, John R. (1996) “Issue Ownership in Presidential Elections, with a 1980 Case Study”, *American Journal of Political Science*, 40(3), pp. 825-850.

⁴² Ansolabehere, S., & Iyengar, S. (1994) “Riding the Wave and Claiming Ownership Over Issues: The Joint Effects of Advertising and News Coverage in Campaigns”, *The Public Opinion Quarterly*, 58(3), pp. 335-357.

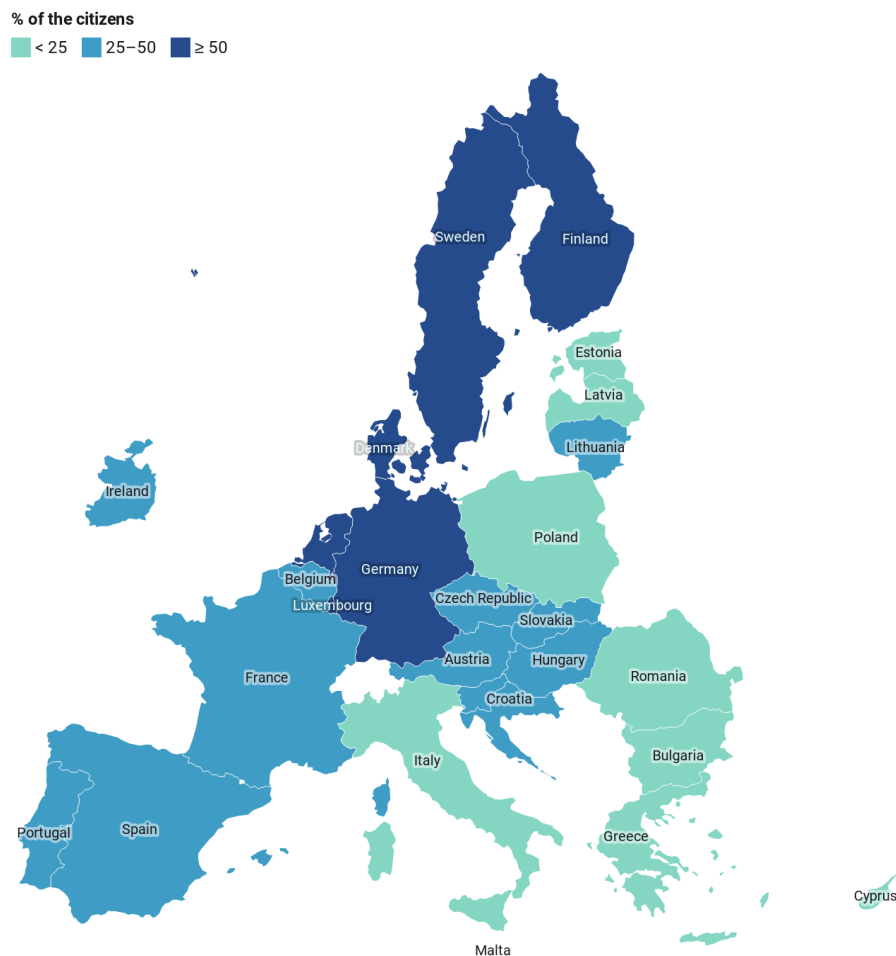
⁴³ European Commission and European Parliament, Brussels (2019). *Eurobarometer 91.5*. GESIS data archive, Cologne. ZA7576 data file version 1.0.0, <https://doi.org/10.4232/1.13393>.

⁴⁴ Τα στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν βρίσκονται στον Πίνακα Παραρτήματος 3: Reason to Vote (2019 Elections).

στην Ολλανδία (62%), σε αντίθεση με μία μειοψηφία στη Λετονία (21%), την Ελλάδα (19%) και τη Βουλγαρία (16%).

Χρησιμοποιήσαμε τη συγκεκριμένη μεταβλητή για να ελέγξουμε αν το ποσοστό των πολιτών που ψήφισαν με κριτήριο την κλιματική αλλαγή συνδέεται με τον κομματικό ανταγωνισμό. Για τη μεταβλητή αυτή χρησιμοποιήθηκε διατεταγμένη κλίμακα, με κατηγορίες (1) <25, (2) 25-50, (3) 50+ (% of citizens choosing combating climate change and protecting the environment as a reason for voting). Τα clusters χωρών που σχηματίζονται αποτυπώνονται στο Γράφημα 3.

Γράφημα 3: Climate change as a Reason to Vote -% of the citizens- (2019 elections)

Πηγή: Προσωπική επεξεργασία δεδομένων. Eurobarometer 91.5

Στο πρώτο cluster έχουμε 41 κόμματα από 8 χώρες: Βουλγαρία, Ελλάδα, Λετονία, Εσθονία, Πολωνία, Γερμανία, Κύπρος και Ιταλία. Στο δεύτερο cluster έχουμε

80 κόμματα από 13 χώρες: Σλοβακία, Λιθουανία, Ουγγαρία, Κροατία, Τσεχία, Ισπανία, Πορτογαλία, Σλοβενία, Βέλγιο, Ιρλανδία, Γαλλία, Μάλτα, Αυστρία. Στο τρίτο cluster έχουμε 46 κόμματα από 6 χώρες: Λουξεμβούργο, Δανία, Σουηδία, Ολλανδία, Φινλανδία και Γερμανία.

2.2.3. Κομματικός ανταγωνισμός στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Επιχειρώντας να απαντήσουμε στην τρίτη ομάδα ερωτημάτων και να εξετάσουμε πώς διαμορφώνεται ο κομματικός ανταγωνισμός στο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής και της προστασίας του περιβάλλοντος στα πλαίσια των πολιτικών ομάδων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επικεντρωθήκαμε στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου το 2019.

Οι βουλευτές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου δεν οργανώνονται με βάση την εθνικότητά τους, αλλά με βάση την πολιτική τους τοποθέτηση, και χωρίζονται σε πολιτικές ομάδες. Στο άρθρο 33 του Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου⁴⁵ μεταξύ άλλων αναφέρεται ότι «οι βουλευτές μπορούν να συγκροτήσουν ομάδες ανάλογα με την πολιτική τους τοποθέτηση. Το Κοινοβούλιο δεν χρειάζεται κανονικά να εκτιμήσει την πολιτική συγγένεια των μελών πολιτικής ομάδας. Όταν βουλευτές σχηματίζουν πολιτική ομάδα βάσει της παρούσας διάταξης του Κανονισμού, οι εν λόγω βουλευτές αποδέχονται εξ ορισμού ότι έχουν συγγενή πολιτική τοποθέτηση».

Με βάση τα παραπάνω θα μπορούσε κανείς να δεχθεί ότι η κάθε πολιτική ομάδα διατηρεί μια αναγνωρίσιμη ταυτότητα. Σύμφωνα όμως με τους McElroy & Benoit (2010), οι πολιτικές ομάδες έχουν διαφοροποιημένες θέσεις σε πολλαπλά θέματα πολιτικής. Είναι η περιβαλλοντική προστασία ένα από αυτά τα θέματα; Επηρεάζει η πολιτική ομάδα στην οποία ανήκει το κόμμα την εκλογική του συμπεριφορά στο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής;

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο 2019-2024, μετά το Brexit, αποτελείται από 704 εκλεγμένους αντιπροσώπους (MPs), από 208 εθνικά πολιτικά κόμματα, από 27 κράτη-μέλη. Υπάρχουν επτά πολιτικές ομάδες στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο⁴⁶:

Με 187 έδρες, το Group of the European People's Party (EPP) αποτελεί τη μεγαλύτερη πολιτική ομάδα κατά την ένατη κοινοβουλευτική περίοδο του Ευρωπαϊκού

⁴⁵ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/RULES-9-2020-02-03-RULE-033_EL.html

⁴⁶ Οι προτεραιότητες της κάθε πολιτικής ομάδας ανακτήθηκαν από την ιστοσελίδα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/priorities/political-group-priorities>

Κοινοβουλίου. Στόχος της ομάδας είναι η δημιουργία μιας πιο ανταγωνιστικής και δημοκρατικής Ευρώπης, ενώ στις προτεραιότητές της συμπεριλαμβάνονται η μετανάστευση, το εμπόριο και η απασχόληση.

Με 147 έδρες, η πολιτική ομάδα Group of the Progressive Alliance of Socialists and Democrats in the European Parliament (S&D) εκπροσωπεί το Ευρωπαϊκό Σοσιαλιστικό Κόμμα και είναι η δεύτερη σημαντικότερη πολιτική δύναμη στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Κατά κύριο λόγο φιλοευρωπαϊκή, η ομάδα εστιάζει σε κοινωνικά ζητήματα, μεταξύ των οποίων η ισότητα των φύλων και η καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής.

Η κεντρικά φιλελεύθερη ομάδα Renew Europe (RE) προέκυψε από την προγενέστερη ομάδα Group of the Alliance of Liberals and Democrats for Europe (ALDE) κατά την τρέχουσα, ένατη κοινοβουλευτική περίοδο. Η νέα ομάδα διαθέτει 98 κοινοβουλευτικές έδρες και αποτελεί την τρίτη μεγαλύτερη πολιτική ομάδα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η φιλοευρωπαϊκή αυτή ομάδα τονίζει την προσήλωσή της στις ανάγκες των πολιτών και υποστηρίζει την εξεύρεση ευρωπαϊκών λύσεων σε ευρωπαϊκά προβλήματα.

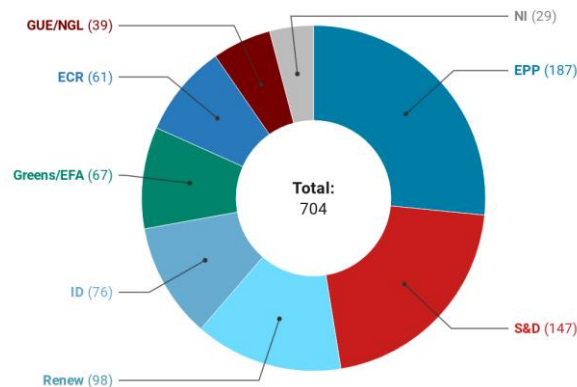
Η ομάδα Identity and Democracy (ID) δημιουργήθηκε κατά την τρέχουσα κοινοβουλευτική περίοδο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και διαδέχθηκε την ομάδα Europe of Nations and Freedom Group (ENF). Διαθέτει 76 μέλη και αποτελεί την πέμπτη μεγαλύτερη πολιτική δύναμη στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Βασικοί στόχοι της ομάδας είναι η τόνωση της απασχόλησης και της ανάπτυξης, η αύξηση της ασφάλειας, η αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης και η απογραφειοκρατικοποίηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η ομάδα των Group of the Greens/European Free Alliance (Greens/EFA) αποτελείται από ευρωβουλευτές πράσινων, πειρατικών και περιφερειακών κομμάτων, όπως και ανεξάρτητους ευρωβουλευτές. Στις ευρωεκλογές του 2019 αναδείχθηκε η τέταρτη μεγαλύτερη πολιτική δύναμη στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, με 67 έδρες. Η ομάδα υποστηρίζει την προστασία του περιβάλλοντος και την κοινωνική δικαιοσύνη, στοχεύει στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εντός και εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης και προβάλλει την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής μέσω μιας επανάστασης πράσινης ενέργειας.

Η ομάδα των European Conservatives and Reformists Group (ECR) διαθέτει 61 έδρες στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αποτελώντας την έκτη μεγαλύτερη πολιτική δύναμη της τρέχουσας κοινοβουλευτικής περιόδου. Η ομάδα υπογραμμίζει την ανάγκη αποκέντρωσης και απογραφειοκρατικοποίησης της Ευρώπης. Στοχεύει, επίσης, στην προαγωγή του δίκαιου και ελεύθερου εμπορίου και της οικονομικής ανάκαμψης, ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας, αλλά και στη μεταρρύθμιση του συστήματος μετανάστευσης της ΕΕ.

Η ομάδα Confederal Group of the European United Left - Nordic Green Left (GUE/NGL) αποτελεί συμμαχία σοσιαλιστικών και κομμουνιστικών κομμάτων. Αποτελεί τη μικρότερη πολιτική δύναμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με 39 μέλη. Η ομάδα υποστηρίζει, μεταξύ άλλων, την κλιματική και φορολογική δικαιοσύνη, τα δικαιώματα των εργαζομένων και το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

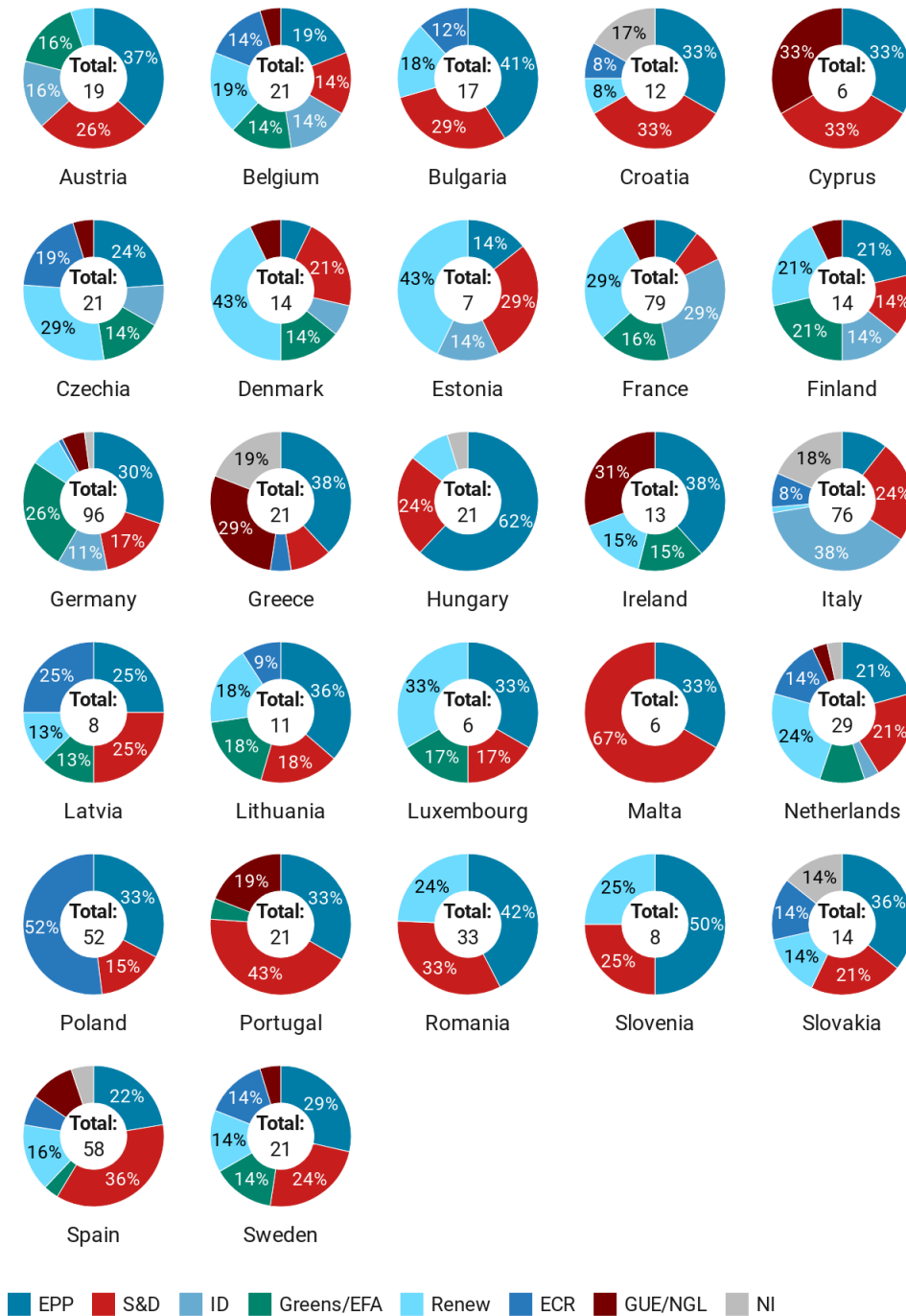
Γράφημα 4: EU 2019 Political Groups

Πηγή: Προσωπική επεξεργασία δεδομένων. Publications Office of the European Union (2020)⁴⁷.

⁴⁷ Publications Office of the European Union (2020). Review of European and national election results. Update: addition following the withdrawal of the United Kingdom from the European Union. Brussels: Directorate-General for Communication. Public Opinion Monitoring Unit.

Γράφημα 5: EU 2019 Political Groups per country

Πηγή: Προσωπική επεξεργασία δεδομένων. Publications Office of the European Union (2020).

Στο Γράφημα 4 απεικονίζεται η δύναμη της κάθε πολιτικής ομάδας στο σύνολο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου 2019, ενώ στο Γράφημα 5 η δύναμη τους ανά χώρα. Και

στα δύο γραφήματα χρησιμοποιείται ο αριθμός εδρών, όπως αυτές έχουν διαμορφωθεί μετά το Brexit.

2.3. Κόμματα μελέτης

Σε ό,τι αφορά το 2019, στην database του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου⁴⁸ εντοπίζουμε τη συγκεντρωτική λίστα των εκλεγμένων κομμάτων της κοινοβουλευτικής περιόδου 2019-2024 στις 27 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και τις αντίστοιχες πολιτικές ομάδες στις οποίες έχουν ενταχθεί, ενώ σε ό,τι αφορά τον αριθμό εδρών που έχει λάβει το κάθε κόμμα λαμβάνουμε υπόψη μας τις έδρες όπως αυτές έχουν διαμορφωθεί μετά την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση⁴⁹. Προκειμένου να εξετάσουμε το μέγεθος ενός κόμματος έχουμε χρησιμοποιήσει τη μεταβλητή “party_size”, η οποία είναι σταθμισμένη με βάση το μέγεθος της κάθε χώρας, ανά αριθμό εδρών και έχει διατεταγμένη κλίμακα: (1):<10%, (2):10%-20%, (3):20%-30%, (4):30%+ επί των συνολικών εδρών της χώρας. Στον Πίνακα Παραρτήματος 4: MEPs by Member State and Political Group (2019), παραθέτουμε τη συγκεντρωτική λίστα των εδρών ανά χώρα και πολιτική ομάδα για τις εκλογές του 2019.

Όπου χρειάστηκε να γίνει αντιστοίχιση των κομμάτων με τη λίστα κομμάτων της CHES, χρησιμοποιήθηκε η Party Facts database⁵⁰. Στον Πίνακα Παραρτήματος 5: National Parties by Member State and Political Group (2019), παρουσιάζεται η συγκεντρωτική λίστα των εδρών ανά χώρα και πολιτική ομάδα που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα εργασία για τις εκλογές του 2019.

Σε ό,τι αφορά το 2014, στην database του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου⁵¹ εντοπίζουμε τη συγκεντρωτική λίστα των κομμάτων της κοινοβουλευτικής περιόδου 2014-2009 στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και τις αντίστοιχες πολιτικές

⁴⁸ MEPs European Parliament (2020). *MEPs by Member State and political group*. Available at: <https://www.europarl.europa.eu/meps/en/search/table> (Accessed: 5 November 2020).

⁴⁹ Publications Office of the European Union (2020). *Review of European and national election results. Update: addition following the withdrawal of the United Kingdom from the European Union*. Brussels: Directorate-General for Communication. Public Opinion Monitoring Unit. Available from: <https://op.europa.eu/s/on7b> (Accessed: 3 November 2020).

⁵⁰ Bederke, P., Döring, H., Regel, S. (2020). *Party Facts – Version 2020a*. Harvard Dataverse, V1. Available at: <https://doi.org/10.7910/DVN/QHJLQS>

⁵¹ MEPs European Parliament (2020). *MEPs by Member State and political group*. Available at: <https://www.europarl.europa.eu/meps/en/search/table> (Accessed: 5 November 2020).

ομάδες στις οποίες έχουν ενταχθεί. Σε ό,τι αφορά τον αριθμό εδρών που έχει λάβει το κάθε κόμμα λήφθηκαν υπόψη μόνο οι έδρες των 27 χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χωρίς το Ηνωμένο Βασίλειο, ώστε τα αποτελέσματα να είναι συγκρίσιμα με αυτά του 2019⁵². Η μεταβλητή “party_size” σταθμίστηκε και πάλι με βάση το μέγεθος της κάθε χώρας ανά αριθμό εδρών και έχει διατεταγμένη κλίμακα: (1):<10%, (2):10%-20%, (3):20%-30%, (4):30%+ επί των συνολικών εδρών της χώρας στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Στον Πίνακα Παραρτήματος 6: National Parties by Member State and Political Group (2014), παρουσιάζεται η συγκεντρωτική λίστα των εδρών ανά χώρα και πολιτική ομάδα που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα εργασία για τις εκλογές του 2014.

2.4. Σύνολο Μεταβλητών της Βάσης Δεδομένων

Στους Πίνακες Παραρτήματος 7 (EU 2019 Party Competition) και 8 (EU 2014 Party Competition) παρουσιάζεται το σύνολο των μεταβλητών που εξετάστηκαν στην παρούσα εργασία. Κάθε γραμμή του πίνακα αφορά ένα κόμμα μελέτης, ενώ:

Στον Πίνακα του 2014 περιλαμβάνονται οι μεταβλητές: Party abbreviation, Party name (in english), Region, Country, Political Group, Party size, Irecon, galtan, Environment, Political Dimension.

Στον Πίνακα του 2019 περιλαμβάνονται οι μεταβλητές: Party abbreviation, Party name (in english), Region, Country, Political Group, Party size, GGE emissions, real GDP per capita, Reason to vote, Irecon, galtan, Environment, Political Dimension.

Στο Κωδικολόγιο περιγράφονται αναλυτικά η κωδικοποίηση της κάθε μεταβλητής, οι πηγές προέλευσης των δεδομένων, καθώς και το σύνολο των κομμάτων μελέτης.

⁵² Publications Office of the European Union (2014). *Review of European and national elections*. Brussels: Directorate-General for Communication. Public Opinion Monitoring Unit. Available at: <https://op.europa.eu/s/oAsY> (Accessed: 22 December 2020).

2.5. Προβλήματα στη Συλλογή και Επεξεργασία Δεδομένων

Στην προσπάθεια συγκέντρωσης και κωδικοποίησης των δεδομένων προέκυψαν ορισμένα κενά, τα οποία δεν μπορούσαν να καλυφθούν από τις διαθέσιμες πηγές. Αυτά μπορούν να συνοψιστούν στα ακόλουθα:

- Απουσία δεδομένων: για το 2019, σε σύνολο 704 εδρών, έχουμε πληροφορίες για τις 686 έδρες. Οι υπόλοιπες 18 έδρες αφορούν είτε ανεξάρτητους βουλευτές, είτε κόμματα για τα οποία δεν υπήρχαν στοιχεία στην CHES. Για το 2014, από τις 678 έδρες, μετά την αφαίρεση των 73 εδρών του Ηνωμένου Βασιλείου, έχουμε πληροφορίες για τις 653. Οι υπόλοιπες 25 έδρες αφορούν είτε ανεξάρτητους βουλευτές, είτε κόμματα για τα οποία δεν υπήρχαν στοιχεία στην CHES.
- Αλλαγές μεταξύ Συντακτικής Συνέλευσης και Απερχόμενου Κοινοβουλίου⁵³: σε ό,τι αφορά τα στοιχεία του 2014, υπήρξαν διαφορές μεταξύ της Συντακτικής Συνέλευσης και του Απερχόμενου Κοινοβουλίου είτε στον αριθμό των εδρών, είτε στην πολιτική ομάδα, οπότε χρησιμοποιήθηκαν τα στοιχεία του απερχόμενου Κοινοβουλίου. Σε ό,τι αφορά τα στοιχεία του 2019, χρησιμοποιήθηκαν τα δεδομένα μετά την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου (Brexit).
- Συνεργασίες κομμάτων: για όσα κόμματα δεν υπήρχαν στοιχεία στην CHES αλλά συνεργάστηκαν με κάποιο άλλο κόμμα στις Ευρωπαϊκές εκλογές, οι έδρες τους προστέθηκαν στο συνεργαζόμενο κόμμα. Για όσα κόμματα υπήρχαν στοιχεία στην CHES και συνεργάστηκαν με κάποιο άλλο κόμμα στις Ευρωπαϊκές εκλογές, οι έδρες τους εξετάστηκαν χωριστά.
- Μεταβλητή environment: για να καταγραφεί η περιβαλλοντική θέση των εξεταζόμενων κομμάτων χρησιμοποιήθηκε η μεταβλητή environment της CHES, η οποία όμως παρέχει ελλιπή στοιχεία· διερευνώντας μία γενική θέση του κόμματος στον άξονα οικονομικής ανάπτυξης-προστασίας περιβάλλοντος, η συγκεκριμένη μεταβλητή δεν παρέχει περαιτέρω στοιχεία σε ό,τι αφορά τη θέση του κόμματος σε

⁵³ Οι όροι Συντακτική Συνέλευση (Constitutive session) και Απερχόμενο Κοινοβούλιο (Outgoing Parliament) χρησιμοποιούνται όπως και στην επίσημη σελίδα αποτελεσμάτων των ευρωπαϊκών εκλογών, <https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/en>. Συντακτική Συνέλευση: Τα αποτελέσματα όπως ανακοινώθηκαν επίσημα από το νεοεκλεγέν Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μετά την επικύρωση των κριτηρίων επιλεξιμότητας των μελών του. Απερχόμενο Κοινοβούλιο: Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο όπως διαμορφώθηκε σύμφωνα με την τελευταία κοινοβουλευτική σύνοδο του υφιστάμενου σώματος.

επιμέρους ζητήματα, όπως η εφαρμογή κλιματικών στόχων για το 2030 ή το 2050, ο προϋπολογισμός της αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής και ο επιμερισμός του κόστους, ο φόρος του άνθρακα, η απολιγνιτοποίηση κ.ά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: Αποτελέσματα

3.1. Οικονομική, Πολιτισμική ή νέα Περιβαλλοντική Διαίρεση;

Πώς διαμορφώνεται ο κομματικός ανταγωνισμός στο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής και της προστασίας του περιβάλλοντος στα πλαίσια του παραδοσιακού διαχωρισμού των κομμάτων βάσει οικονομικών και πολιτισμικών αξιών;

Τα Γραφήματα 6 και 7 παρέχουν μία συνοπτική απεικόνιση τμήματος των αποτελεσμάτων, συγκρίνοντας τις κεντρικές ιδεολογικές κλίμακες, δηλαδή τις οικονομικές αξίες αριστεράς-δεξιάς και τις κοινωνικές αξίες φιλελευθερισμού-συντηρητισμού. Το μέγεθος του κάθε κόμματος απεικονίζεται κατ' αναλογία με το μέγεθος του συμβόλου και η θέση των κομμάτων σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος με διαφορετικό χρώμα: τα pro-environmental protection κόμματα (PEP⁵⁴) δηλώνονται με αποχρώσεις του πράσινου, ενώ τα anti-environmental protection κόμματα (AEP⁵⁵) δηλώνονται με αποχρώσεις του κόκκινου.

3.1.1. Η θέση των κομμάτων στις Ευρωπαϊκές Εκλογές 2014

Ποια είναι η θέση των κομμάτων των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής κατά τις εκλογές του 2014;

Το Γράφημα 6: EU 2014 Party Competition αποτυπώνει εκτιμήσεις του πολυδιάστατου κομματικού ανταγωνισμού στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο του 2014. Από το σύνολο 173 κομμάτων που εξετάστηκαν⁵⁶, τα 58 κόμματα, ή αλλιώς το 33%, ήταν pro environmental protection (strongly or moderately⁵⁷).

Το διάγραμμα διασποράς δείχνει ότι τα περισσότερα PEP κόμματα είναι συγκεντρωμένα στο κάτω αριστερά τεταρτημόριο (Leftwing/Liberal). Εδώ βρίσκουμε κόμματα τα οποία τάσσονται υπέρ των ανοικτών κοινωνιών, αλλά υποστηρίζουν και το κοινωνικό κράτος ή οικονομικές ρυθμίσεις. Σε αυτό το τεταρτημόριο περιλαμβάνονται

⁵⁴ Τα pro-environmental protection ή αλλιώς, υπέρ της προστασίας του περιβάλλοντος κόμματα, θα αναφέρονται ως PEP κόμματα στη συνέχεια του κειμένου.

⁵⁵ Τα anti-environmental protection ή αλλιώς, κατά της προστασίας του περιβάλλοντος κόμματα, θα αναφέρονται ως AEP κόμματα στη συνέχεια του κειμένου.

⁵⁶ Σε σύνολο 174 κομμάτων, το ένα null.

⁵⁷ Strongly or moderately pro-environmental protection: έχουν πετύχει βαθμολογία άνω του πέντε στην κλίμακα env = position towards environmental sustainability των δεδομένων CHES που χρησιμοποιήθηκαν.

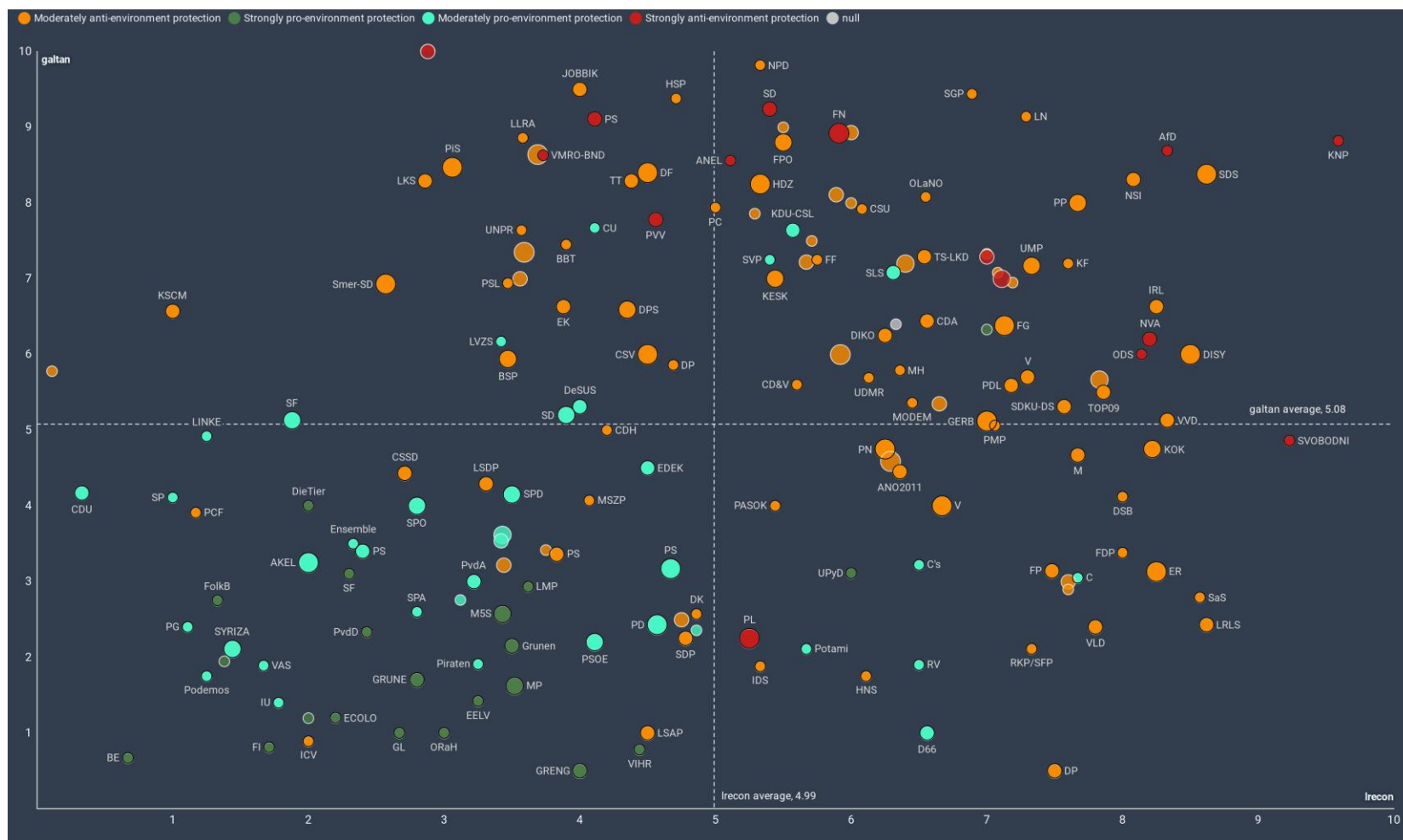
κόμματα όπως το Socialist Democratic Party (SPD) και το The Greens (Grünen) της Γερμανίας, το Spanish Socialist Workers' Party (PSOE) της Ισπανίας και το Democratic Party (PD) της Ιταλίας.

Παρόλο που, σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, τα κόμματα τα οποία τάσσονται υπέρ της προστασίας του περιβάλλοντος συνήθως χαρακτηρίζονται από αριστερή οικονομική ιδεολογία, εξετάζοντας το διάγραμμα διασποράς εντοπίζουμε αντίστοιχες θέσεις σε κόμματα διανεμημένα και στα υπόλοιπα τεταρτημόρια. Στο κάτω δεξιά τεταρτημόριο (Rightwing/Liberal), όπου τοποθετούνται τα κόμματα με οικονομικά φιλελεύθερες θέσεις και προοδευτική αντιμετώπιση ως προς τις κοινωνικές αξίες, διαπιστώνουμε την παρουσία και PEP κομμάτων. Εδώ περιλαμβάνονται κόμματα όπως Το Ποτάμι (Potami) της Ελλάδας ή το Democrats 66 (D66) της Ολλανδίας.

Υπάρχουν κάποια ακόμα PEP κόμματα διασκορπισμένα σε άλλα τεταρτημόρια. Στο πάνω αριστερά τεταρτημόριο (Leftwing/Conservative) βρίσκουμε τα κόμματα τα οποία προσβέβουν την αύξηση των δαπανών για την παιδεία, το κοινωνικό κράτος και την υγεία, καθώς και τον έλεγχο του κράτους σε μεγάλους τομείς, αλλά ταυτόχρονα τάσσονται κατά της μετανάστευσης και της πολυπολιτισμικότητας. Ακόμα και σε αυτό το τεταρτημόριο εντοπίζουμε PEP κόμματα, όπως το Socialdemokraterne (SD) της Δανίας και το Sinn Féin (SF) της Ιρλανδίας.

Στο πάνω δεξιά τεταρτημόριο (Rightwing/Conservative) βρίσκουμε τα κόμματα τα οποία τοποθετούνται ως δεξιά συντηρητικά κόμματα. Εδώ ανήκουν τα κόμματα που είναι οικονομικά φιλελεύθερα και υπέρ της ελεύθερης αγοράς, συντηρητικά ως προς τις κοινωνικές αξίες και ενάντια στην πολυπολιτισμικότητα και τη μετανάστευση. Και εδώ βρίσκουμε PEP κόμματα, όπως το Christian Democratic Union (KDU-ČSL) της Τσεχίας.

Γράφημα 6: EU 2014 Party Competition

Πηγή: Προσωπική επεξεργασία δεδομένων.

Όπως παρατηρούμε στον Πίνακα 1: Varieties of pro-environment protection parties 2014, σαράντα τρία (43) κόμματα, δηλαδή το 74.1% των συνολικών PEP κομμάτων, εντοπίζονται στο κάτω αριστερά τεταρτημόριο (Leftwing/Liberal). Στο κάτω δεξιά τεταρτημόριο του διαγράμματος διασποράς (Rightwing/Liberal) βρίσκονται έξι (6) PEP κόμματα (10%)., στο πάνω αριστερά τεταρτημόριο (Leftwing/Conservative) βρίσκουμε 5 κόμματα, (8.6%), ενώ στο πάνω δεξιά τεταρτημόριο (Rightwing/Conservative) βρίσκουμε 4 κόμματα (6.9%).

Πίνακας 1: Varieties of pro-environment protection parties (2014)

Irecon galtan	Leftwing economic values	Rightwing economic values
Conservative social values	e.g. SD (Denmark), SF (Ireland) 8.6% (5 parties)	e.g. KDU-CSL (Czech Rep.) 6.9% (4 parties)
Liberal social values	e.g. SPD (Germany), PD (Italy), PSOE (Spain), GRUNEN (Germany) 74.1% (43 parties)	e.g. Potami (Greece), D66 (Netherlands) 10.3% (6 parties)

Πηγή: Προσωπική επεξεργασία δεδομένων

3.1.2. Η θέση των κομμάτων στις Ευρωπαϊκές Εκλογές 2019

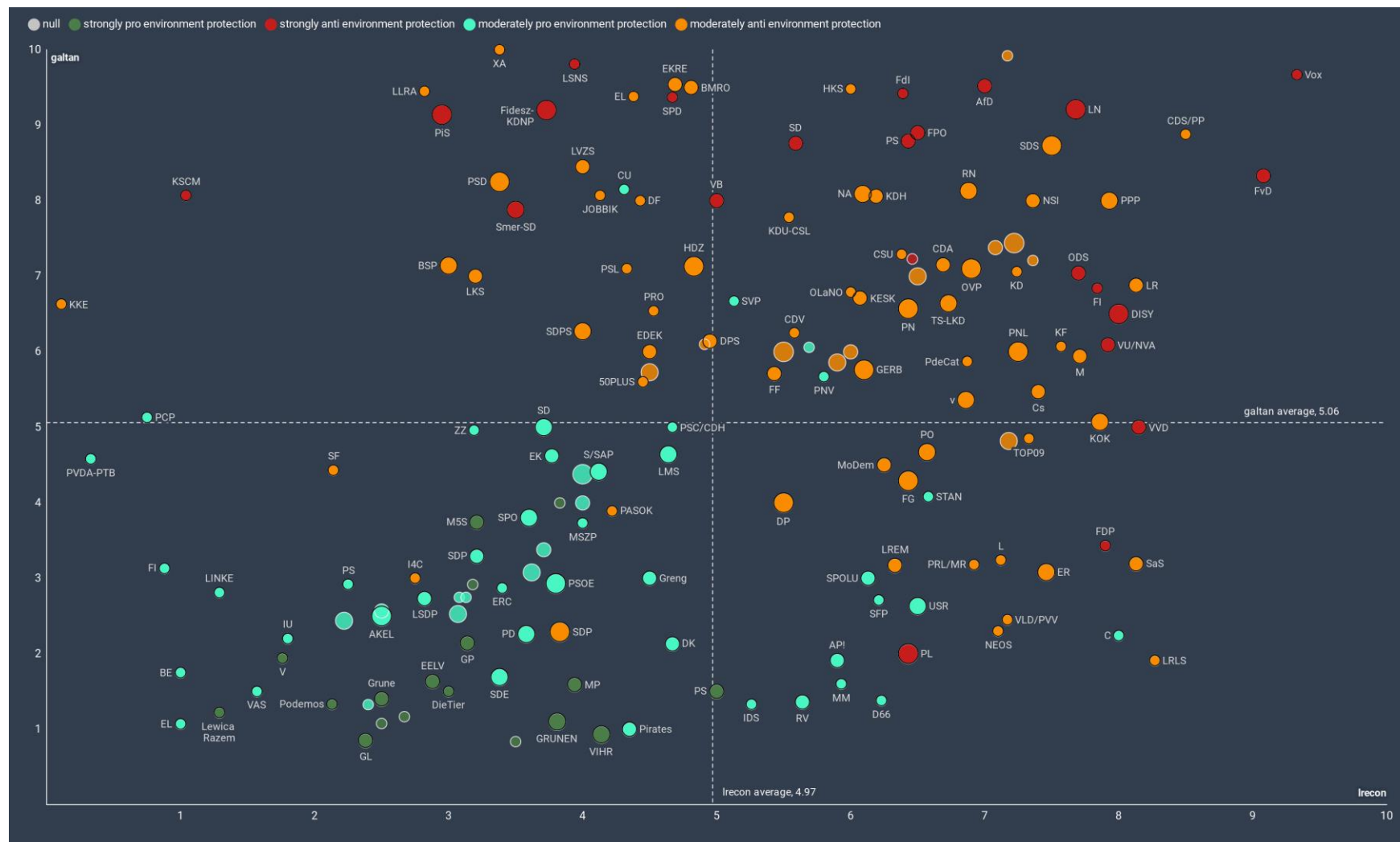
Ποια είναι η θέση των κομμάτων των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής κατά τις εκλογές του 2019;

Το Γράφημα 7: EU 2019 Party Competition αποτυπώνει εκτιμήσεις του πολυδιάστατου κομματικού ανταγωνισμού στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο του 2019. Από το σύνολο 167 κομμάτων που εξετάστηκαν, τα 69 κόμματα, ή αλλιώς το 41.3%, ήταν pro environmental protection (strongly or moderately).

Το διάγραμμα διασποράς δείχνει ότι τα περισσότερα PEP κόμματα είναι συγκεντρωμένα και πάλι στο κάτω αριστερά τεταρτημόριο (Leftwing/Liberal). Σε αυτό το τεταρτημόριο περιλαμβάνονται κόμματα όπως το Social Democratic Party (SPD) της Γερμανίας, το The Greens (EELV) της Γαλλίας, το Spanish Socialists Worker's Party (PSOE) της Ισπανίας. Στο κάτω δεξιά τεταρτημόριο (Rightwing/Liberal), περιλαμβάνονται PEP κόμματα, όπως το Save Romania Union (USR) της Ρουμανίας ή το

TOGETHER-Civic Democracy (Spolu) της Σλοβακίας. Στο πάνω αριστερά τεταρτημόριο (Leftwing/Conservative) βρίσκουμε PEP κόμματα, όπως το Humanist Democratic Centre (CDH) του Βελγίου και το Portuguese Communist Party (PCP) της Πορτογαλίας. Στο πάνω δεξιά τεταρτημόριο (Rightwing/Conservative) εντοπίζουμε PEP κόμματα, όπως το Hungarian Democratic Union of Romania (UDMR) της Ρουμανίας.

Γράφημα 7: EU 2019 Party Competition

Πηγή: Προσωπική επεξεργασία δεδομένων

Όπως παρατηρούμε στον Πίνακα 2: Varieties of pro-environment protection parties 2019, πενήντα τρία (53) pro-environmental protection κόμματα, δηλαδή το 76.8% των συνολικών PEP κομμάτων, είναι συγκεντρωμένα στο κάτω αριστερά τεταρτημόριο (Leftwing/Liberal). Στο κάτω δεξιά τεταρτημόριο του διαγράμματος διασποράς (Rightwing/Liberal) βρίσκονται δέκα (10) PEP κόμματα (14.5%). Στο πάνω αριστερά τεταρτημόριο (Leftwing/Conservative) βρίσκουμε μόλις 3 κόμματα, (4.3%). Το ίδιο και στο πάνω δεξιά τεταρτημόριο (Rightwing/Conservative), με 3 κόμματα (4.3%).

Πίνακας 2: Varieties of pro-environment protection parties (2019)

Irecon galtan	Leftwing economic values	Rightwing economic values
Conservative social values	e.g. CDH (Belgium), PCP (Portugal) 4.3% (3 parties)	e.g. UDMR (Romania) 4.3% (3 parties)
Liberal social values	e.g. SPD (Germany), EELV (France), PSOE (Spain) 76.8% (53 parties)	e.g. USR (Romania), SPOLU (Slovakia) 14.5% (10 parties)

Πηγή: Προσωπική επεξεργασία δεδομένων

3.1.3. Μετατοπίσεις θέσεων μεταξύ Ευρωπαϊκών Εκλογών 2019 και 2014

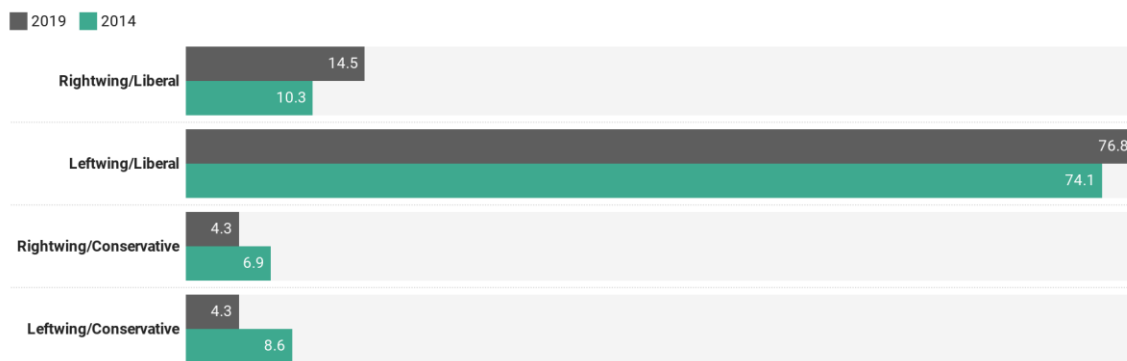
Υπάρχει μετατόπιση της εκλογικής συμπεριφοράς των κομμάτων μέσα στο χρόνο; Και αν ναι, η περιβαλλοντική τους θέση συνδέεται με τη θέση τους στον οικονομικό άξονα, με τη θέση τους στον πολιτισμικό άξονα, ή μπορούμε να διακρίνουμε την πιθανότητα ανάδυσης μιας ξεχωριστής διαίρεσης, μιας περιβαλλοντικής διαίρεσης στον κομματικό ανταγωνισμό;

Το 2019 η κλιματική αλλαγή και η προστασία του περιβάλλοντος αναδείχθηκαν ως ένα από τα κυρίαρχα θέματα του δημόσιου διαλόγου σε αρκετές χώρες της Ευρώπης. Αυτό αποτυπώθηκε και στα εκλογικά αποτελέσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, με το 41% του συνόλου των κομμάτων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου του 2019 να τοποθετούνται υπέρ της προστασίας του περιβάλλοντος, και το αντίστοιχο ποσοστό του 2014 στο 34%. Πέρα όμως από την προφανή αύξηση στο ποσοστό των PEP κομμάτων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο του 2019 κατά επτά ποσοστιαίες μονάδες –δηλαδή

καταγράφοντας μια ποσοστιαία μεταβολή της τάξης του 21%⁵⁸— παρατηρείται και μία ποιοτική αλλαγή στις θέσεις των κομμάτων σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος στα δύο αυτά Κοινοβούλια, βάσει πολιτικής ιδεολογίας.

Στο Γράφημα 8: Varieties of anti-environment parties (2019 vs 2014) εμφανίζεται η ιδεολογική θέση των κομμάτων στον πολυδιάστατο χάρτη του κομματικού ανταγωνισμού στα Ευρωπαϊκά Κοινοβούλια του 2014 και 2019, στο σύνολο των PEP κομμάτων.

Γράφημα 8: Varieties of pro-environment parties (2019 vs 2014)

Πηγή: Προσωπική επεξεργασία δεδομένων

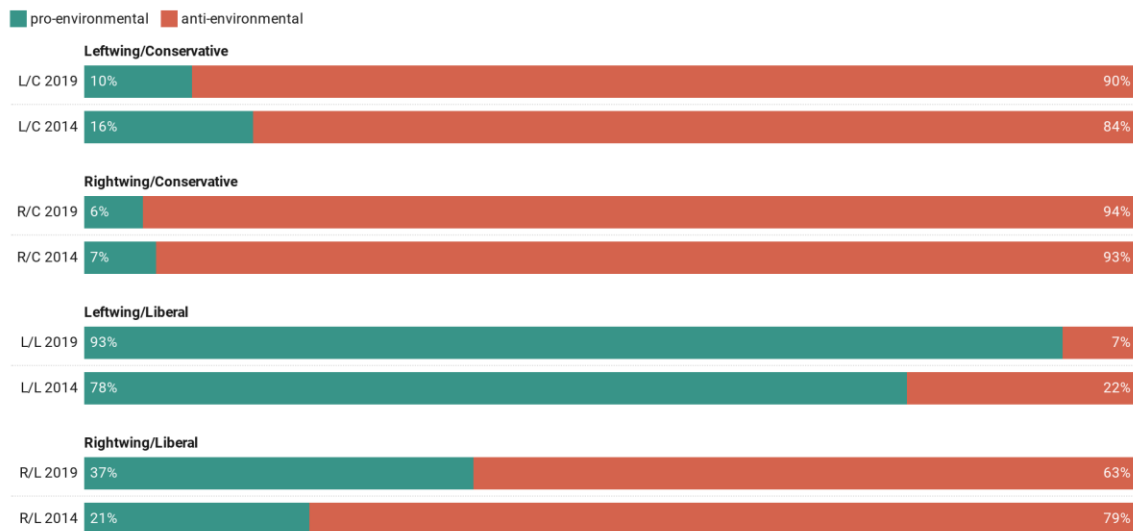
Το 2019 διαπιστώνεται μία μάλλον αναμενόμενη αύξηση των Leftwing/Liberal PEP κομμάτων από 74.1% το 2014 σε 76.8% το 2019. Αυτό όμως που προσελκύει την προσοχή, είναι η αύξηση των Rightwing/Liberal PEP κομμάτων από 10.3% το 2014 σε 14.5% το 2019. Αξιοπρόσεκτη είναι επίσης η μείωση των Leftwing/Conservative κομμάτων που υποστηρίζουν την προστασία του περιβάλλοντος. Ενώ το 2014 τα κόμματα αυτά αποτελούσαν το 8.6% του συνόλου των PEP κομμάτων, το 2019 συρρικνώθηκαν στο 4.3%.

Καθώς όμως οι απόλυτοι αριθμοί των παραπάνω στοιχείων είναι μικροί, οι διαφορές ποσοστών ίσως είναι παραπλανητικές. Προκειμένου να έχουμε πληρέστερη

⁵⁸ Από την σελίδα της Eurostat, Statistics Explained, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Beginners:Statistical_concept_-_Percentage_change_and_percentage_points. Ποσοστιαία μεταβολή: Όταν εξετάζονται στοιχεία για δύο χρονικά σημεία, μπορεί να υπολογιστεί η αλλαγή που έχει σημειωθεί κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου. Το αποτέλεσμα εκφράζεται ως ποσοστό και ονομάζεται ρυθμός μεταβολής ή αλλιώς ποσοστιαία μεταβολή. Υπολογίζεται ως εξής: [(Αριθμός στη μεταγενέστερη χρονική στιγμή ÷ Αριθμός στην προγενέστερη χρονική στιγμή) — 1] × 100.

εικόνα, θα καταφύγουμε στο Γράφημα 9: Environmental Protection Position (2019 vs 2014). Στον πίνακα αυτό καταγράφονται τα ποσοστά όλων των εκλεγμένων κομμάτων σε σχέση με την περιβαλλοντική τους θέση, δηλαδή Pro-Environmental Protection (PEP) ή Anti-Environmental Protection (AEP), ανά ιδεολογική θέση, στις εκλογές του Ευρωκοινοβουλίου το 2014 και το 2019.

Γράφημα 9: Environmental Protection Position (2019 vs 2014)

Πηγή: Προσωπική επεξεργασία δεδομένων

Τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγουμε από την παρατήρηση και του παραπάνω πίνακα επιβεβαιώνουν τα όσα αναφέρθηκαν προηγουμένως. Η αύξηση των Rightwing/Liberal κομμάτων τα οποία υποστηρίζουν την προστασία του περιβάλλοντος είναι θεαματική: από 21% το 2014 σε 37% το 2019, καταγράφοντας δηλαδή μία αύξηση 16 ποσοστιαίων μονάδων (ποσοστιαία μεταβολή +76%). Αντίστοιχα, παρατηρούμε μεγάλη συρρίκνωση των Leftwing/Conservative PEP κομμάτων, από 16% το 2014 σε 10% το 2019, καταγράφοντας μείωση έξι ποσοστιαίων μονάδων (ποσοστιαία μεταβολή -37%). Συνολικά, για το 2019, η ομάδα των Liberal PEP κομμάτων ήταν διευρυμένη κατά δεκαέξι ποσοστιαίες μονάδες (ποσοστιαία μεταβολή +27%), καταγράφοντας ποσοστά 75% το 2019, έναντι 59% το 2014⁵⁹.

⁵⁹ Τα παραπάνω στοιχεία εμφανίζονται αναλυτικά στον Πίνακα Παραρτήματος 9: Environmental Protection position per party's ideology.

Αν επικεντρωθούμε στα στοιχεία του 2014, μπορούμε να διακρίνουμε την πιθανότητα ανάδυσης μιας ξεχωριστής διαίρεσης, μίας περιβαλλοντικής διαίρεσης στον κομματικό ανταγωνισμό. Αντιθέτως, τα στοιχεία του 2019 δεν δίνουν την ίδια εικόνα· το περιβαλλοντικό ζήτημα δεν δείχνει να αφορά κόμματα σε όλο το διάγραμμα διασποράς του πολυδιάστατου κομματικού ανταγωνισμού. Αντιθέτως, οι θέσεις των κομμάτων φαίνεται να εξαρτώνται περισσότερο από την πολιτισμική ιδεολογία τους, παρά από την οικονομικές τους αντιλήψεις. Τα Leftwing/Liberal κόμματα έχουν αναδειχθεί σε ένα μέτωπο περιβαλλοντικής προστασίας, ενώ τα Rightwing/Liberal κόμματα, με τη θεαματική τους αύξηση κατά δεκαέξι ποσοστιαίες μονάδες, δείχνουν να κάνουν αγώνα δρόμου για να καλύψουν τη διαφορά.

3.2. Εθνική πολυπλοκότητα

3.2.1. Γεωγραφικές εντάσεις

Πώς διαμορφώνεται ο κομματικός ανταγωνισμός στο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής και της προστασίας του περιβάλλοντος σε εθνικό επίπεδο;

Αν προχωρήσουμε σε μία πιο αναλυτική εξέταση των στοιχείων του 2019 για τα PEP (strongly & moderately) και τα AEP (strongly & moderately) κόμματα, θα παρατηρήσουμε τα εξής για το σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁶⁰:

Το 100% των strongly PEP κομμάτων είναι Leftwing/Liberal, γεγονός που ισχύει για όλες τις χώρες, ενώ σε ό,τι αφορά τα moderately PEP κόμματα, το 88% είναι Liberal (69% Leftwing/Liberal, 20% Rightwing/Liberal). Οι μόνες χώρες που εξαιρούνται από αυτό τον κανόνα είναι η Ρουμανία και η Ιταλία. Κύριο χαρακτηριστικό των moderately PEP κομμάτων της Ρουμανίας φαίνεται να είναι η δεξιά οικονομική ιδεολογία τους και όχι η πολιτισμική τους θέση. Στην Ιταλία, η πολιτισμική και οικονομική ιδεολογία των κομμάτων αυτών δεν επηρεάζει την περιβαλλοντική θέση τους.

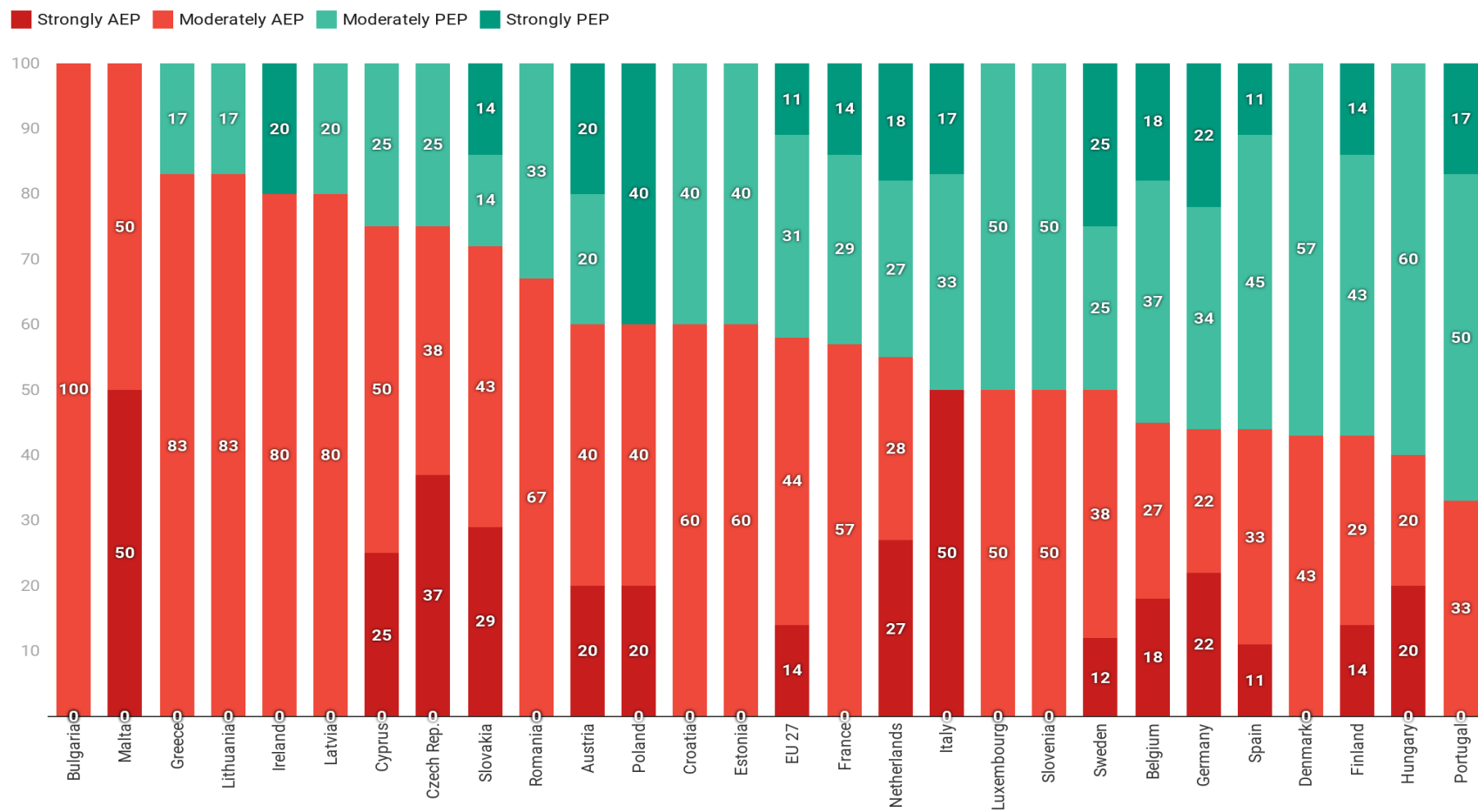
Το 76% των moderately AEP κομμάτων είναι Conservative (48% Rightwing/Conservative & 28% Leftwing/Conservative). Εμφανίζονται όμως μεγάλες

⁶⁰ Τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν εμφανίζονται αναλυτικά στον Πίνακα Παραρτήματος 10: Environmental Protection position per Country data.

διαφορές μεταξύ των κρατών-μελών. Στη Σουηδία, τη Σλοβακία, το Λουξεμβούργο, τη Γαλλία, το Βέλγιο και την Αυστρία, κύριο χαρακτηριστικό των moderately AEP κομμάτων αποτελεί η δεξιά οικονομική τους θέση και όχι η πολιτισμική. Στην Ιρλανδία τα moderately AEP κόμματα είναι κατά 75% Liberal. Τέλος, στην Πολωνία η πολιτισμική και οικονομική ιδεολογία των κομμάτων αυτών δεν επηρεάζει την περιβαλλοντική θέση τους.

Πιο ξεκάθαρα είναι τα πράγματα σε ό,τι αφορά τα strongly AEP κόμματα, το 87% των οποίων είναι Conservative (26% Leftwing/Conservative και 61% Rightwing/Conservative). Σε όλες τις χώρες με strongly AEP κόμματα, αυτό το ποσοστό είναι 100%, με εξαίρεση τη Γερμανία, τη Μάλτα και την Ολλανδία. Και στις τρεις αυτές χώρες, κύριο χαρακτηριστικό των strongly AEP κομμάτων είναι η δεξιά οικονομική ιδεολογία τους και όχι η πολιτισμική.

Γράφημα 10: Environmental Protection Position per Country

Πηγή: Προσωπική επεξεργασία δεδομένων

Στο Γράφημα 10: Environmental Protection Position per Country, εμφανίζεται η περιβαλλοντική θέση των κομμάτων ανά κράτος-μέλος για το 2019. Παρότι, όπως έχουμε ήδη αναφέρει, τα PEP κόμματα στην Ευρωπαϊκή Ένωση αυξήθηκαν με το χρόνο, στις περισσότερες χώρες το μεγαλύτερο ποσοστό των κομμάτων τάσσεται κατά της περιβαλλοντικής προστασίας. Οι μόνες χώρες που εμφανίζουν μεγαλύτερο ποσοστό PEP κομμάτων έναντι των ΑΕΡ είναι η Σουηδία, το Βέλγιο, η Γερμανία, η Ισπανία, η Δανία, η Φινλανδία, η Ουγγαρία και η Πορτογαλία. Ποιοι είναι όμως οι παράγοντες που επηρεάζουν τον κομματικό ανταγωνισμό στο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής και της προστασίας του περιβάλλοντος σε κάθε κράτος-μέλος;

3.2.2. Ο ρόλος των Εκπομπών Ρύπων

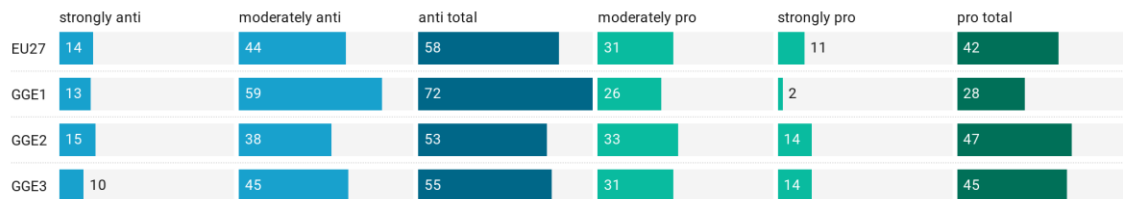
Υπάρχει σχέση μεταξύ εκπομπών ρύπων της κάθε χώρας και συμπεριφοράς των κομμάτων της στο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής;

Στην παρούσα εργασία για τη μεταβλητή αυτή χρησιμοποιήθηκε διατεταγμένη κλίμακα, με κατηγορίες: (1) <70, (2) 70-100, (3) 100+ (greenhouse emissions –in co2 equivalent), όπως αυτές εξηγήθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο. Σε επίπεδο κρατών-μελών υπάρχουν αισθητές διαφορές στην τάση των εκπομπών GHG από το 1990 έως τώρα, με μεγάλες διακυμάνσεις – από μειώσεις περίπου 60% έως αυξήσεις εκπομπών άνω του 50%.

Το Γράφημα 11: Environmental Protection Position per gge scale, αποτυπώνει την περιβαλλοντική θέση των κομμάτων στο σύνολο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου του 2019, καθώς και στα επιμέρους clusters χωρών που δημιουργήθηκαν με βάση τη μεταβλητή Greenhouse Gas Emissions⁶¹.

⁶¹ Τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν εμφανίζονται αναλυτικά στον Πίνακα Παραρτήματος 11: Environmental Protection position per gge scale data.

Γράφημα 11: Environmental Protection Position per gge scale

Πηγή: Προσωπική επεξεργασία δεδομένων

Εξετάζοντας το γράφημα παρατηρούμε ότι τα clusters χωρών GGE2 και GGE3 δεν παρουσιάζουν καμία αισθητή διαφορά με αυτήν του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το cluster που προσελκύει την προσοχή μας είναι το GGE1, το οποίο αφορά τις χώρες με μείωση των εκπομπών ρύπων σε σχέση με το έτος βάσης 1990. Στις συγκεκριμένες χώρες παρατηρείται αφωνία των strongly pro-environmental protection κομμάτων, μειωμένη παρουσία των moderately pro-environmental protection κομμάτων, σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ, καθώς και μία έντονη παρουσία των moderately anti-environmental protection κομμάτων, τα οποία παρουσιάζουν +15 μονάδες διαφορά σε σχέση με τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πώς μπορούμε να εξηγήσουμε αυτή την τάση;

Η απάντηση βρίσκεται στη χαρτογράφηση της ίδιας της ομάδας χωρών. Το cluster GGE1 αποτελείται από τη Βουλγαρία, την Εσθονία, τη Λετονία, τη Λιθουανία, τη Ρουμανία, τη Σλοβακία, την Τσεχία και την Ουγγαρία, επιβεβαιώνοντας έναν έντονα γεωγραφικό διαχωρισμό. Το συγκεκριμένο cluster αφορά τα κράτη της Βαλτικής και ανατολικής Ευρώπης. Στις εκτεταμένες μειώσεις του GHG οδήγησε η οικονομική μετάβαση των εν λόγω χωρών από το 1990 και μετά. Παρ' όλα αυτά, τα ορυκτά καύσιμα ακόμη αντιπροσωπεύουν τη μεγαλύτερη πηγή ενέργειας και ρύπων τους, γεγονός που καθιστά μάλλον αναμενόμενο το να υποστηρίζουν λιγότερο από τις υπόλοιπες χώρες την περαιτέρω εντατικοποίηση της συμμετοχής της ΕΕ στις περιβαλλοντικές πολιτικές.

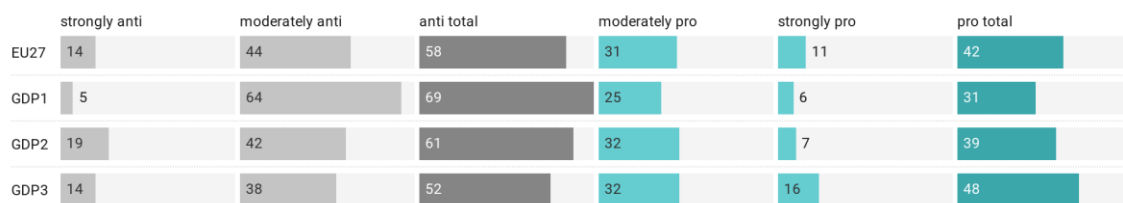
3.2.3. Ο ρόλος της Οικονομικής Ανάπτυξης

Διαμορφώνονται άραγε κάποια μοτίβα συσχετισμών εκλογικού ανταγωνισμού ανάλογα με την οικονομική κατάσταση της κάθε χώρας;

Στην παρούσα εργασία για τη μεταβλητή αυτή χρησιμοποιήθηκε διατεταγμένη κλίμακα, με κατηγορίες: (1) <15, (2) 15-30, (3) 30+ (.000 € per capita), όπως αυτά εξηγήθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο. Σε επίπεδο κρατών-μελών καταγράφονται εξαιρετικά μεγάλες διαφορές στο δείκτη real GDP per capita, με μεγάλες διακυμάνσεις στη σύγκριση με τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης – από θετικές διαφορές περίπου 70%, έως αρνητικές διαφορές άνω του 300%.

Το Γράφημα 12: Environmental Protection Position per gdp scale αποτυπώνει την περιβαλλοντική θέση των κομμάτων στο σύνολο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου του 2019, καθώς και στα επιμέρους clusters χωρών που δημιουργήθηκαν με βάση το δείκτη Real GDP per capita⁶².

Γράφημα 12: Environmental Protection Position per gdp scale

Πηγή: Προσωπική επεξεργασία δεδομένων

Εξετάζοντας το γράφημα, δύο clusters χωρών προσελκύουν την προσοχή μας, τα GPD1 και GPD2. Το cluster GPD1 αφορά τις χώρες με real gdp μικρότερο από το ήμισι του μέσου όρου της ΕΕ, δηλαδή τη Λιθουανία, την Ουγγαρία, την Πολωνία, τη Λετονία, την Κροατία, τη Ρουμανία και τη Βουλγαρία. Στο cluster αυτό διακρίνουμε μία άνοδο των ΑΕΡ κομμάτων άνω των 10 μονάδων. Η διαφορά αυτή προέρχεται αποκλειστικά από την ισχυρή παρουσία των moderately Anti-environmental protection κομμάτων, ενώ παρατηρούμε μειωμένη παρουσία, σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ, των strongly ΑΕΡ κατά 9 μονάδες.

Το cluster GPD3 αφορά τις χώρες που παρουσίασαν μεγαλύτερο real GDP per capita από τον μέσο όρο της EU27, δηλαδή το Λουξεμβούργο, την Ιρλανδία, τη Δανία, τη Σουηδία, την Ολλανδία, την Αυστρία, τη Φινλανδία, τη Γερμανία, το Βέλγιο και τη Γαλλία. Στο cluster αυτό διαπιστώνουμε έντονη σχετικά παρουσία των PEP κομμάτων, η

⁶² Τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν εμφανίζονται αναλυτικά στον Πίνακα Παραρτήματος 12: Environmental Protection position per gdp scale data.

οποία προέρχεται κυρίως από τα strongly PEP κομμάτων, τα οποία έχουν +5 μονάδες διαφορά από τον μέσο όρο της EU27.

3.2.4. Ο ρόλος της Κοινής Γνώμης

Υπάρχει επίδραση της Κοινής Γνώμης στη συμπεριφορά των κομμάτων σε ό,τι αφορά την κλιματική αλλαγή;

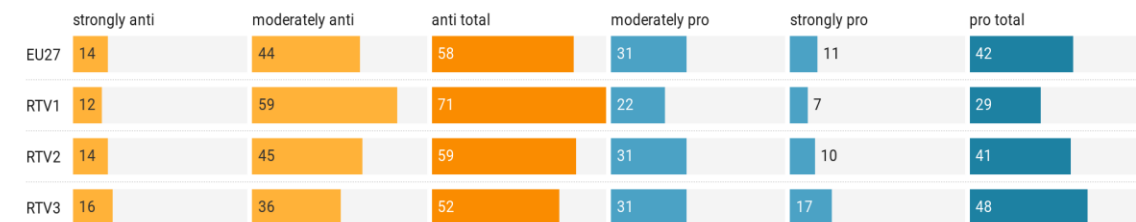
Στη μεταβλητή αυτή χρησιμοποιήθηκε διατεταγμένη κλίμακα με κατηγορίες (1) <25, (2) 25-50, (3) 50+ (% of citizens choosing combating climate change and protecting the environment as a reason for voting), όπως αυτά εξηγήθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο. Παρατηρείται μία πολύ μεγάλη διαφοροποίηση των ποσοστών μεταξύ των κρατών-μελών όσον αφορά τους ψηφοφόρους που απάντησαν ότι η καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και η προστασία του περιβάλλοντος αποτέλεσαν το βασικό κριτήριο ψήφου τους: μία ξεκάθαρη πλειοψηφία σε χώρες όπως η Δανία (70%), σε αντίθεση με μία μειοψηφία όπως στη Βουλγαρία (16%). Στο σύνολο των κρατών-μελών της EU27 κατατάσσεται στη δεύτερη θέση ως κριτήριο ψήφου, επιλεγμένο από το 37% των ερωτηθέντων.

Το Γράφημα 13: Environmental Protection Position per rvt scale αποτυπώνει την περιβαλλοντική θέση των κομμάτων στο σύνολο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου του 2019, καθώς και στα επιμέρους clusters χωρών που δημιουργήθηκαν με βάση τη μεταβλητή Reason to Vote⁶³.

Εξετάζοντας το γράφημα, δύο στοιχεία προσελκύουν την προσοχή μας. Στο cluster χωρών RTV1, που αφορά τις χώρες στις οποίες το ποσοστό των πολιτών με βασικό κριτήριο ψήφου τους την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και την προστασία του περιβάλλοντος ήταν μικρότερο του 25%, δηλαδή τη Βουλγαρία, την Κύπρο, την Εσθονία, την Ελλάδα, την Ιταλία, τη Λετονία, την Πολωνία και τη Ρουμανία, έχουμε μια έντονη παρουσία των moderately AEP κομμάτων, τα οποία έχουν +15 μονάδες διαφορά από τον μέσο όρο της EU27.

⁶³ Τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν εμφανίζονται αναλυτικά στον Πίνακα Παραρτήματος 13: Environmental Protection position per rvt scale data.

Γράφημα 13: Environmental Protection Position per rtv scale

Πηγή: Προσωπική επεξεργασία δεδομένων

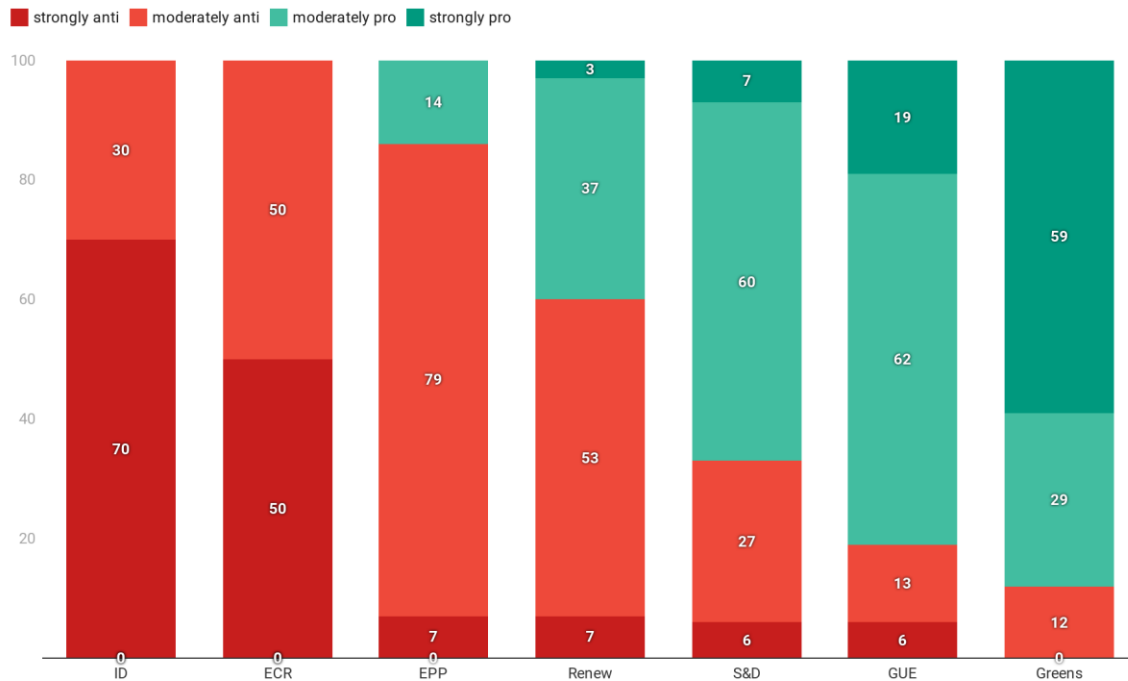
Αντίστοιχα στις χώρες όπου οι πολίτες είχαν ως βασικό κριτήριο ψήφου τους την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και την προστασία του περιβάλλοντος σε ποσοστό μεγαλύτερο του 50%, δηλαδή τη Δανία, τη Φινλανδία, τη Γερμανία, το Λουξεμβούργο, την Ολλανδία και τη Σουηδία, εμφανίζεται μια διαφορά +6 μονάδων στα strongly PEP κόμματα σε σχέση με τον μέσο όρο της EU27.

3.3. Ευρωπαϊκοί Συσχετισμοί

Πώς διαμορφώνεται ο κομματικός ανταγωνισμός στο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής και της προστασίας του περιβάλλοντος στα πλαίσια των πολιτικών ομάδων της Ευρωπαϊκής Ένωσης; Επηρεάζει η πολιτική ομάδα στην οποία ανήκει το κόμμα την εκλογική συμπεριφορά του στο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής;

Από τα εξεταζόμενα κόμματα, δεκατέσσερα ανήκαν στην ομάδα των ECR, σαράντα δύο στην ομάδα EPP, δεκαεπτά στην ομάδα Greens, δεκαέξι στην ομάδα GUE, δέκα στην ομάδα ID, τριάντα στην ομάδα Renew και, τέλος, τριάντα στην ομάδα S&D. Στην παρούσα μεταβλητή δεν θα εξεταστεί η ομάδα Non-attached Members (NI), καθώς αφορά τα οκτώ εξεταζόμενα κόμματα τα οποία δεν ανήκουν σε καμία πολιτική ομάδα.

Γράφημα 14: Environmental Protection Position per Political Group

Πηγή: Προσωπική επεξεργασία δεδομένων

Εξετάζοντας το Γράφημα 14: Environmental Protection Position per Political Group⁶⁴, παρατηρείται ότι δύο από τις επτά συνολικές πολιτικές ομάδες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου έχουν έντονη αντι-περιβαλλοντική ταυτότητα, η Identity & Democracy και το European Conservatives & Reformists Group.

Η πολιτική ομάδα με τη μεγαλύτερη ομοιογένεια σε ό,τι αφορά το ζήτημα της προστασίας του περιβάλλοντος είναι η Identity & Democracy (ID). Το 100% των κομμάτων τα οποία ανήκουν σε αυτή την ομάδα υποστηρίζουν την οικονομική ανάπτυξη, ακόμα και με κόστος στην περιβαλλοντική προστασία. Η μόνη διαφοροποίηση μεταξύ τους αφορά την ένταση με την οποία υποστηρίζουν αυτήν τη θέση (70% strongly και 30% moderately). Στα κόμματα με έντονη αντι-περιβαλλοντική ταυτότητα περιλαμβάνονται η Lega Nord (LN) της Ιταλίας και η Alternative for Germany (AfD) της Γερμανίας, ενώ στα κόμματα με μέτρια αντι-περιβαλλοντική

⁶⁴ Τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν εμφανίζονται αναλυτικά στον Πίνακα Παραρτήματος 14: Environmental Protection position per Political Group data.

ταυτότητα περιλαμβάνονται το National Rally (NR) της Γαλλίας και το Conservative People's Party (EKRE) της Εσθονίας.

Τα κόμματα τα οποία ανήκουν στην European Conservatives & Reformists Group (ECR) επίσης κατά 100% υποστηρίζουν την οικονομική ανάπτυξη εις βάρος της προστασίας του περιβάλλοντος. Στην πολιτική ομάδα ID παρατηρείται διαφοροποίηση της έντασης με την οποία τα κόμματα υποστηρίζουν τη θέση τους (50% strongly και 50% moderately). Στα κόμματα με έντονη αντι-περιβαλλοντική ταυτότητα περιλαμβάνονται το Forum for Democracy (Fvd) της Ολλανδίας και οι Sweden Democrats (SD) της Σουηδίας, ενώ στα κόμματα με μέτρια αντι-περιβαλλοντική ταυτότητα περιλαμβάνονται το National Alliance “all for Latvia” (NA) της Λετονίας και το National Movement της Βουλγαρίας.

Στη λίστα των πολιτικών ομάδων με έντονα αντιπεριβαλλοντικές θέσεις ανήκει και η ομάδα των χριστιανοδημοκρατών, Group of the European People's Party (EPP). Το 86% των κομμάτων που ανήκουν σε αυτή την ομάδα είναι ΑΕΡ κόμματα, αλλά τα περισσότερα από αυτά moderately ΑΕΡ (79% moderately και 7% strongly). Στα strongly ΑΕΡ κόμματα ανήκει το Fidesz-KDNP της Ουγγαρίας, στα moderately ΑΕΡ οι Christian Democratic Union of Germany (CDU) της Γερμανίας και το People's Party (PPP) της Ισπανίας, ενώ στα moderately PEP κόμματα το Spolu της Σλοβακίας.

Τα κόμματα τα οποία ανήκουν στην πολιτική ομάδα Renew Europe Group είναι κατά βάση ΑΕΡ κατά 60% και PEP κατά 40%. Παρ' όλα αυτά, και στις δύο ομάδες, τα κόμματα με μετριοπαθή στάση κατέχουν το μεγαλύτερο ποσοστό (53% moderately anti και 37% moderately pro). Στα strongly ΑΕΡ κόμματα ανήκει το People's Party for Freedom & Democracy (VVD) της Ολλανδίας, στα moderately ΑΕΡ ανήκουν τα ANO2011 της Τσεχίας και το The Republic Forward (LREM) της Γαλλίας, ενώ στα moderately PEP κόμματα συναντούμε τα Save Romania Union (USR) της Ρουμανίας και το List of Marjan Sarec (LMS) της Σλοβενίας. Στις δυνάμεις του Renew ανήκει και το Progressive Slovakia (PS) της Σλοβακίας, το μόνο strongly PEP κόμμα της εν λόγω πολιτικής ομάδας.

Η πολιτική ομάδα Group of the Progressive Alliance of Socialists & Democrats (S&D) παρουσιάζει την ίδια εικόνα με αυτήν των Renew, αλλά από την αντίθετη πλευρά. Τα κόμματα τα οποία ανήκουν στους S&D είναι κατά βάση PEP κατά 67% και 33%

AEP. Παρ' όλα αυτά, και στις δύο ομάδες τα κόμματα με μετριοπαθή στάση κατέχουν το μεγαλύτερο ποσοστό (27% moderately anti και 60% moderately pro). Στα strongly PEP κόμματα ανήκει το Left Together (Lewika Razem) της Πολωνίας και στα moderately PEP το Spanish Socialist Worker's party (PSOE) της Ισπανίας και το Socialist Democratic Party of Germany (SPD) της Γερμανίας. Στα moderately AEP κόμματα ανήκουν τα Social Democratic Party (PSD) της Γερμανίας και το Social Democratic party of Croatia (SDP) της Κροατίας, ενώ στα strongly AEP κόμματα το Labour Party (PL) της Μάλτας.

Στη λίστα των πολιτικών ομάδων με έντονο θετικό πρόσημο στην προστασία του περιβάλλοντος, ανήκει και η ομάδα των Confederal Group of the European United Left (GUE/NGL). Το 81% των κομμάτων που ανήκουν σε αυτή την ομάδα είναι PEP κόμματα, αν και τα περισσότερα από αυτά moderately PEP (62% moderately και 19% strongly). Στα strongly PEP κόμματα ανήκουν οι Podemos της Ισπανίας και το Left Party (V) της Σουηδίας, ενώ στα moderately PEP κόμματα περιλαμβάνονται ο ΣΥΡΙΖΑ της Ελλάδας και το ΑΚΕΛ της Κύπρου. Στα moderately AEP κόμματα βρίσκουμε το Sinn Fein (SF) της Ιρλανδίας, ενώ οι δυνάμεις των GUE/NGL περιλαμβάνουν και ένα κόμμα με έντονη αντι-περιβαλλοντική ταυτότητα, το Communist Party of Bohemia & Moravia της Τσεχίας.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η ομάδα των Πράσινων, η οποία αποτελεί την τρίτη πιο συνεκτική ομάδα· παρατηρούμε ωστόσο το εξής παράδοξο: η ομάδα δεν περιλαμβάνει μόνο strongly PEP κόμματα, αλλά και κόμματα moderately PEP (29%), καθώς και moderately AEP κόμματα (12%). Στο cluster των strongly PEP κομμάτων βρίσκουμε κόμματα όπως οι Grunen της Γερμανίας ή οι Ecolo του Βελγίου. Στο cluster των moderately PEP κομμάτων κατατάσσονται οι The Greens του Λουξεμβούργου και οι Piraten της Γερμανίας και της Τσεχίας. Στο δε cluster των moderately AEP κομμάτων βρίσκουμε τη Lithuanian Peasant and Greens Union (LVZS)⁶⁵ της Λιθουανίας και τη Latvian Russian Union της Λετονίας⁶⁶.

⁶⁵ Σε σχέση με άλλα πράσινα κόμματα στην Ευρώπη, το συγκεκριμένο αποτελείται από έναν ιδιαίτερο τύπο ένωσης, μεταξύ Πράσινων και "Χωρικών". Οι τελευταίοι εκπροσωπούν ένα αγροτικό κίνημα, το οποίο δεν αφορά μόνο αγρότες, αλλά υπερασπίζεται τον τρόπο ζωής της υπαίθρου. Πηγή: <https://www.greeneuropeanjournal.eu/harvesting-change-a-new-green-political-force-in-lithuania/>

⁶⁶ Αριστερό, μειονοτικό ρωσικό κόμμα, μέλος της European Free Alliance (EFA)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: Συμπεράσματα

4.1. Πλαίσιο πολιτικών προτιμήσεων

Το νέο Κοινοβούλιο κατέγραψε μία αναμφισβήτητη πρόοδο για τους Πράσινους, που επικεντρώθηκε κυρίως στη Δυτική Ευρώπη (Γερμανία, Γαλλία, Αυστρία, Φινλανδία, γαλλόφωνο Βέλγιο, Ιρλανδία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία). Ωστόσο, αυτή η περιβαλλοντική ανησυχία δεν λειτούργησε μόνο υπέρ των Πρασίνων. Τα εκλογικά αποτελέσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου καταγράφουν μία αύξηση των κομμάτων που στηρίζουν την περιβαλλοντική προστασία έναντι της οικονομικής ανάπτυξης κατά 21%⁶⁷. Εξετάζοντας δε την πολιτική ιδεολογία των κομμάτων αυτών, παρατηρείται μία ακόμη αλλαγή που συντελέστηκε στις εκλογές του 2019: τα Rightwing/Liberal κόμματα τα οποία υποστηρίζουν την προστασία του περιβάλλοντος καταγράφουν μία θεαματική ποσοστιαία μεταβολή της τάξης του +76% στις εκλογές του 2019⁶⁸, ενώ παρατηρείται μια αντίστοιχα αξιοπρόσεκτη ποσοστιαία μεταβολή -37% των Leftwing/Conservative PEP κομμάτων⁶⁹.

Δύο ανταγωνιστικές υποθέσεις έχουν διατυπωθεί στη βιβλιογραφία. Η πρώτη δηλώνει ότι η προστασία του περιβάλλοντος και η κλιματική αλλαγή παρουσιάζουν μία νέα πολιτική διάσταση ανεξάρτητη με την παραδοσιακή οικονομική & πολιτισμική διάσταση. Σε αυτή την περίπτωση τα σύγχρονα κομματικά συστήματα αγωνίζονται να συμφιλιώσουν αυτές τις αντιφατικές πολιτικές διαστάσεις. Η δεύτερη υπόθεση υποστηρίζει ότι η προστασία του περιβάλλοντος και η κλιματική αλλαγή ενσωματώνονται σταδιακά στην καθιερωμένη esdgyθυγράμμιση αριστερού-δεξιού κόμματος⁷⁰.

⁶⁷ Το 2019 τα κόμματα που τοποθετήθηκαν υπέρ της προστασίας του περιβάλλοντος έφτασαν στο 41% του συνόλου των κομμάτων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ενώ το 2014 το ποσοστό αυτό ήταν 33% (ποσοστιαία μεταβολή +21%).

⁶⁸ Η αύξηση των Rightwing/Liberal κομμάτων τα οποία υποστηρίζουν την προστασία του περιβάλλοντος είναι θεαματική: από 21% το 2014 σε 37% το 2019, καταγράφοντας δηλαδή μία αύξηση 16 ποσοστιαίων μονάδων (ποσοστιαία μεταβολή +76%). Σε απόλυτους αριθμούς: το 2014 σε σύνολο 28 R/L κομμάτων, τα 6 ήταν PEP, ενώ το 2019 σε σύνολο 27 R/L κομμάτων, τα 10 ήταν PEP.

⁶⁹ Αντίστοιχα, παρατηρούμε μεγάλη συρρίκνωση των Leftwing/Conservative PEP κομμάτων, από 16% το 2014 σε 10% το 2019, καταγράφοντας μείωση έξι ποσοστιαίων μονάδων (ποσοστιαία μεταβολή -37%).

⁷⁰ Dalton, R. (2009) "Economics, environmentalism and party alignments: A note of partisan change in advanced industrial democracies", *European Journal of Political Research*, 48(2), pp. 161-175.

Ενώ λοιπόν τα στοιχεία του 2014 θα μπορούσαν να επιβεβαιώσουν την τάση για δημιουργία μίας νέας διαίρεσης στον κομματικό ανταγωνισμό, αυτήν της περιβαλλοντικής διαίρεσης, τα στοιχεία του 2019 ανατρέπουν την εικόνα. Το περιβαλλοντικό ζήτημα στις εκλογές του 2019 δεν αφορούσε κόμματα σε όλο το διάγραμμα διασποράς του πολυδιάστατου κομματικού ανταγωνισμού. Αντιθέτως, η περιβαλλοντική θέση των κομμάτων δείχνει να συνδέεται στενά με την πολιτισμική ιδεολογία του κόμματος, και όχι με την οικονομική του ιδεολογία. Τα Leftwing/Liberal κόμματα⁷¹ έχουν αναδειχθεί σε ένα μέτωπο περιβαλλοντικής προστασίας, ενώ τα Rightwing/Liberal κόμματα⁷² αποτελούν τη δεύτερη στην κατάταξη ομάδα κομμάτων που τάσσονται υπέρ της περιβαλλοντικής προστασίας⁷³.

Γιατί όμως τα Conservative κόμματα (είτε δεξιά, είτε αριστερά στον οικονομικό άξονα) ήταν λιγότερο επικεντρωμένα στο περιβάλλον από ό,τι τα Liberal κόμματα, και γιατί ένας “green conservatism”⁷⁴ δεν επικράτησε και στις τελευταίες ευρωπαϊκές εκλογές; Θα αποτολμήσουμε να προβούμε σε ορισμένες υποθέσεις.

Χαρακτηριστικό του 2019 αποτέλεσε η έντονη κινητοποίηση πολιτών παγκοσμίως για την κλιματική αλλαγή. Δεν είναι τυχαίο ότι το λεξικό της Οξφόρδης επέλεξε ως «φράση-λέξη της χρονιάς» για το 2019 την «κλιματική κρίση» (climate emergency)⁷⁵. Το ίδιο το περιβαλλοντικό κίνημα, χρησιμοποιώντας από το ξεκίνημά του έναν αντι-καπιταλιστικό τόνο, είναι πιθανό να εξώθησε τα Conservative κόμματα σε μία έντονα αντιδραστική απάντηση⁷⁶, αφού τα κόμματα αυτά παραδοσιακά συνέδεαν τον περιβαλλοντισμό με τον σοσιαλισμό⁷⁷. Ενδεικτική αυτής της άποψης είναι η δήλωση του

⁷¹ Το 93% των Left/Liberal κομμάτων είναι PEP, έναντι 78% το 2014.

⁷² Το 37% των Rightwing/Liberal κομμάτων είναι PEP, έναντι 21% το 2014.

⁷³ Το 10% των Left/Conservative κομμάτων είναι PEP, έναντι 16% το 2014. Το 6% των Rightwing/Conservative κομμάτων είναι PEP, έναντι 7% το 2014.

⁷⁴ Ενδεικτική βιβλιογραφία: Scruton, R. (2012). *Green Philosophy: How to think seriously about the planet*. London: Atlantic Books· Gray, J. (1993) “An agenda for Green Conservatism”, in Gray, J.(ed.) *Beyond the New Right: Markets, Government and the Common Environment*. London: Routledge.

⁷⁵ Oxford English Dictionary (2020). *Word of the year 2019*. Available at: <https://languages.oup.com/word-of-the-year/2019/> (Accessed: 28 January 2021).

⁷⁶ McCright, A. M., & Dunlap, R. E. (2010) “Anti-reflexivity: The American conservative movement’s success in undermining climate science and policy”, *Theory, Culture & Society*, 27(2-3), pp. 100-133.

⁷⁷ Pilbeam, B. (2003) “Natural Allies? Mapping the Relationship between Conservatism and Environmentalism”, *Political Studies*, 51(3), pp. 490–508.

Antal Rogan, υπουργού της ουγγρικής κυβέρνησης, σε τηλεοπτική συνέντευξη: «η πράσινη πολιτική είναι σαν καρπούζι: πράσινο από έξω αλλά κόκκινο μέσα»⁷⁸.

Πέρα από την κινητοποίηση των πολιτών, όμως, υπήρξε και μία ευρωπαϊκή πολιτική κινητοποίηση. Στις Ευρωεκλογές του 2019 το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής περιλαμβανόταν στη βασική ατζέντα των περισσότερων υποψηφίων για την Προεδρία της νέας Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Βασικά στοιχεία της ιδεολογίας των κατεστημένων Conservative κομμάτων, όπως η ηγεμονία του pro-business δόγματος, η υποστήριξη laissez-faire κυβερνήσεων και η διατήρηση του status quo⁷⁹, δεν συνάδουν με τους μακροχρόνιους ή βραχυχρόνιους κλιματικούς στόχους της Πράσινης Συμφωνίας. Χαρακτηριστικός αντιπρόσωπος αυτής της ιδεολογίας είναι ο Jan Zahradil, επικεφαλής υποψήφιος της Συμμαχίας Συντηρητικών και Μεταρρυθμιστών στην Ευρώπη (ACRE) για την Προεδρία της Commission. Ο Zahradil υποστήριξε ότι οποιοσδήποτε χρονικός στόχος για zero-carbon οικονομία θα υπονομεύσει τα θεμέλια των ευρωπαϊκών οικονομιών και ότι η απόφαση για τη σταδιακή κατάργηση του άνθρακα ή των ορυκτών καυσίμων θα πρέπει να αποτελεί αποκλειστικά εθνική απόφαση.

Πέρα όμως από την απομάκρυνση των Conservative κομμάτων από την προστασία του περιβάλλοντος, πώς θα μπορούσε να δικαιολογηθεί η αύξηση των PEP Right/Liberal κομμάτων στις εκλογές του 2019; Την απάντηση δίνει και πάλι η ανάδειξη της κλιματικής αλλαγής σε κύριο θέμα της πολιτικής ατζέντας. Τα κόμματα αυτά συνδυάζουν τις κοινωνικά φιλελεύθερες συμπεριφορές με μία φιλική προς τις επιχειρήσεις και την ελεύθερη αγορά νομοθεσία, κατά προέκταση υποστηρίζουν τον λεγόμενο «περιβαλλοντισμό της ελεύθερης αγοράς»⁸⁰, θεωρώντας ότι οι κλιματικοί

⁷⁸ Αναφέρεται στα Watermelon politics: Όρος χλευασμού που χρησιμοποιήθηκε στη δεκαετία του 1970 και του 1980 για να περιγράψει τα πράσινα κόμματα στη Δυτική Ευρώπη. Παρέπεμπε στο γεγονός ότι πολλοί ηγέτες της πρώτης γενιάς του Ευρωπαϊκού Πράσινου Κόμματος ήταν εξέχοντα μέλη των φοιτητικών κινημάτων της Νέας Αριστεράς και υποστήριζε ότι τα πράσινα και περιβαλλοντολογικά θέματα δεν ήταν παρά επαναδιατυπωμένες αριστερές και σοσιαλιστικές πολιτικές. Πηγή δήλωσης: <https://balkaninsight.com/2019/09/23/greens-dreams-splutter-in-central-and-southeast-europe/>

⁷⁹ Dunlap, R.E., Xiao, C., & McCright, A.M. (2001) "Politics and Environment in America: Partisan and Ideological Cleavages in Public Support for Environmentalism", *Environmental Politics*, 10(4), pp. 23-48.

⁸⁰ Οι υποστηρικτές του «περιβαλλοντισμού της ελεύθερης αγοράς» υποστηρίζουν ότι οι ελεύθερες αγορές αποτελούν τη λύση στα περιβαλλοντικά προβλήματα και μπορούν να είναι πιο επιτυχημένες από τις κυβερνήσεις στην επίλυσή τους. Σύμφωνα με τους Anderson & Leaf (2001, p.26), «Ο περιβαλλοντισμός της ελεύθερης αγοράς δίνει έμφαση στη σημασία των διαδικασιών της αγοράς για τον καθορισμό της βέλτιστης ποσοτικής χρήσης των πόρων [...] Καθώς οι επιχειρηματίες κινούνται για να αξιοποιήσουν επιχειρηματικές ευκαιρίες, οι τιμές θα αντανακλούν την αξία που αποδίδουμε στους

στόχοι μπορούν να οδηγήσουν σε απελευθέρωση των επενδύσεων, της καινοτομίας και της ανάπτυξης.

4.2. Εθνικό πλαίσιο

Παρότι, όπως έχουμε ήδη αναφέρει, τα PEP κόμματα στην Ευρωπαϊκή Ένωση αυξήθηκαν με το χρόνο, στις περισσότερες χώρες το μεγαλύτερο ποσοστό των κομμάτων τάσσεται κατά της περιβαλλοντικής προστασίας. Οι μόνες χώρες που εμφανίζουν μεγαλύτερο ποσοστό PEP κομμάτων έναντι των ΑΕΡ είναι η Σουηδία, το Βέλγιο, η Γερμανία, η Ισπανία, η Δανία, η Φινλανδία, η Ουγγαρία και η Πορτογαλία. Στην παρούσα έρευνα, αξιοποιώντας τη βιβλιογραφία περί των παραγόντων που πιθανόν επηρεάζουν τη σημασία του περιβαλλοντικού ζητήματος μεταξύ των κομμάτων, εξετάσαμε τις εκπομπές ρύπων του κάθε κράτους, την οικονομική του κατάσταση και τη θέση της Κοινής Γνώμης.

Σε ό,τι αφορά τις εκπομπές ρύπων, οι χώρες που προσελκύουν την προσοχή μας είναι αυτές με μείωση των εκπομπών ρύπων σε σχέση με το έτος βάσης 1990. Στις συγκεκριμένες χώρες παρατηρείται αφωνία των strongly PEP κομμάτων, μείωση των moderately PEP κομμάτων, καθώς και μία έντονη παρουσία των moderately ΑΕΡ κομμάτων, τα οποία παρουσιάζουν +15 μονάδες διαφορά σε σχέση με τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πώς μπορούμε να εξηγήσουμε αυτή την τάση; Η απάντηση βρίσκεται στη χαρτογράφηση της ίδιας της ομάδας χωρών. Το cluster αυτό αφορά τα κράτη της Βαλτικής και Ανατολικής Ευρώπης και αποτελείται από τη Βουλγαρία, την Εσθονία, τη Λετονία, τη Λιθουανία, τη Ρουμανία, τη Σλοβακία, την Τσεχία και την Ουγγαρία, επιβεβαιώνοντας μία έντονα γεωγραφική κατάταξη. Η οικονομική μετάβαση των εν λόγω χωρών από το 1990 και μετά οδήγησε σε εκτεταμένες μειώσεις του GHG. Παρ' όλα αυτά, τα ορυκτά καύσιμα ακόμη αντιπροσωπεύουν τη μεγαλύτερη πηγή ενέργειας και ρύπων τους, γεγονός που καθιστά μάλλον αναμενόμενο το να

πόρους και το περιβάλλον. Θα γίνονται λάθη, αλλά στη διαδικασία αυτή θα ανοίξουν ευκαιρίες για κέρδη που θα προσελκύσουν διαχειριστές πόρων με καλύτερες ιδέες». Σχετική βιβλιογραφία: Anderson, T.L. & Leaf, D.R. (2001). *Free Market Environmentalism*. New York: Palgrave· Eckersley, R. (1993) "Free Market Environmentalism: Friend or Foe?", *Environmental Politics*, 2(1), pp. 1-19· Wirtz, B. (2017) "The essence of free market environmentalism: Protection through private property", *Maastricht University Journal of Sustainability Studies*, 3, pp. 31-45.

υποστηρίζουν λιγότερο την περαιτέρω εντατικοποίηση της συμμετοχής της ΕΕ στις περιβαλλοντικές πολιτικές. Προκειμένου να ξεπεραστεί αυτό το εμπόδιο, θα χρειαστεί παροχή μεταβατικής χρηματοδότησης για τη στήριξη των εξαρτημένων από τον άνθρακα περιοχών, ώστε να τους δοθεί ο απαραίτητος χρόνος για να εκσυγχρονίσουν τις υποδομές τους.

Σε ό,τι αφορά την οικονομική κατάσταση των κρατών-μελών, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, οι χώρες με υψηλότερο real GDP per capita από τον μέσο όρο της ΕΕ, δηλαδή το Λουξεμβούργο, η Ιρλανδία, η Δανία, η Σουηδία, η Ολλανδία, η Αυστρία, η Φινλανδία, η Γερμανία, το Βέλγιο και η Γαλλία, παρουσίασαν αύξηση των PEP κομμάτων. Τα αποτελέσματα συνάδουν και με τη βιβλιογραφία, στην οποία αναφέρεται ότι όσο ευνοϊκότερες είναι οι οικονομικές συνθήκες μίας χώρας, τόσο αυξάνεται η πιθανότητα τα κόμματα να δώσουν έμφαση σε μη οικονομικά θέματα⁸¹. Αντίθετα, στο cluster χωρών με real GDP μικρότερο από το ήμισυ του μέσου όρου της ΕΕ, δηλαδή τη Λιθουανία, την Ουγγαρία, την Πολωνία, τη Λετονία, την Κροατία, τη Ρουμανία και τη Βουλγαρία, παρατηρείται μία μεγάλη άνοδος των ΑΕΡ κομμάτων άνω των 10 μονάδων. Πώς μπορεί να δικαιολογηθεί αυτή η εικόνα; Οποιαδήποτε συζήτηση περί ενός ευρωπαϊκού σχεδίου περιβαλλοντικής προστασίας αφορά κυρίως την κατανομή των προσπαθειών και, ως εκ τούτου, το κόστος σε όλα τα κράτη μέλη. Κάτι τέτοιο σημαίνει ότι τα κράτη μέλη χαμηλότερου εισοδήματος, ιδίως στην Ανατολική Ευρώπη, αντιμετωπίζουν σχετικά υψηλότερο κόστος λόγω της σχετικά υψηλότερης έντασης ενέργειας και άνθρακα και λόγω του σχετικά χαμηλότερου ΑΕΠ τους. Ο φόβος για μια τέτοια άνιση κατανομή των προσπαθειών, είναι πιθανόν να οδήγησε αυτές τις χώρες σε άνοδο των ΑΕΡ κομμάτων τους.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η εικόνα τριών χωρών, της Ισπανίας, της Πορτογαλίας και της Ουγγαρίας. Οι χώρες αυτές το 2019 εμφανίζουν μεγαλύτερο αριθμό PEP κομμάτων έναντι των ΑΕΡ. Αυτή η εικόνα δεν μπορεί να εξηγηθεί μέσω των μεταβλητών που εξετάστηκαν στην παρούσα εργασία. Και οι τρεις χώρες δεν ανήκουν στο γκρουπ των χωρών με υψηλό real GDP per capita, έχουν διαφορετικές εκπομπές ρύπων και οι πολίτες τους κατά ένα μεγάλο ποσοστό δεν ψήφισαν στις τελευταίες

⁸¹ Spoon, J.-J., Hobolt, S. B., & de Vries, C. E. (2014) "Going green: Explaining issue competition on the environment", *European Journal of Political Research*, 53(2), pp. 363-380.

ευρωεκλογές με κριτήριο την κλιματική αλλαγή. Από την εικόνα των χωρών αυτών προκύπτει η ανάγκη ορισμού και ανάλυσης περισσότερων μεταβλητών, στις οποίες θα μπορούσε να λαμβάνεται υπόψη η ιδιαίτερη πολιτική συγκυρία της κάθε χώρας, η κομματική της παράδοση, ο τρόπος διαχείρισης του περιβαλλοντικού ζητήματος από τις πολιτικές δυνάμεις, το μιντιακό τοπίο κ.ά., ώστε να μπορεί να εξηγηθεί επαρκώς ο κομματικός ανταγωνισμός στο περιβαλλοντικό ζήτημα⁸².

Τέλος, σε ό,τι αφορά τη θέση της Κοινής Γνώμης στις χώρες όπου εμφανίζεται χαμηλή στήριξη των πολιτών στην περιβαλλοντική προστασία, δηλαδή τη Βουλγαρία, την Κύπρο, την Εσθονία, την Ελλάδα, την Ιταλία, τη Λετονία, την Πολωνία και τη Ρουμανία, παρατηρείται μία έντονη άνοδος των moderately AEP κομμάτων. Αντίθετα, στις χώρες όπου εμφανίζεται υψηλή στήριξη των πολιτών στην περιβαλλοντική προστασία, δηλαδή τη Δανία, τη Φινλανδία, τη Γερμανία, το Λουξεμβούργο, την Ολλανδία και τη Σουηδία, εμφανίζεται μια αύξηση των PEP κομμάτων σε σχέση με τον μέσο όρο της EU27. Τα αποτελέσματα συνηγορούν με αυτά των Spoon, Hobolt & de Vries (2014), οι οποίοι υποστηρίζουν ότι όσο πιο αυξημένο είναι το ενδιαφέρον των ψηφοφόρων για το περιβαλλοντικό ζήτημα, τόσο μεγαλύτερη είναι η ένταση με την οποία ανταποκρίνονται τα κόμματα κατά τη διάρκεια της προεκλογικής τους εκστρατείας.

⁸² Στην Ουγγαρία το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής έχει εργαλειοποιηθεί με ποικίλους τρόπους: ως διαπραγματευτικό χαρτί στις συζητήσεις με την Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά με τη χρηματοδότηση του εθνικού της προγράμματος μείωσης των εκπομπών άνθρακα, ως μοχλός πίεσης για την έγκριση του πυρηνικού της προγράμματος και ως μέσο απορρόφησης νέων ψηφοφόρων, που επιδεικνύουν αυξανόμενο ενδιαφέρον για την κλιματική αλλαγή. Στη δε Ισπανία, το 2018 ψηφίστηκε νομοθεσία σύμφωνα με την οποία διασφαλίζεται η επίτευξη των στόχων της χώρας για τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα το 2030 με ψήφους 311 έναντι 24, αναγνωρίζοντας ότι το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής αποτελεί διακομματική προτεραιότητα. Σύμφωνα με τη μετεωρολογική υπηρεσία της Ισπανίας, η θερμοκρασία του πλανήτη έχει αυξηθεί κατά μέσο όρο από την προ-βιομηχανική εποχή κατά 1,1 βαθμό Κελσίου – στην Ισπανία, ωστόσο, κατά 1,6 βαθμό Κελσίου, με αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, την επέκταση των περιοχών ερήμου κατά 10% τα τελευταία 50 χρόνια. Η ανάλυση της Germanwatch σχετικά με την απόδοση του κλίματος [CCP] ανά χώρα δείχνει επίσης την ανάγκη της Ισπανίας για επείγουσα δράση. Για την Πορτογαλία η καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής κρίνεται απολύτως επιβεβλημένη, καθώς η χώρα έχει πληγεί ιδιαίτερα από την αύξηση των φυσικών καταστροφών. Τα στοιχεία δείχνουν ότι είναι μία από τις χώρες με τις υψηλότερες απώλειες λόγω δασικών πυρκαγιών, δεύτερη μετά τις Ηνωμένες Πολιτείες. Το 2017 μεγάλες πυρκαγιές στη χώρα προκάλεσαν περισσότερους από 100 θανάτους και οικονομικές απώλειες άνω του 1 δισεκατομμυρίου ευρώ. Είναι ένα από τα κράτη-μέλη που ζητούν από την ΕΕ να υιοθετήσει μηδενικό στόχο για το 2050.

4.3. Ευρωπαϊκό πλαίσιο

Σύμφωνα με την ανάλυση του IEEP για τις διακηρύξεις των κομμάτων που αφορούν τις Ευρωπαϊκές εκλογές του 2019 (Institute for European Environmental Policy, 2020), παρά την έλλειψη περιβαλλοντικών θέσεων πολλών κομμάτων σε εθνικό επίπεδο, όλες οι πολιτικές ομάδες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου προσπαθούν να ανταποκριθούν στην αυξημένη ανησυχία των πολιτών σχετικά με την αλλαγή του κλίματος.

Οι πολιτικές ομάδες με απόλυτη ομοιογένεια σε ό,τι αφορά το ζήτημα της προστασίας του περιβάλλοντος είναι η Identity & Democracy (ID) και η European Conservatives & Reformists Group (ECR). Και οι δύο ομάδες υποστηρίζουν την οικονομική ανάπτυξη, ακόμα και με κόστος στην περιβαλλοντική προστασία.

Τα κόμματα που ανήκουν στην Group of the European People's Party (EPP), στην ομάδα Renew Europe Group, στην ομάδα Group of the Progressive Alliance of Socialists & Democrats (S&D) και στην ομάδα Confederal Group of the European United Left (GUE/NGL) ακολουθούν μία περισσότερο μετριοπαθή στάση, με τους δύο πρώτους να υποστηρίζουν περισσότερο την οικονομική ανάπτυξη και τους δύο τελευταίους την περιβαλλοντική προστασία.

Στην ομάδα των Greens/EFA, τα strongly PPE κόμματα συνυπάρχουν με moderately PEP κόμματα, αλλά και με moderately AEP κόμματα. Αυτό όμως δεν πρέπει να παρερμηνευθεί· οι Greens/EFA είναι η πιο φιλική προς το περιβάλλον ομάδα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και υπάρχει ευρεία συμφωνία για τη σημασία του ζητήματος της κλιματικής αλλαγής σε όλα τα κόμματα που την υποστηρίζουν. Τυχόν διαφορές που εμφανίζονται είναι πιθανόν να οφείλονται, κατά πρώτον, στη μεθοδολογία της παρούσας εργασίας και τη μεταβλητή environment της CHES, η οποία επικεντρώνεται στη σχέση προστασίας του περιβάλλοντος και οικονομικής ανάπτυξης, και δεύτερον, στις διαφορές μεταξύ των ομάδων The Greens και European Free Alliance (EFA).

Συνοψίζοντας, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι οι πολιτικές ομάδες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου 2019-2024 εμφανίζουν διαφοροποιημένες θέσεις στο ζήτημα της προστασίας του περιβάλλοντος μεταξύ των μελών τους. Εξάιρεση, πέρα από την προφανή των Greens/EFA, αποτελούν οι συντηρητικές ομάδες των ID & ECR.

Το παραπάνω συμπέρασμα μπορεί να δικαιολογήσει καταρχάς ο ίδιος ο χαρακτήρας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Καμία ευρωπαϊκή πολιτική ομάδα δεν αποτελεί

την κύρια μονάδα λήψης αποφάσεων, αφού δεν έχει ταυτόχρονα τον έλεγχο στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στην Επιτροπή και στο Κοινοβούλιο. Ενώ τα ίδια τα πολιτικά κόμματα εξακολουθούν να έχουν τον ηγετικό ρόλο σε εθνικό επίπεδο, στο ευρωπαϊκό βρίσκονται χωρίς ισχυρά καθορισμένο ρόλο, καθώς δεν ασκούν ούτε τη λειτουργία της διακυβέρνησης, ούτε τη λειτουργία της πολιτικής εκπροσώπησης, τουλάχιστον στο βαθμό ή με τον τρόπο που την ασκούν τα εθνικά κόμματα⁸³. Η προσπάθεια των κομμάτων να ενισχύσουν τον εθνικά προσανατολισμένο στόχο τους και να ακολουθήσουν την εθνική τους ατζέντα έχει ως συνέπεια μία ανομοιογενή εικόνα των περισσότερων ομάδων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής. Στο ούτως ή άλλως συντηρητικό και δυσκίνητο περιβάλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι ευκολότερο να υπάρξει συναίνεση στις πολιτικές ομάδες της ID & ECR, καθώς τα δεξιά κόμματα ανταποκρίνονται ούτως ή άλλως λιγότερο θετικά στο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής από τα αριστερά κόμματα⁸⁴.

Κατά δεύτερον, και σημαντικότερο, τα κόμματα και κατά προέκταση οι ομάδες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου δεν έχουν σαφή ατζέντα για όλα τα θέματα τα οποία επηρεάζει το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής. Υπάρχουν μεν σαφείς διαχωριστικές γραμμές μεταξύ των κομμάτων σχετικά με το μοντέλο ανάπτυξης μιας πράσινης Ευρώπης, αλλά την ίδια στιγμή οι διακηρύξεις των κομμάτων παρουσιάζουν μερικά σημαντικά «τυφλά σημεία», όπως η βιοποικιλότητα, οι πολιτικές βιώσιμης κατανάλωσης, η βιοοικονομία, η περιβαλλοντική διακυβέρνηση και η περιβαλλοντική ασφάλεια⁸⁵. Αυτό υποδηλώνει ότι τα κόμματα είτε υποτιμούν τη σημασία αυτών των θεμάτων είτε δεν επιθυμούν να τα αναδείξουν ως εκλογικά ζητήματα.

⁸³ Moschonas, G. (2009) “When institutions matter: the EU and the identity of social democracy”, *Renewal*, 17(2), p. 11-20.

⁸⁴ Carter, N. (2013) “Greening the mainstream: party politics and the environment”, *Environmental Politics*, 22(1), pp. 73–94.

⁸⁵ The Institute for European Environmental Policy (2020). *IEEP: 2019 European elections’ manifestos analysis*. Available at: <https://ieep.eu/uploads/articles/attachments/64429f30-ec56-4a9e-b4f3-16bdb9e99ccf/IEEP's%20Manifesto%20Analysis.pdf?v=63722284602>

4.4. Αντί επιλόγου

Η κλιματική αλλαγή είναι το περιπλοκότερο πολιτικό ζήτημα που έχει αντιμετωπίσει ποτέ η ανθρωπότητα. Το μέλλον των οικονομιών και των κοινωνιών μας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την αποτελεσματικότητα των εθνικών πολιτικών μετριασμού, για την οποία βασικό παράγοντα επιτυχίας αποτελούν τα πολιτικά κόμματα. Κι επειδή η προσαρμογή που απαιτείται είναι θεμελιωδώς πολιτική, η κατανόηση των παραγόντων διαμόρφωσης του κομματικού ανταγωνισμού στο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής και της προστασίας του περιβάλλοντος είναι θεμελιώδους σημασίας. Ο λόγος για τον οποίο η εργασία αυτή εστίασε στις ευρωπαϊκές εκλογές αφορά το ρόλο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου τόσο ως νομοθέτη των εσωτερικών κανονισμών της ΕΕ, όσο και ως βασικού παίκτη στις παγκόσμιες διαπραγματεύσεις για το κλίμα, μαζί με τις ΗΠΑ και την Κίνα.

Τα ευρήματα της εργασίας, τα οποία όμως χρειάζονται περαιτέρω ερμηνεία, παρέχουν αποδείξεις ότι η διαμόρφωση των περιβαλλοντικών θέσεων των ευρωπαϊκών κομμάτων σχετίζεται με την πολιτισμική ιδεολογία τους, καθώς και με τις ιδιαίτερες συνθήκες σε επίπεδο χώρας, ενώ αντίθετα η ευρωπαϊκή πολιτική ομάδα στην οποία έχει προσχωρήσει ένα κόμμα δεν φαίνεται να έχει σημαντικό αντίκτυπο στις θέσεις του.

Επιπλέον ανεξάρτητες μεταβλητές, όπως το μέγεθος του κόμματος, η συστημική θέση του μέσα στο πολιτικό και κομματικό σύστημα, η εκλογική δυναμική του, ο τύπος και η δομή του κομματικού συστήματος κ.ά., θα μπορούσαν να διερευνηθούν συνδυαστικά, ώστε να δοθεί μία πλήρης ερμηνεία του ευρωπαϊκού τοπίου. Το κατά πόσο αυτά τα συμπεράσματα δύνανται να οδηγήσουν σε κάποιες γενικεύσεις περί του κομματικού ανταγωνισμού πέρα από το ευρωπαϊκό επίπεδο αποτελεί επίσης θέμα περαιτέρω έρευνας.

Αναγκαία είναι επιπλέον η δημιουργία μεταβλητών που θα οδηγούν σε μία αναλυτικότερη περιγραφή της θέσης των κομμάτων περί κλιματικής αλλαγής. Η χρησιμοποίηση των υπάρχουσών μεταβλητών παρέχει ελλιπή στοιχεία· η μεταβλητή της CHES, που χρησιμοποιήθηκε και στην παρούσα εργασία, διερευνά μία γενική θέση του κόμματος στον άξονα οικονομικής ανάπτυξης-προστασίας περιβάλλοντος και δεν παρέχει περαιτέρω στοιχεία σε ό,τι αφορά τη θέση του κόμματος σε επιμέρους ζητήματα που αφορούν την αντιμετώπιση και το μετριασμό της κλιματικής αλλαγής.

Η μέτρηση των προτιμήσεων των κομμάτων περί της πολιτικής για το κλίμα είναι ένα σημαντικό βήμα προς την κατανόηση της ανάπτυξής τους και των δυνατοτήτων τους να επηρεάσουν την έκβαση άλλων αποτελεσμάτων, ιδίως την πολιτική της κυβέρνησης. Ο τύπος έρευνας που ακολουθήθηκε μπορεί να συμβάλει στην ευρύτερη ερευνητική ατζέντα για την κλιματική αλλαγή και στην κατανόηση των πολιτικών εμποδίων και ευκαιριών για αποτελεσματική πολιτική.

Η αντιμετώπιση όμως της κλιματικής αλλαγής εγείρει πολλά ερευνητικά ερωτήματα στο πλαίσιο της Πολιτικής Επιστήμης. Ερωτήματα σχετικά με τις πολιτικές προσαρμογής και το οικονομικό τους κόστος, καθώς και τις επιπτώσεις τους στην κοινωνική δικαιοσύνη, την κλιματική μετανάστευση, τα πλαίσια πολιτικών μετριασμού και τις κοινωνικές επιπτώσεις τους, την εθνική ασφάλεια, τη διερεύνηση του κομματικού ανταγωνισμού, την πλαisiώση του θέματος από τα Μ.Μ.Ε., την υποστήριξη της Κοινής Γνώμης, της κοινωνίας των πολιτών και των ομάδων συμφερόντων, και τόσα ακόμη.

Καθώς θα απαιτηθεί επανεφεύρεση της πολιτικής εργαλειοθήκης, μία ισχυρότερη διασύνδεση μεταξύ πολιτικής και επιστήμης είναι απαραίτητη και η συγκρότηση μίας συνεκτικής ερευνητικής κοινότητας πολιτικών επιστημόνων κάθε πεδίου που θα ασχοληθεί με το περιβαλλοντικό ζήτημα είναι απολύτως επιβεβλημένη.

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία

- Dearing J. & Rogers E. (2005). *Ορίζοντας τα θέματα. Τα ΜΜΕ, οι πολιτικοί και το κοινό*. Αθήνα: Παπαζήσης.
- Latour, B. (2019). *Πού θα προσγειωθούμε; Δοκίμιο πολιτικού προσανατολισμού στο νέο κλιματικό καθεστώς*. Αθήνα: Πόλις.
- Γκορ, Α. (2007). *Μια ενοχλητική αλήθεια. Το παγκόσμιο πρόβλημα της υπερθέρμανσης του πλανήτη και τι μπορούμε να κάνουμε για αυτό*. Αθήνα: Καθημερινή.
- Δούση, Ε. (2017). *Μικρές εισαγωγές. Κλιματική Αλλαγή*. Αθήνα: Παπαδόπουλος.
- Κάλλης, Γ., Νικησιάνης, Ν., Στάμου, Γ.Π., Χοβαρδάς, Τ. & Ψαρούδας, Σπ. (2014). *Οικολογία και Αριστερά. Για τη σχέση της φύσης με την κοινωνία στην κρίση και μετά*. Αθήνα: Εκδόσεις Νήσος & Ινστιτούτο Νίκος Πουλαντζάς.
- Κουντούρη, Φ. (2015). *Τα δημόσια προβλήματα στην πολιτική ατζέντα. Θεωρητικές και εμπειρικές προσεγγίσεις*. [ηλεκτρ.βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/4426>
- Τόκαρ, Μπ. & Ρουσόπουλος, Δ. (2020). *Πόλη & Οικολογία. Διάλογοι με τους Μπράιαν Τόκαρ και Δημήτρη Ρουσόπουλο*. Αθήνα: Αυτολεξεί.

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

- Adams, J., Clark, M., Ezrow, L. & Glasgow, G. (2004) “Understanding change and stability in party ideologies: Do parties respond to public opinion or to past election results?”, *British Journal of Political Science*, 34(4), pp. 589–610.
- Adams, J., Haupt, A.B. & Stoll, H. (2009) “What moves parties? The role of public opinion and global economic conditions in Western Europe”, *Comparative Political Studies*, 42(5), pp. 611–639.
- Aldy, J. & Stavins, R. (2009). *Post-Kyoto International Climate Policy: Summary for Policymakers*. New York: Cambridge University Press.
- Anderson, T.L. & Leaf, D.R. (2001). *Free Market Environmentalism*. New York: Palgrave.
- Ansolabehere, S., & Iyengar, S. (1994) “Riding the Wave and Claiming Ownership Over Issues: The Joint Effects of Advertising and News Coverage in Campaigns”, *The Public Opinion Quarterly*, 58(3), pp. 335-357.
- Båtstrand, S. (2014) “Giving content to new politics: From broad hypothesis to empirical analysis using Norwegian manifesto data on climate change”, *Party Politics*, 20(6), pp. 930–939.
- Båtstrand, S. (2015) “More than markets: a comparative study of nine conservative parties on climate change”, *Politics & Policy*, 43(4), pp. 538–561.
- Bélanger, E. & Meguid, M., B. (2008) “Issue salience, issue ownership, and issue-based vote choice”, *Electoral Studies*, 27(3), pp. 477-491.
- Bernauer, T. (2013) “Climate Change Politics”, *Annual Review of Political Science*, 16(1), pp. 421–448.
- Bernauer, T., & Bohmelt, T. (2013) “National climate policies in international comparison: The climate change cooperation index”, *Environmental Science & Policy*, 25, pp. 196 –206.
- Berry, P.M., Betts, R.A., Harrison, P.A. & Sanchez-Arcilla, A. (eds.) (2017). *High-End Climate Change in Europe. Impacts, Vulnerability and Adaptation*. Sofia: Pensoft Publishers.

- Birchall, J. (2014) "Termination Theory and National Climate Change Mitigation Programs: The Case of New Zealand", *Review of Policy Research*, 31(1), pp. 38–59.
- Boykoff, M. & Perrins, D. (2008) "Media and Scientific Communication: A Case of Climate Change", *Geological Society*, Special Publications 305, pp. 11-18.
- Brulle, R. J., Carmichael, J., & Jenkins, J. C. (2012) "Shifting public opinion on climate change: an empirical assessment of factors influencing concern over climate change in the U.S., 2002–2010", *Climatic Change*, 114(2), pp. 169–188.
- Budge, I. (2015) "Issue Emphases, Saliency Theory and Issue Ownership: A Historical and Conceptual Analysis", *West European Politics*, 38(4), pp. 761–777.
- Carter, N. (2006) "Party politicization of the environment in Britain", *Party Politics*, 12(6), pp. 747–67.
- Carter, N. (2013) "Greening the mainstream: party politics and the environment", *Environmental Politics*, 22(1), pp. 73-94.
- Carter, N., Ladrech, R., Little, C., & Tsagkroni, V. (2017) "Political parties and climate policy: A new approach to measuring parties' climate policy preferences", *Party Politics*, 24(6), pp. 731-742.
- Carter, N., Little, C., & Torney, D. (2019) "Climate politics in small European states", *Environmental Politics*, 28(6), pp. 981-996.
- Clarke, H., Sanders, D., Stewart, M. & Whiteley, P. (2004). *Political choice in modern Britain*. Oxford: Oxford University Press.
- Cooper, L., Dunin-Wąsowicz, R., & Milanese, N. (2019). *The dawn of a Europe of many visions. What the European election manifestos tell us about the conflict, paralysis, and progress ahead*. LSE Conflict and Civil Society Research Unit. Vision of Europe project. Available at: <https://blogsmedia.lse.ac.uk/blogs.dir/107/files/2019/05/euro-manifestos-report.pdf> (Accessed: 5 November 2020).
- Dalton, R. (2009) "Economics, environmentalism and party alignments: A note of partisan change in advanced industrial democracies", *European Journal of Political Research*, 48(2), pp. 161-175.

- De Blasio, E. & Sorice, M. (2013) “The framing of climate change in Italian politics and its impact on public opinion”, *International Journal of Media & Cultural Politics*, 9(1), pp. 59–69.
- De Sio, L., & Weber, T. (2014) “Issue Yield: A Model of Party Strategy in Multidimensional Space”, *American Political Science Review*, 108(4), pp. 870–885.
- De Vries, C. E. (2010) “EU Issue Voting: Asset or Liability?,” *European Union Politics*, 11(1), pp. 89–117.
- Delbeke, J. & Vis, P. (2017) “EU climate leadership in a rapidly changing world”, in Delbeke, J. & Vis, P. (ed.) *EU climate policy explained*. London and New York: Routledge, pp. 18–19.
- Dietz, S. (2011) “From Efficiency to Justice: Utility as the Informational Basis of Climate Strategies, and Some Alternatives”, in Dryzek, J., Richard, B., Norgaard, R., & Schlosberg, D. (ed.) *The Oxford Handbook of Climate Change and Society*. New York: Oxford University Press.
- Dolsak, N. (2001) “Mitigating global climate change: Why are some countries more committed than others?”, *Policy Studies Journal*, 29(3), pp. 414–436.
- Downs, W. M. (2001) “Pariahs in their midst: Belgian and Norwegian parties react to extremist threats”, *West European Politics*, 24(3), pp. 23–42.
- Dunlap, R. & McCright, A. (2008), “A Widening Gap: Republican and Democratic Views on Climate Change”, *Environment*, 50(5), pp. 26–34.
- Dunlap, R.E., Xiao, C., & McCright, A.M. (2001) “Politics and Environment in America: Partisan and Ideological Cleavages in Public Support for Environmentalism”, *Environmental Politics*, 10(4), pp. 23–48.
- Dupont, C. (2019) “The EU’s collective securitisation of climate change”, *West European Politics*, 42(2), pp. 369–390.
- Duverger, M. (1959). *Political parties: Their organization and activity in the modern state*. New York: Wiley
- Eckersley, R. (1993) “Free Market Environmentalism: Friend or Foe?”, *Environmental Politics*, 2(1), pp. 1–19.

- Eckersley, R. (2013) “Poles apart? The social construction of responsibility for climate change in Australia and Norway”, *Australian Journal of Politics and History*, 59(3), pp. 382–396.
- Ezrow, L. (2007) “The variance matters: How party systems represent the preferences of voters”, *Journal of Politics*, 69(1), pp. 182–192.
- Farstad, F. M. (2018) “What explains variation in parties’ climate change salience?”, *Party Politics*, 24(6), pp. 698-707.
- Favre, P. (1992) “Introduction. L’émergence des problèmes dans le champ politique”, in Favre, P. (ed) *Sida et politique: les premiers affrontements (1981-1987)*, Paris: L’Harmattan, pp.5-36.
- Feygina, I., Jost, J.T. & Goldsmith, R.E. (2010) “System justification, the denial of global warming, and the possibility of ‘systemsanctioned change’”, *Personality and Social Psychology Bulletin*, 36(3), pp. 326–38.
- Fielding, K., Head, B., Laffan, W., Western, M. & Hoegh-Guldberg, O. (2012) “Australian politicians’ beliefs about climate change: political partisanship and political ideology”, *Environmental Politics*, 21(5), pp. 712–733.
- Finance Watch (2019). *EU Elections 2019: Political groups race to the top for making finance serve society* [Press Release]. 13 May. Available at: <https://www.finance-watch.org/press-release/eu-elections-2019-political-groups-race-to-the-top-for-making-finance-serve-society/> (Accessed: 5 November 2020).
- Foundation Robert Schuman (2019). *The electoral context 2019: new and increasingly European issues*. Available at: <https://www.robert-schuman.eu/en/european-issues/0513-the-electoral-context-2019-new-and-increasingly-european-issues> (Accessed: 23 November 2020).
- Gardiner, S. (2011) “Climate Justice”, in Dryzek, J., Richard, B., Norgaard, R., & Schlosberg, D. (ed.) *The Oxford Handbook of Climate Change and Society*. New York: Oxford University Press.
- Gray, J. (1993) “An Agenda for Green Conservatism”, in Gray, J. (ed.) *Beyond the New Right: Markets, Government and the Common Environment*. London and New York: Routledge, pp. 124-177.

- Green, J., & Hobolt, S. B. (2008) “Owning the issue agenda: Party strategies and vote choices in British elections”, *Electoral Studies*, 27(3), pp. 460–476.
- Green-Pedersen, C. (2007) “The Growing Importance of Issue Competition: The Changing Nature of Party Competition in Western Europe”, *Political Studies*, 55(3), pp. 607–628.
- Harrison, K. (2010) “The Comparative Politics of Carbon Taxation”, *Annual Review of Law and Social Science*, 6(1), pp. 507–529.
- Harrison, K. (2012) “A Tale of Two Taxes: The Fate of Environmental Tax Reform in Canada”, *Review of Policy Research*, 29(3), pp. 383–407.
- Hix, S., Noury, A. & Roland, G. (2005) “Power to the Parties: Cohesion and Competition in the European Parliament, 1979-2001”, *British Journal of Political Science*, 35(2), pp. 209–234.
- Hornsey, M.J., Harris, E., Bain, P., Fielding, K. (2016) “Meta-analyses of the determinants and outcomes of belief in climate change”, *Nature Climate Change*, 6, pp. 622–626.
- Horstmann, B. (2008). *Framing adaptation to climate change: a challenge for building institutions*. DIE Discussion Paper 23/2008, Deutsches Institut für Entwicklungspolitik.
- Howarth, R. (2011) “Intergenerational Justice”, in Dryzek, J., Richard, B., Norgaard, R., & Schlosberg, D. (ed.) *The Oxford Handbook of Climate Change and Society*. New York: Oxford University Press.
- Inglehart, R. (1990). *Culture Shift in Advanced Industrial Society*. Princeton: Princeton University Press.
- Inglehart, R. (1997). *Modernization and postmodernization: Cultural, economic and political change in 43 societies*. Princeton: Princeton University Press.
- IPCC (2014). *Climate Change 2014: Mitigation of Climate Change. Contribution of Working Group III to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*. Cambridge and New York: Cambridge University Press.
- IPCC (2018) “Summary for Policymakers”, in Masson-Delmotte, V., Zhai, P., Pörtner, H.O., Roberts, D., Skea, J., Shukla, P.R., Pirani, A., Moufouma-Okia, W., Péan, C., Pidcock, R., Connors, S., Matthews, J.B.R., Chen, Y., Zhou, X., Gomis, M.I.,

- Lonnoy, E., Maycock, T., Tignor, M., Waterfield, T. (eds) *Global warming of 1.5°C. An IPCC Special Report on the impacts of global warming of 1.5°C above pre-industrial levels and related global greenhouse gas emission pathways, in the context of strengthening the global response to the threat of climate change, sustainable development, and efforts to eradicate poverty*, Geneva: World Meteorological Organization.
- Jacques Delors Institute (2018). *European Parliament 2019: The Parliament and Europe to come*. Available at: <https://institutdelors.eu/en/publications/parlement-europeen-2019-quel-hemicycle-quelle-europe/> (Accessed: 22 November 2020).
- Jacques Delors Institute (2019). *European Elections: Quest for Unity in the Diversity of winners*. Available at: <https://institutdelors.eu/en/publications/elections-europeennes-quete-dunite-dans-la-diversite-des-gagnants/> (Accessed: 23 November 2020).
- Jacques Delors Institute (2019). *The campaign for the European Elections: Themes and divides*. Available at: <https://institutdelors.eu/en/publications/la-campagne-pour-les-elections-europeennes-quels-themes-quels-clivages/> (Accessed: 22 November 2020).
- Jacques Delors Institute (2019). *Will Brexit turn the European Parliament upside-down?* Available at: <https://institutdelors.eu/en/publications/le-brexit-va-t-il-bouleverser-le-parlement-europeen/> (Accessed: 23 November 2020).
- Jacques Delors Institute (2020). *The proposals of the main European political families on the major themes of the European Election Campaign*. Available at: <https://institutdelors.eu/en/publications/the-proposals-of-the-main-european-political-families-on-the-major-themes-of-the-european-election-campaign/> (Accessed: 5 November 2020).
- Javeline, D. (2014) “The Most Important Topic Political Scientists Are Not Studying: Adapting to Climate Change”, *Perspectives on Politics*, 12(2), pp. 420-434.
- Jenny, M. (2019) “Austria: Political Developments and Data in 2018”, *European Journal of Political Research Political Data Yearbook* [online] 58(1), pp.21-29. Available at: <https://ejpr.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/2047-8852.12268> (Accessed: 8 November 2020).

- Jensen, C. & Spoon, J. (2011) “Testing the ‘Party Matters’ Thesis: Explaining Progress towards Kyoto Protocol Targets”, *Political Studies*, 59(1), pp. 99–115.
- Key, V. O. (1958). *Politics, Parties, and Pressure Groups*. Fifth edition. New York: Thomas Y. Crowell Company.
- Kies, R., Dumont, P., & Schmit, D. (2019) “Luxembourg: Political developments and data in 2018”, *European Journal of Political Research Political Data Yearbook* [online] 58(1), pp.184-193. Available at: <https://ejpr.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/2047-8852.12244> (Accessed: 8 November 2020).
- Kijewska, A. & Bluszcz, A. (2017) “Analysis of greenhouse gas emissions in the European Union member states with the use of an agglomeration algorithm”, *Journal of Sustainable Mining*, 15, pp. 133-142.
- Kinski, L., & Poguntke, T. (2019) “Germany: Political Developments and Data in 2018”, *European Journal of Political Research Political Data Yearbook* [online] 58(1), pp.105-112. Available at: <https://ejpr.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/2047-8852.12240> (Accessed: 8 November 2020).
- Kitschelt, H. (1994). *The transformation of European social democracy*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kitschelt, H.P. (1989) “Left-libertarian parties: explaining innovation in competitive party systems”, *World Politics*, 40(2), pp. 194–234.
- Klüver, H. & Sagarzazu, I. (2016) “Setting the Agenda or responding to voters? Political parties, voters and issue attention”, *West European Politics*, 39(2), pp. 380–398.
- Knill, C., Debus, M. & Heichel, S. (2010) “Do parties matter in internationalised policy areas? The impact of political parties on environmental policy outputs in 18 OECD countries, 1970-2000”, *European Journal of Political Research*, 49(3), pp. 301–336.
- Knutsen O (1987) “The impact of structural and ideological cleavages on West European democracies”, *British Journal of Political Science*, 18(3), pp. 323–352.
- Kosiara-Pedersen, K. (2019) “Denmark: Political Developments and Data in 2018”, *European Journal of Political Research Political Data Yearbook* [online] 58(1),

- pp.79-83. Available at: <https://ejpr.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/2047-8852.12238> (Accessed: 8 November 2020).
- Lachapelle, E. & Paterson, M. (2013) “Drivers of national climate policy”, *Climate Policy*, 13(5), pp. 547-571.
- Lachat, R., & Michel, E. (2019) “Campaigning in an unprecedented election: issue competition in the French 2017 presidential election”, *West European Politics*, 43(3), pp. 565-586.
- Ladrech, R., & Little, C. (2019) “Drivers of political parties’ climate policy preferences: lessons from Denmark and Ireland”, *Environmental Politics*, 28(6), pp. 1017–1038.
- Laver, M. (ed.) (2001). *Estimating the Policy Positions of Political Actors*. London: Routledge.
- Leeper, T.J., Robison, J. (2020) “More Important, but for What Exactly? The Insignificant Role of Subjective Issue Importance in Vote Decisions”, *Political Behavior*, 42(1), pp. 239–259.
- Lipset, S.M. & Rokkan, S. (eds) (1967). *Party Systems and Voter Alignments*. New York: Free Press.
- Mair, P. (2001) “Searching for the Positions of Political Actors: A Review of Approaches and a Critical Evaluation of Expert Surveys”, in Laver, M. (ed) *Estimating the Policy Position of Political Actors*, New York: Routledge, pp. 10-30.
- Marcelo, J. (2019) “Austria: Political Developments and Data in 2018”, *European Journal of Political Research Political Data Yearbook* [online] 58(1), pp.21-29. Available at: <https://ejpr.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/2047-8852.12268> (Accessed: 8 November 2020).
- Markkanen, S., & Anger-Kraavi, A. (2019) “Social impacts of climate change mitigation policies and their implications for inequality”, *Climate Policy*, 19(7), pp. 827-844.
- Mc Cright, A.M. & Dunlap, R.E. (2011) “The politicization of climate change and polarization in the American public’s views of global warming, 2001-2010”, *The Sociological Quarterly*, 52(2), pp. 155–194.

- McCright, A. M., & Dunlap, R. E. (2010) "Anti-reflexivity: The American conservative movement's success in undermining climate science and policy", *Theory, Culture & Society*, 27(2-3), pp. 100-133.
- McElroy, G., & Benoit, K. (2010) "Party Policy and Group Affiliation in the European Parliament", *British Journal of Political Science*, 40(2), pp. 377-398.
- Meguid, B.-M. (2008). *Party Competition Between Unequals: Strategies and Electoral Fortunes in Western Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Meyer, T. (2013). *Constraints on party policy change*. Essex: ECPR Press.
- Moschonas, G. (2009) "When institutions matter: the EU and the identity of social democracy", *Renewal*, 17(2), p. 11-20.
- Nawrotzki, R. J. (2012) "The Politics of Environmental Concern: A Cross-National Analysis", *Organization & Environment*, 25(3), pp. 286–307.
- Norris, P. (2020) "Measuring populism worldwide", *Party Politics*, 26(6), pp.697-717.
- O'Brien, K. & Barnett, J. (2013) "Global Environmental Change and Human Security", *Annual Review of Environment and Resources*, 38(1), pp. 373-391.
- Otjes, S., & Voerman, G. (2019) "The Netherlands: Political developments and data in 2018", *European Journal of Political Research Political Data Yearbook* [online] 58(1), pp.198-204. Available at: <https://ejpr.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/2047-8852.12261> (Accessed: 8 November 2020).
- Owens, S. (1986) "Environmental politics in Britain: new paradigm or placebo?", *Area*, 18(3), pp. 195–201.
- Palonen, E. (2019) "Finland: Political Developments and Data in 2018", *European Journal of Political Research Political Data Yearbook* [online] 58(1), pp.90-97. Available at: <https://ejpr.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/2047-8852.12263> (Accessed: 8 November 2020).
- Petrocik, John R. (1996) "Issue Ownership in Presidential Elections, with a 1980 Case Study", *American Journal of Political Science*, 40(3), pp. 825-850.
- Pilbeam, B. (2003) "Natural Allies? Mapping the Relationship between Conservatism and Environmentalism", *Political Studies*, 51(3), pp. 490–508.

- Poushter, J. & Huang, C. (2020). *Despite Pandemic, Many Europeans Still See Climate Change as Greatest Threat to Their Countries*. Pew Research Center. Global attitudes and trends. Available at: <https://www.pewresearch.org/global/2020/09/09/despite-pandemic-many-europeans-still-see-climate-change-as-greatest-threat-to-their-countries/> (Accessed: 16 November 2020).
- Pralle, S. (2009) "Agenda-setting and climate change", *Environmental Politics*, 18(5), pp. 781-799.
- Raunio, T. (1997). *The European Perspective: Transnational Party Groups in the 1989-1994 European Parliament*. Aldershot: Ashgate.
- Riker, W.H. (1982). *Liberalism against populism: A confrontation between the theory of democracy and the theory of social choice*. Long Grove: Waveland Press.
- Rohrschneider, R. & Miles, M. (2015) "Representation through parties? Environmental attitudes and party stances in Europe in 2013", *Environmental Politics*, 24(4), pp. 617-640.
- Rohrschneider, R. (1993) "New party versus old party realignments: environmental attitudes, party policies and partisan affiliations in four West European Countries", *Journal of Politics*, 55(3), pp. 682–701.
- Ryan, D. (2017) "Politics and climate change: Exploring the Relationship between political parties and climate issues in Latin America", *Ambiente & Sociedade*, 20(3), pp. 271–286.
- Sabato, S. & Fronteddu, B. (2020). *A socially just transition through the European Green Deal?*. ETUI Working Paper 08/2020, European Trade Union Institute.
- Schmidt, A., Ivanova, A., & Schäfer, M. S. (2013) "Media attention for climate change around the world: A comparative analysis of newspaper coverage in 27 countries", *Global Environmental Change*, 23(5), pp. 1233–1248.
- Schön-Quinlivan, E. (2019) "France: Political Developments and Data in 2018", *European Journal of Political Research Political Data Yearbook* [online] 58(1), pp.98-104. Available at: <https://ejpr.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/2047-8852.12252> Accessed: 8 November 2020).

- Schulze, K. (2014) “Do parties matter for international environmental cooperation? An analysis of environmental treaty participation by advanced industrialised democracies”, *Environmental Politics*, 23(1), pp. 115–139.
- Sorace, M. (2019). Topic-modelling the 2019 European Parliament elections: The long awaited battle over the “soul of Europe”? [blog] *LSE blog*, 14 February. Available at: <https://blogs.lse.ac.uk/euoppblog/2019/02/14/topic-modelling-the-2019-european-parliament-elections-the-long-awaited-battle-over-the-soul-of-europe/> (Accessed: 5 November 2020).
- Spoon, J.-J., Hobolt, S. B., & de Vries, C. E. (2014) “Going green: Explaining issue competition on the environment”, *European Journal of Political Research*, 53(2), pp. 363–380.
- Steenbergen, M.R., Edwards, E.E. & de Vries, C.E. (2007) “Who is cueing whom? Mass-elite linkages and the future of European integration”, *European Union Politics*, 8(1), pp. 13–35.
- Stern, N. (2007). *The Economics of Climate Change. The Stern Review*. Cambridge: Cambridge University Press.
- The Institute for European Environmental Policy (2020). *IEEP: 2019 European elections’ manifestos analysis*. Available at: <https://ieep.eu/uploads/articles/attachments/64429f30-ec56-4a9e-b4f3-16bdb9e99ccf/IEEP's%20Manifesto%20Analysis.pdf?v=63722284602> (Accessed: 5 November 2020).
- Tsebelis, G. (2002). *Veto Players: How Political Institutions Work*. Princeton NJ: Princeton University Press.
- Turnpenny, J., Haxeltine, A., Lorenzoni, I., O’Riordan, T. & Jones, M. (2005). *Mapping actors involved in climate change policy networks in the UK*. Tyndall Centre Working Paper 01/2005, Tyndall Centre for Climate Change Research.
- Wagner, M. & Meyer, T.M. (2014) “Which issues do parties emphasise? Salience strategies and party organisation in multiparty systems”, *West European Politics*, 37(5), pp. 1019–1045.

- Walgrave, St., Soroka, St. & Nuytemans, M. (2008) “The Mass Media's Political Agenda-Setting Power: A Longitudinal Analysis of Media, Parliament, and Government in Belgium (1993 to 2000)”, *Comparative Political Studies*, 41(6), pp. 814–836.
- Walgrave, St., Varone, F. & Dumont, P. (2006) “Policy with or without parties? A comparative analysis of policy priorities and policy change in Belgium, 1991 to 2000”, *Journal of European Public Policy*, 13(7), pp. 1021–38.
- Wallace-Wells, D. (2019). *The uninhabitable Earth: Life after warming*. New York: Tim Duggan Books.
- Weale, A. (2009) “Governance, government and the pursuit of sustainability”, in Adger, N. & Jordan, A. (ed.) *Governing sustainability*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Widfeldt, A. (2019) “Sweden: Political developments and data for 2018”, *European Journal of Political Research Political Data Yearbook* [online] 58(1), pp.264-271. Available at: <https://ejpr.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/2047-8852.12249> (Accessed: 8 November 2020).
- Wiebrecht, F. & Downes, J.F. (2019). *Five key trends from the 2019 European Parliament elections*. [blog] LSE blog, 29 May. Available at: <https://blogs.lse.ac.uk/euoppblog/2019/05/29/five-key-trends-from-the-2019-european-parliament-elections/> (Accessed: 5 November 2020).
- Wirtz, B. (2017) “The essence of free market environmentalism: Protection through private property”, *Maastricht University Journal of Sustainability Studies*, 3, pp. 31-45.

Πηγές

- (2019) *You vote EU*. Available at: <https://yourvotematters.eu/en/> (Accessed: 5 November 2020).
- (2020) *ECR Party*. Available at: <https://ecrparty.eu/> (Accessed: 5 November 2020).
- (2020) *EPP Group in the European Parliament*. Available at: <https://www.eppgroup.eu/> (Accessed: 5 November 2020).
- (2020) *European Investment Bank. EIB Climate Action*. Available at: <https://www.eib.org/en/about/priorities/climate-action/index.htm> (Accessed: 16 November 2020).
- (2020) *European Left*. Available at: <https://www.european-left.org/> (Accessed: 5 November 2020).
- (2020) *GUE/NGL*. Available at: <https://www.guengl.eu/> (Accessed: 5 November 2020).
- (2020) *ID Party*. Available at: <https://www.id-party.eu/platform> (Accessed: 5 November 2020).
- (2020) *Pew Research Center. Global attitudes and trends*. Available at: <https://www.pewresearch.org/global/datasets/> (Accessed: 16 November 2020).
- (2020) *Renew Europe*. Available at: <https://reneweuropengroup.eu/en/> (Accessed: 5 November 2020).
- (2020) *S&D*. Available at: <https://www.socialistsanddemocrats.eu/> (Accessed: 5 November 2020).
- (2020) *The Greens/EFA in the European Parliament*. Available at: <https://www.greens-efa.eu/en/> (Accessed: 5 November 2020).
- (2020) *The Institute for European Environmental Policy*. Available at: <https://ieep.eu/> (Accessed 5 November 2020).
- (2020) *IATE: Interactive Terminology for Europe*. Available at: <https://iate.europa.eu/home> (Accessed: 13 November, 2020).
- Alde Party (2020). *European Elections Manifestos (2019). Freedom, opportunity, prosperity: the Liberal vision for the future of Europe*. Available at: <https://www.aldeparty.eu/tags/manifestos> (Accessed: 5 November 2020).
- Bakker, R., Hooghe, L., Jolly, S., Marks, G., Polk, J., Rovny, J., Steenbergen, M., & Vachudova, M.-A. (2020). *2019 Chapel Hill Expert Survey. Version 2019.1*.

- Chapel Hill, NC: University of North Carolina, Chapel Hill. Available at: <https://www.chesdata.eu/2019-chapel-hill-expert-survey>
- Bakker, R., Hooghe, L., Jolly, S., Marks, G., Polk, J., Rovny, J., Steenbergen, M., & Vachudova, M.-A. (2020). *1999 – 2019 Chapel Hill Expert Survey Trend File. Version 1.0*. Chapel Hill, NC: University of North Carolina, Chapel Hill. Available at: <https://www.chesdata.eu/1999-2019chestrend>
- Bederke, P., Döring, H., Regel, S. (2020). *Party Facts – Version 2020a*. Harvard Dataverse, V1. Available at: <https://doi.org/10.7910/DVN/QHJLQS>
- Boykoff, M., Ballantyne, A.G., Chandler, P., Fernández-Reyes, R., Hawley, E., Jiménez Gómez, I., McAllister, L., Mocatta, G., Nacu-Schmidt, A., Oonk, D., Osborne-Gowey, J., Pearman, O., Petersen, L.K., Simonsen, A.H., & Ytterstad, A. (2020). *European Newspaper Coverage of Climate Change or Global Warming, 2004-2020*. Media and Climate Change Observatory Data Sets. Cooperative Institute for Research in Environmental Sciences.
- ECR Party (2020). *Retune the EU*. Available at: <https://ecrparty.eu/files-acre-system/jz/JZ-Programme.pdf> (Accessed: 5 November 2020).
- EPP Group (2019). *Manifesto EP elections 2019. “Let’s open the next chapter for Europe together”*. Available at: <https://www.epp.eu/our-commitments/manifesto/> (Accessed: 5 November 2020).
- EPP Group (2020). *Commitments. What we believe and what we will do for Europe*. Available at: <https://www.epp.eu/our-commitments/commitments/> (Accessed: 5 November 2020).
- European Commission and European Parliament, Brussels (2019). *Eurobarometer 91.5 (2019)*. GESIS data archive, Cologne. ZA7576 data file version 1.0.0, <https://doi.org/10.4232/1.13393>.
- European Council (2011). *Climate change. Key terms in 23 languages*. Belgium: General Secretariat of the Council Directorate-General A - Personnel and Administration Directorate 3 - Translation and Document Production. Available at: <https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/publications/climate-change-key-terms-23-languages/> (Accessed: 11 November 2020).

- European Environmental Agency (2017). *Analysis of key trends and drivers in greenhouse gas emissions in the EU between 1990 and 2015*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Available at: <https://www.eea.europa.eu/publications/analysis-of-key-trends-and>
- European Free Alliance (2020). 2019 Manifesto. Building a Europe for all peoples. Available at: <https://www.e-f-a.org/2019-manifesto-european-free-alliance/> (Accessed: 5 November 2020).
- European Greens (2020). *Time to renew the promise of Europe*. European Greens Manifesto. Available at: <https://vote.europeangreens.eu/manifesto> (Accessed: 5 November 2020).
- European Left (2020). *Let's create a different Europe! European Left*. European Elections 2019. Electoral Platform. Available at: https://www.european-left.org/wp-content/uploads/2019/01/7392-01_EL_Wahlpr19_A6_EN_V02_190321.pdf (Accessed: 5 November 2020).
- European Parliament (2014). 2014 Post-Election Survey, May-June 2014. Available at: <https://data.europa.eu/euodp/en/data/dataset/eurobarometer-2014-post-election-survey> (Accessed: 18 November 2020).
- European Parliament (2017). Parlemeter 2017, Sept-Oct 2017. *A Stronger Voice - Citizens' Views on Parliament and the EU*. Available at: <https://data.europa.eu/euodp/en/data/dataset/a-stronger-voice-citizens-views-on-parliament-and-the-eu> (Accessed: 18 November 2020).
- European Parliament (2017). Special Eurobarometer 468, Sept-Oct 2017. *Attitudes of European Citizens towards the environment*. Wave EB88.1. Available at: https://data.europa.eu/euodp/en/data/dataset/S2156_88_1_468_ENG (Accessed: 17 November 2020).
- European Parliament (2018). Eurobarometer 90.1: Parlemeter 2018, Oct 2018. *Taking up the challenge: From (silent) support to actual vote*. Available at: <https://data.europa.eu/euodp/en/data/dataset/parlemeter-2018-taking-up-the-challenge-from-silent-support-to-actual-vote> (Accessed: 18 November 2020).
- European Parliament (2018). Special Eurobarometer 479, Oct-Nov 2018. *Future of Europe (including Climate Change)*. Wave EB90.2. Available at:

- https://data.europa.eu/euodp/en/data/dataset/S2217_90_2_479_ENG (Accessed: 17 November 2020).
- European Parliament (2019). Eurobarometer 91.5: The 2019 Post-Electoral Survey, May 2019. *The 2019 European elections: Have European elections entered a new dimension?* Available at: <https://data.europa.eu/euodp/en/data/dataset/the-2019-european-elections-have-european-elections-entered-a-new-dimension> (Accessed: 6 November 2020).
- European Parliament (2019). Eurobarometer 92.2: Parlemeter 2019, Oct 2019. *Heeding the call beyond the vote. A stronger parliament to listen to citizens voices.* Available at: <https://data.europa.eu/euodp/en/data/dataset/2019-survey-parlemeter-heeding-the-call-beyond-the-vote-a-stronger-parliament-to-listen-to-citizens-voices> (Accessed: 18 November 2020).
- European Parliament (2019). *Parliament's political groups present their vision for Europe's future. Priorities of Parliament's political groups.* Available at: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/priorities/political-group-priorities> (Accessed: 5 November 2020).
- European Parliament (2019). Special Eurobarometer 490, Apr 2019. *Climate Change. Wave EB91.3.* Available at: https://data.europa.eu/euodp/en/data/dataset/S2212_91_3_490_ENG (Accessed: 17 November 2020).
- European Parliament (2020). *2019 European Election Results.* Available at: <https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/en> (Accessed: 3 November 2020).
- European Parliamentary Research Service Blog (2019). *What Next For Europe? A New EU Strategic Foresight Report.* Available at: <https://epthinktank.eu/2019/04/08/what-next-for-europe-a-new-eu-strategic-foresight-report/> (Accessed: 23 November 2020).
- Eurostat (2018). *Sustainable development in the european union -monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context.* Luxembourg: Publications Office of the European Union. Available at: <https://epub.wu.ac.at/7097/1/e985fa37-b510-4cae-b30e-c247989163d9.pdf>

- GUE/NGL (2020). *Climate Emergency Manifesto*. Available at: https://www.guengl.eu/content/uploads/2019/04/Manifesto_Climate_EN.pdf (Accessed: 5 November 2020).
- MEPs European Parliament (2020). *MEPs by Member State and political group*. Available at: <https://www.europarl.europa.eu/meps/en/search/table> (Accessed: 5 November 2020).
- Michel, E., Cicchi, L., Garzia, D., Ferreira Da Silva, F., & Trechsel, A. H. (2019). *Euandi2019: Project description and datasets documentation*, EUI RSCAS, 2019/61. European Governance and Politics Programme. Retrieved from Cadmus, European University Institute Research Repository. Available at: <https://cadmus.eui.eu/handle/1814/63870>
- Norris, P. (2020). *Global Party Survey, 2019*. Harvard Dataverse, V3. Available at: <https://doi.org/10.7910/DVN/WMGTNS>
- Our World in Data (2020). *CO₂ and Greenhouse Gas Emissions*. Available at: <https://github.com/owid/co2-data> (Accessed: 3 November 2020).
- Oxford English Dictionary (2020). *Word of the year 2019*. Available at: <https://languages.oup.com/word-of-the-year/2019/> (Accessed: 28 January 2021).
- Party of European Socialists (2018). *Party of European Socialists. Lisbon, 7-8 December 2018. Fair Free Sustainable. The progressive Europe we want*. Available at: https://www.pes.eu/export/sites/default/.galleries/Documents-gallery/Resolution_International_MR_NoCrops.pdf_2063069299.pdf (Accessed: 5 November 2020).
- PES Socialists & Democrats (2019). *Manifesto 2019. A new social contract for Europe*. Available at: <https://www.pes.eu/en/manifesto2019/> (Accessed: 5 November 2020).
- Publications Office of the European Union (2014). *Review of European and national elections*. Brussels: Directorate-General for Communication. Public Opinion Monitoring Unit. Available at: <https://op.europa.eu/s/oAsY> (Accessed: 22 December 2020).
- Publications Office of the European Union (2020). *Review of European and national election results. Update: addition following the withdrawal of the United*

- Kingdom from the European Union*. Brussels: Directorate-General for Communication. Public Opinion Monitoring Unit. Available at: <https://op.europa.eu/s/on7b> (Accessed: 3 November 2020).
- Reiljan, A. , Ferreira Da Silva, F., , Cicchi, L., , Garzia, D., Trechsel, A.H. (2019). *EU Profiler/euandi trend file (2009-2019)*, *EUI Research Data*, 2020. Robert Schuman Centre for Advanced Studies, European Governance and Politics Programme. Retrieved from Cadmus, European University Institute Research Repository. Available at: <http://hdl.handle.net/1814/65944>
- Schmitt, H., Hobolt, S. B., Popa, S. A., Teperoglou, E., European Parliament, Directorate-General for Communication, Public Monitoring Unit (2016). *European Parliament Election Study 2014, Voter Study, First Post-Election Survey*. GESIS Data Archive, Cologne. ZA5160 Data file Version 4.0.0, <https://doi.org/10.4232/1.12628>
- Schmitt, H., Hobolt, S. B., van der Brug, W., & Popa, S. A. (2020). *European Parliament Election Study 2019, Voter Study*. GESIS Data Archive, Cologne. ZA7581 Data file Version 1.0.0, <https://doi.org/10.4232/1.13473>
- The Greens/EFA in the European Parliament (2019). *10 priority measures to save the climate. Greta Thunberg in the European Parliament* [Press Release]. 16 April. Available at: <https://www.greens-efa.eu/en/article/press/id-10-priority-measures-to-save-the-climate/> (Accessed: 5 November 2020).
- The Greens/EFA in the European Parliament (2019). *How to find and spend money for saving our planet*. Available at: <http://extranet.greens-efa-service.eu/public/media/file/1/6003> (Accessed: 5 November 2020).
- The Greens/EFA in the European Parliament (2019). *The Greens/EFA 10 priority measures to protect our climate*. Available at: <http://extranet.greens-efa-service.eu/public/media/file/1/5952> (Accessed: 5 November 2020).
- United Nations (1992). *United Nations Framework Convention on Climate Change*, FCCC/informal/84, article 1.
- United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Statistics Division (2020). *Standard Country or Area Codes for Statistical Use*. Available at:

<https://unstats.un.org/unsd/methodology/m49/#geo-regions>

(Accessed: 3

November 2020).

Κωδικολόγιο

Όνομα μεταβλητής	Ανάλυση	Τιμές	Πηγή προέλευσης δεδομένων
Region	Unique identifier for each region	1= West Europe	Statistics Division των Ηνωμένων Εθνών
		2= Southern Europe	
		3= Northern Europe	
		4= Eastern Europe	
Country	Unique identifier for each country	1= Austria	Ευρωπαϊκή Ένωση
		2= Belgium	
		3= Bulgaria	
		4= Croatia	
		5= Cyprus	
		6= Czech Republic	
		7= Denmark	
		8= Estonia	
		9= Finland	
		10= France	
		11= Germany	
		12= Greece	
		13= Hungary	
		14= Ireland	
		15= Italy	
		16= Latvia	
		17= Lithuania	
		18= Luxembourg	
		19= Malta	
		20= Netherlands	
		21= Poland	
		22= Portugal	
		23= Romania	

Όνομα μεταβλητής	Ανάλυση	Τιμές	Πηγή προέλευσης δεδομένων
(συνέχεια Country)		24= Slovakia	
		25= Slovenia	
		26= Spain	
		27= Sweden	
Irecon	Position of the party in YEAR in terms of its ideological stance on economic issues. Parties can be classified in terms of their stance on economic issues such as privatization, taxes, regulation, government spending, and the welfare state. Parties on the economic left want government to play an active role in the economy. Parties on the economic right want a reduced role for government.	0 = extreme left	Προσωπική επεξεργασία στοιχείων από Chapel Hill Expert Survey (CHES) - Trend File 1999-2019
		5 = center	
		10 = extreme right	
galtan	Position of the party in 2019 in terms of their views on social and cultural values. Libertarian” or “postmaterialist” parties favor expanded personal freedoms, for example, abortion rights, divorce, and same-sex marriage. “Traditional” or “authoritarian” parties reject these ideas in favor of order, tradition, and stability, believing that the government should be a firm moral authority on social and cultural issues.	0 = Libertarian/Postmaterialist	Προσωπική επεξεργασία στοιχείων από Chapel Hill Expert Survey (CHES) - Trend File 1999-2019
		5 = center	
		10= Traditional/Authoritarian.	
env	(environment): Position towards environmental sustainability	1= Strongly pro-environment protection (value 0-2.5 on CHES)	Επανακωδικοποίηση μεταβλητής environment της Chapel Hill Expert Survey (CHES) - Trend File 1999-2019
		2= Moderately pro-environment protection (value 2.5-5 on CHES)	
		3= Moderately anti-environment protection (value 5-7.5 on CHES)	
		4= Strongly anti-environment protection (value 7.5-10 on CHES)	

Όνομα μεταβλητής	Ανάλυση	Τιμές	Πηγή προέλευσης δεδομένων
Pol_Dim	Position of the party in 2019 in terms of their views on social and cultural values and also in terms of its ideological stance on economic issues. Rightwing/Conservative parties are on the economic right and favor order, tradition, and stability. Rightwing/Liberal parties are on the economic right and favor expanded personal freedoms. Leftwing/Conservative parties are on the economic left and favor order, tradition, and stability. Leftwing/Liberal parties are on the economic left and favor expanded personal freedoms.	1=Rightwing/Conservative 2=Rightwing/Liberal 3=Leftwing/Conservative 4=Leftwing/Liberal	Προσωπική επεξεργασία στοιχείων από Chapel Hill Expert Survey (CHES) - Trend File 1999-2019
gge	Greenhouse gas emissions -in CO2 equivalent-, base year 1990 (data 2018).	1= <70 2= 70-100 3= 100+	Προσωπική επεξεργασία στοιχείων από ΕΕΑ, Eurostat
r_gdp_pc	Real GDP per capita (data 2018).	1= <15 2= 15-30 3= 30+	Προσωπική επεξεργασία στοιχείων από ΕΕΑ, Eurostat
Reason_to_Vote	Per centence of citizens answered "Compating climate change and protecting the environment" in Eurobarometer 91.5 question: "What are the issues which made you vote in the recent European Parliament elections? Firstly? And then?"	1= <25% 2= 25-50% 3= 50+	Προσωπική επεξεργασία στοιχείων από Eurobarometer 91.5
Groups	Unique identifier for each political group (the members of the European Parliament sit in political groups – they are not organised by nationality, but by political affiliation).	1= European Conservatives and Reformists Group (ECR) 2= Group of the European People's Party -Christian Democrats (EPP) 3= Group of the Greens/European Free Alliance (Greens/EFA) 4= Confederal Group of the European United Left - Nordic Green Left (GUE/NGL)	Προσωπική επεξεργασία στοιχείων από Publications Office of the European Union (2020 & 2014)

Όνομα μεταβλητής	Ανάλυση	Τιμές	Πηγή προέλευσης δεδομένων
(συνέχεια Groups)		5= Identity and Democracy (ID)	
		5= Europe of Nations and Freedom Group #2014 (ENF)	
		6= Non-attached Members (NI)	
		7= Renew Europe group (Renew)	
		7= Group of the Alliance of Liberals and Democrats for Europe #2014 (Alde)	
		8= Group of the Progressive Alliance of Socialists and Democrats in the European Parliament (S&D)	
		9= Europe of Freedom and Direct Democracy Group #2014 (EFDD)	
Party_Size	% of seats received by one party divided by its country total seats.	1= <10%	Προσωπική επεξεργασία στοιχείων από Publications Office of the European Union (2020 & 2014)
		2= 10-20%	
		3= 20-30%	
		4= 30%+	

Country	Party_id	Party_abbr.	Party name	Party name (eng)
Austria	1301	SPO	Sozialdemokratische Partei Österreichs	Social Democratic Party of Austria
	1302	OVP	Österreichische Volkspartei	Austrian People's Party
	1303	FPO	Freiheitliche Partei Österreichs	Freedom Party of Austria
	1304	GRUNE	Die Grünen	The Austrian Green Party
	1306	NEOS	NEOS—Das Neue Österreich und Liberales Forum	NEOS—The New Austria and Liberal Forum
	1307	BZO	Bündnis Zukunft Österreich	Alliance for the Future of Austria
	1310	TeamStronach	Team Stronach für Österreich	Team Stronach for Austria
Belgium	102	PS	Parti Socialiste	Socialist Party
	103	SPA	Socialistische Partij Anders	Socialist Party Differently
		SP/SPA	Socialistische Partij; Socialistische Partij Anders	Socialist Party; Socialist Party Differently
	104	ECOLO	Ecolo	Ecolo
	105	Groen	Groen	Green!
		AGALEV	Agalev; Groen	Agalev; Green!
	106	MR	Mouvement Réformateur	Reformist Movement
		PRL/MR	Parti Réformateur Libéral; Mouvement Réformateur	Liberal Reformist Party; Reformist Movement
	107	VLD	Open Vlaamse Liberalen en Democraten	Open Flemish Liberals and Democrats
		VLD/PVV	Open Vlaamse Liberalen en Democraten	Open Flemish Liberals and Democrats
	108	CDH	Centre Démocrate Humaniste	Humanist Democratic Centre
		PSC/CDH	Parti Social Chrétien; Centre Démocrate Humaniste	Christian Social Party; Humanist Democratic Centre
	109	CD&V	Christelijke Volkspartij; Christen-Democratisch en Vlaams	Christian People's Party; Christian Democratic & Flemish
		CDV	Christelijke Volkspartij; Christen-Democratisch en Vlaams	Christian People's Party; Christian Democratic & Flemish
	110	NVA	Nieuw-Vlaamse Alliantie	New Flemish Alliance
		VU/NVA	Volksunie; Nieuw-Vlaamse Alliantie	People's Union; New Flemish Alliance
	111	FDF	Front Démocratique des	Francophone

Country	Party_id	Party_abbr.	Party name	Party name (eng)
Bulgaria	112	VB	Francophones Vlaams Blok; Vlaams Belang	Democratic Front Flemish Bloc; Flemish Interest
	119	PVDA	Partij van de Arbeid van België; Parti du Travail de Belgique	Workers' Party of Belgium
		PVDA-PTB	Partij van de Arbeid van België; Parti du Travail de Belgique	Workers' Party of Belgium
	120	PP	Parti Populaire	People's Party
	2002	SDS	Obedineni Demokratichni Sili; Sayuz na demokratichnite sili	United Democratic Forces; Union of Democratic Forces
	2003	BSP	Koalicija za Balgarija; BSP-Lyava Bulgaria BSP Balgarska sotsialisticheska partiya	Coalition for Bulgaria; BSP—Left Bulgaria; Bulgarian Socialist Party
	2004	DPS	Dviženie za Prava i Svobodi	Movement for Rights and Freedoms
	2005	VMRO-BND	Dviženie Gergiovden; VMRO— Bulgarsko Natsionalno Dvizhenie	Gergiovden-VMRO; VMRO—Bulgarian National Movement
		BMRO	Dviženie Gergiovden; VMRO— Bulgarsko Natsionalno Dvizhenie	Gergiovden-VMRO; VMRO—Bulgarian National Movement
	2007	ATAKA	Nacionalno Obedinenie Ataka; Ataka	National Union Attack; Attack
	2008	DSB	Demokrati za Silna B'algarija	Democrats for a Strong Bulgaria
	2010	GERB	Grazhdani za evropeysko razvitie na Balgariya	Citizens for European Development of Bulgaria
	2013	DBG	Dvizhenie Bulgaria na grazhdanite	Bulgaria for Citizens Movement
	2014	NFSB	Natsionalen Front za Spasenie na Bulgaria	National Front for the Salvation of Bulgaria
	2015	BBT	Bulgaria bez Tsenzura	Bulgaria without Censorship
	2016	ABV	Alternativa za Balgarsko Vazrazhdane	Alternative for Bulgarian Revival
Croatia	3101	HDZ	Hrvatska Demokratska Zajednica	Croatian Democratic Union
	3102	SDP	Socialdemokratska Partija Hrvatske	Social Democratic Party of Croatia
	3103	HSS	Hrvatska Seljačka Stranka	Croatian Peasant Party
	3104	HSLs	Hrvatska Socijalno	Croatian Social

Country	Party_id	Party_abbr.	Party name	Party name (eng)
Cyprus	3105	HNS	Liberalna Stranka Hrvatska Narodna Stranka—Liberalni Demokrati	Liberal Party Croatian People's Party—Liberal Democrats
	3106	IDS	Istarski Demokratski Sabor	Istrian Democratic Assembly
	3107	HDSSB	Hrvatski Demokratski Sabor Slavonije i Baranje	Croatian Democratic Assembly of Slavonija and Baranja
	3109	HSP	Hrvatska Stranka Prava	Croatian Party of Rights
	3112	HL-SR	Hrvatski Laburisti— Stranka Rada	Croatian Labourists— Labour Party
	3113	HSP-AS	Hrvatska stranka prava dr. Ante Starčević	Croatian Party of Rights dr. Ante Starcevic
	3114	ORaH	Održivi Razvoj Hrvatske	Croatian Sustainable Development
	3116	ZZ	Živi zid	Human Shield
	3119	HKS	Hrvatska konzervativna stranka	Croatian Conservative Party
	4001	DISY	Dimokratikós Sinagermós	Democratic Rally
	4002	EVROKO	Evropaiko Komma	European Party
	4003	AKEL	Anorthotikó Kómma Ergazómenou Laoú	Progressive Party of Working People
	4004	DIKO	Dimokratikó Kómma	Democratic Party
	4005	EDEK	Kinima Sosialdimokraton EDEK	Movement for Social Democracy EDEK
Czech Republic	4006	KOP	Kinima Oikologon Perivallontiston	Ecological and Environmental Movement
	2101	CSSD	Česká strana sociálně demokratická	Czech Social Democratic Party
	2102	ODS	Obcanská Demokratická Strana	Civic Democratic Party
	2103	KSCM	Komunistická strana Čech a Moravy	Communist Party of Bohemia and Moravia
	2104	KDU-CSL	Křesťanská demokratická unie— Československá strana lidová	Christian Democratic Union—Czechoslovak People's Party
	2107	SZ	Strana zelených	Green Party
	2109	TOP09	Top09; Tradice Odpovědnost Prosperita 10	Top09; Tradition Responsibility Prosperity 10
	2111	ANO2011	ANO 2011, Akce nespokojených občanů	ANO 2011, Action of Dissatisfied Citizens
	2112	USVIT	Úsvit přímé demokracie	Dawn of Direct

Country	Party_id	Party_abbr.	Party name	Party name (eng)
Denmark	2113	SVOBODNI	Strana svobodných občanů	Democracy Party of Free Citizens
	2114	Pirates	Ceska piratska strana	Czech Pirate Party
	2115	SPD	Svoboda a přímá demokracie Tomio Okamura	Freedom and Direct Democracy Tomio Okamura
	2116	STAN	Starostové a nezávislí	Mayors and Independents
	201	SD	Socialdemokraterne	Social Democrats
	202	RV	Det Radikale Venstre	Radical Left-Social Liberal Party
	203	KF	Det Konservative Folksparti	Conservative People's Party
	206	SF	Socialistisk Folkeparti	Socialist People's Party
	211	V	Venstre, Danmarks Liberale Parti	Venstre, Liberal Party of Denmark
	213	EL	Enhedslisten—De Rød-Grønne	Unity List-Red/Green Alliance
	215	DF	Dansk Folkeparti	Danish People's Party
	217	FolkB	Folkebevægelsen mod EU	People's Movement Against the EU
	218	LA	Liberal Alliance	Liberal Alliance
Estonia	2201	IRL	Erakond Isamaa ja Res Publica Liit	Pro Patria and Res Publica Union
	2202	EK	Eesti Keskerakond	Estonian Center Party
		EK	Eesti Keskerakond	Estonian Center Party
	2203	ER	Eesti Reformierakond	Estonian Reform Party
		ER	Eesti Reformierakond	Estonian Reform Party
	2204	SDE	Sotsiaaldemokraatlik Erakond	Social Democratic Party
	2207	EER	Erakond Eestimaa Rohelised	Estonian Greens
	2208	EVE	Eesti Vabaerakond	Estonian Free Party
	2209	EKRE	Eesti Konservatiivne Rahvaerakond	Conservative People's Party
Finland	1401	SDP	Suomen Sosialidemokraattinen Puolue	Social Democratic Party of Finland
	1402	KOK	Kansallinen Kokoomus	National Coalition Party
	1403	KESK	Suomen Keskusta	Finnish Center Party
	1404	VAS	Vasemmistoliitto	Left Alliance
	1405	PS	Perussuomalaiset	True Finns; The Finns party
	1406	RKP/SFP	Ruotsalainen kansanpuolue/ Svenska	Swedish People's Party;The Swedish

Country	Party_id	Party_abbr.	Party name	Party name (eng)
France			folkpartiet;Suomen ruotsalainen kansanpuolue/Svenska folkpartiet;i Finland	People's Party of Finland
		SFP	Ruotsalainen kansanpuolue/ Svenska folkpartiet;Suomen ruotsalainen kansanpuolue/Svenska folkpartiet;i Finland	Swedish People's Party;The Swedish People's Party of Finland
	1408	VIHR	Vihreä Liitto	Green League
	1409	KD	Suomen Kristillinen Liitto;	Finnish Christian League; Christian Democrats
	601	PCF	Kristillisdemokraatit Parti Communiste Français	French Communist Party
	602	PS	Parti Socialiste	Socialist Party
	603	PRG	Parti Radical de Gauche	Left Radical Party
	605	EELV	Les Verts; Europe Écologie Les Verts	Green Party; Europe Ecology—The Greens
	609	UMP	Union pour un Mouvement Populaire	Union for Popular Movement
		LR	Les Républicains	The Republicans
	610	FN	Front National; Rassemblement national	National Front; National Rally
		RN	Front National; Rassemblement national	National Front; National Rally
	612	MPF	Mouvement Pour la France;	Movement for France
	613	MoDem	Mouvement Démocrate	Mouvement Démocrate
	621	NC	Nouveau Centre	New Center
	622	PRV	Parti radical	Radical Party
	623	AC	Alliance centriste	Centrist Alliance
	624	PG	Parti de Gauche	Left Party
	625	Ensemble	Ensemble	Together
	626	LREM	La République En Marche	The Republic Forward
Germany	627	FI	La France Insoumise	Unbowed France
	301	CDU	Christlich Demokratische Union Deutschlands	Christian Democratic Union of Germany
	302	SPD	Sozialdemokratische Partei Deutschlands	Social Democratic Party of Germany
	303	FDP	Freie Demokratische Partei	Free Democratic Party
	304	Grunen	Bündnis '90; Die Grünen	Alliance 90; The Greens

Country	Party_id	Party_abbr.	Party name	Party name (eng)
Greece	306	LINKE	Die Linke	The Left
	308	CSU	Christlich Soziale Union in Bayern	Christian Social Union in Bavaria
	309	NPD	Nationaldemokratische Partei Deutschlands	National Democratic Party of Germany
	310	AfD	Alternative für Deutschland	Alternative for Germany
	311	Piraten	Piratenpartei Deutschland	Pirate Party of Germany
	312	DieTier	Mensch Umwelt Tierschutz	Human Environment Animal Protection
	401	PASOK	Panellinio Sosialistikó Kínima	Panhellenic Socialist Movement
	402	ND	Néa Dimokratía	New Democracy
	403	SYRIZA	Synaspismos Rizospastikís Aristerás	Coalition of the Radical Left
	404	KKE	Kommounistikó Kómma Elládas	Communist Party of Greece
	410	LAOS	Laikós Orthódoxos Synagermós	Popular Orthodox Rally
	412	ANEL	Anexartitoi Ellines	Independent Greeks
	413	Potami	To Potami	The River
	414	DIMAR	Dimokratiki Aristera	Democratic Left
	415	XA	Laikós Síndesmos— Chrysí Avgí	Popular Association— Golden Dawn
	416	EL	Elliniki Lisi	Greek Solution
Hungary	2301	MSZP	Magyar Szocialista Párt	Hungarian Socialist Party
	2302	Fidesz	Fidesz—Magyar Polgári Szövetség;Fidesz— Kereszténydemokrata Néppárt	Fidesz—Hungarian Civic Union; Fidesz— Christian Democratic People's Party
		Fidesz-KDNP	Fidesz—Magyar Polgári Szövetség;Fidesz— Kereszténydemokrata Néppárt	Fidesz—Hungarian Civic Union; Fidesz— Christian Democratic People's Party
	2308	JOBBIK	Jobbik Magyarorszagert Mozgalom	Jobbik—Movement for a Better Hungary
	2309	LMP	Lehet Más a Politika	Politics Can Be Different
	2310	E14	Együtt 2014; Együtt 2019	Together 2014; Together 2019
	2311	DK	Demokratikus Koalíció	Democratic Coalition
	2314	MM	Momentum Mozgalom	Momentum Movement
Ireland	701	FF	Fianna Fáil	Soldiers of Destiny
	702	FG	Fine Gael	Family of the Irish
	703	Lab	Páirti Lucht Oibre	Labour

Country	Party_id	Party_abbr.	Party name	Party name (eng)
Italy	705	GP	Comhaontas Glas	Green Party
	707	SF	Sinn Féin	We Ourselves
	708	SP	Páirtí Sóisialach	Socialist Party
	709	PBPA	People Before Profit Alliance	People Before Profit Alliance
	711	I4C	Independents for Change	Independents for Change
	803	RC	Partito della Rifondazione Comunista	Communist Refoundation Party
	811	LN	Lega Nord	Northern League
	814	UDC	Unione dei Democratici Cristiani e dei Democratici di Centro;Unione di Centro	Union of Christian and Center Democrats;Union of the Centre
	815	FI	Forza Italia	Forward Italy
	827	SVP	Südtiroler Volkspartei	South Tyrolean People's Party
	837	PD	Partido Democratico	Democratic Party
	838	SEL	Sinistra e Libertà; Sinistra Ecologia Libertà;Sinistra Italiana	Left and Freedom; Left Ecology Freedom;Italian Left—Left Ecology Freedom
	843	CD	Centro Democratico—Diritti e Libertà	Democratic Centre
	844	FdI	Fratelli d'Italia	Brothers of Italy
	845	M5S	MoVimento Cinque Stelle	Five Star Movement
	846	SC	Scelta Civica	Civic Choice
	847	VdA	Vallée d'Aoste	Aosta Valley
	848	NCD	Nuovo Centrodestra	New Centre-Right
Latvia	2402	LKS	Par Cilveka Tiesibam Vienota Latvija;Latvijas Krievu savieniba	For Human Rights in United Latvia; Latvian Russian Union
	2405	ZZS	Zalo un Zemnieku Savieniba	Union of Greens and Farmers
	2406	NA	Nacionala apvieniba "Visu Latvijai!"—Tevzemei un Brīvībai/LNNK	National Alliance "All For Latvia!"— For Fatherland and Freedom/LNNK
		NA	Nacionala apvieniba "Visu Latvijai!"—Tevzemei un Brīvībai/LNNK	National Alliance "All For Latvia!"— For Fatherland and Freedom/LNNK
	2410	SDPS	Saskanas Centrs; Socialdemokratiska Partija "Saskana"	Harmony Centre; Social Democratic Party "Harmony"
	2412	V	Vienotiba	Unity

Country	Party_id	Party_abbr.	Party name	Party name (eng)
Lithuania	2413	NSL	No sirds Latvijai	For Latvia from the Heart
	2414	LRA	Latvijas Reģionu apvienība	Latvian Association of Regions
	2417	AP!	Attīstībai/Par!	Development/For!
	2501	LSDP	Lietuvos socialdemokratių partija	Social Democratic Party of Lithuania
	2506	TS-LKD	Tėvynės sąjunga—Lietuvos krikščionys demokratai TS-LKD	Homeland Union—Lithuanian Christian Democrats; Homeland Union
	2507	LVZS	Tėvynės sąjunga Lietuvos valstiečių partija; Valstiečių ir Naujosios demokratijos partijų sąjungos; Lietuvos valstiečių, ū ir Žaliųjų sąjunga; Lietuvos valstiečių, ū sąjunga	Lithuanian Peasant Party; Lithuanian Peasant Popular Union; Lithuanian Peasant and Greens Union; Lithuanian Peasant Union
	2511	LLRA	Lietuvos lenkų rinkimų akcija	Electoral Action of Lithuania's Poles
	2515	TT	Tvarka ir teisingumas	Order and Justice
	2516	DP	Darbo partija	Labour Party
	2518	LRLS	Lietuvos Respublikos Liberalų Sąjūdis; Liberalų Sąjūdis; Lietuvos Respublikos Liberalų Sąjūdis	Liberals' Movement of the Republic of Lithuania; Liberal Movement; Liberal Movement of the Republic of Lithuania
Luxembourg	2520	DK	Drąsos Kelias	The Way of Courage
	3801	CSV	Chrëschtlech Sozial Vollekspartei	Christian Social People's Party
	3802	GRENG	Déi Gréng	The Greens
	3803	DP	Demokratesch Partei	Democratic Party
	3804	LSAP	Lëtzebuurger Sozialistesche Aarbechterpartei	Luxembourg Socialist Workers' Party
Malta	3805	ADR	Alternativ Demokratesch Reformpartei	Alternative Democratic Reform Party
	3806	DL	Déi Lénk	The Left
	3701	PL	Partit Laburista	Labour Party
Netherlands	3702	PN	Partit Nazzjonalista	Nationalist Party
	1001	CDA	Christen-Democratisch Appél	Christian Democratic Appeal
	1002	PvdA	Partij van de Arbeid	Labour Party
	1003	VVD	Volkspartij voor Vrijheid en Democratie	People's Party for Freedom and

Country	Party_id	Party_abbr.	Party name	Party name (eng)
Poland	1004	D66	Democraten 67	Democracy Democrats 67
	1005	GL	GroenLinks	GreenLeft
	1006	SGP	Staatkundig Gereformeerde Partij	Reformed Political Party
	1014	SP	Socialistische Partij	Socialist Party
	1016	CU	ChristenUnie	ChristianUnion
	1017	PVV	Partij voor de Vrijheid	Party for Freedom
	1018	PvdD	Partij voor de Dieren	Party for the Animals
	1020	50PLUS	50PLUS	50PLUS
	1051	FvD	Forum voor Democratie	Forum for Democracy
	2601	SLD	Sojusz Lewicy Demokratycznej	Alliance of Democratic Left; Democratic Left Alliance
	2603	PO	Platforma Obywatelska	Civic Platform
	2605	PiS	Prawo i Sprawiedliwość	Law and Justice Party
	2606	PSL	Polskie Stronnictwo Ludowe	Polish People's Party
	2613	RP	Twój Ruch (Ruch Palikota)	Your Movement (Palikot's Movement)
	2614	KNP	Kongres Nowej Prawicy	Congress of the New Right
	2615	PR	Polska Razem	Poland Together
	2616	SP	Solidarna Polska	United Poland
	2620	Lewica Razem	Lewica Razem	Left Together
	2621	Wiosnia	Wiosna	Spring
Portugal	1201	CDU	Coligação Democrática Unitária	Democratic Unitarian Coalition
	1202	PP	Centro Democrático e Social; Partido Popular	Democratic and Social Center; People's Party
		CDS/PP	Centro Democrático e Social; Partido Popular	Democratic and Social Center; People's Party
	1205	PS	Partido Socialista	Socialist Party
	1206	PSD	Partido Social Democrata	Social Democratic Party
	1208	BE	Bloco de Esquerda	Left Bloc
	1209	MPT	Partido da Terra	Earth Party
	1210	PCP	Partido Comunista Português	Portuguese Communist Party
	1250	PAN	Pessoas—Animais— Natureza	People—Animals— Nature
	2701	PSD	Partidul Social Democrat	Social Democratic Party
Romania	2702	PC	Partidul Umanist din Romania; Partidul Conservator	Romanian Humanist Party; Conservative Party
	2704	PDL	Partidul Democrat	Democratic Party

Country	Party_id	Party_abbr.	Party name	Party name (eng)
Slovakia	2705	PNL	Partidul Național Liberal	National Liberal Party
	2706	UDMR	Uniunea Democrată a Maghiarilor din România	Hungarian Democratic Union of Romania
	2709	UNPR	Uniunea Națională pentru Progresul României	National Union for the Progress of Romania
	2710	PP-DD	Partidul Poporului—Dan Diaconescu	People's Party—Dan Diaconescu
	2711	PMP	Partidul Mișcarea Populară	People's Movement Party
	2712	PLR	Partidul Liberal Reformator; Alianța Liberalilor și Democratilor	Liberal Reformist Party; Alliance of Liberals and Democrats
	2713	USR	Uniunea Salvați România	Save Romania Union
	2714	PRO	PRO România	PRO Romania
	2802	SDKU-DS	Slovenská demokratická a kresťanská únia—Demokratická strana	Slovak Democratic and Christian Union—Democratic Party
	2803	Smer-SD	Strana Smer-Tretia Cesta; Smer-sociálna demokracia	Direction-Third Way; Direction—Social Democracy
	2804	SMK-MKP	Strana maďarskej koalície—Magyar Koalíció Pártja	Party of the Hungarian Coalition; Hungarian Coalition
	2805	KDH	Kresťanskodemokratické hnutie	Christian Democratic Movement
	2809	SNS	Slovenská národná strana	Slovak National Party
	2812	SaS	Sloboda a Solidarita	Freedom and Solidarity
	2813	MH	Most-Híd	Bridge
	2814	OLaNO	Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti	Ordinary People and Independent Personalities
	2815	NOVA	Nová Väčšina	New Majority
Slovenia	2816	Siet	Sieť	Net / Network
	2817	LSNS	Ľudová strana Naše Slovensko (Marian Kotleba)	People's Party—Our Slovakia
	2819	PS	Progresívne Slovensko	Progressive Slovakia
	2820	SPOLU	SPOLU—občianska demokracia	TOGETHER—Civic Democracy
	2902	SDS	Socialdemokratska stranka Slovenije; Slovenska demokratska stranka	Social Democratic Party of Slovenia; Slovenian Democratic Party

Country	Party_id	Party_abbr.	Party name	Party name (eng)
Spain	2903	SD	Socialni Demokrati	Social Democrats
	2904	SLS	Slovenska ljudska stranka	Slovenian People's Party-Slovenian Christian Democrats; Slovenian People's Party
	2905	NSI	Nova Slovenija—Kršćanska ljudska stranka	New Slovenia—Christian People's Party
	2906	DeSUS	Demokratska stranka upokojencev Slovenije	Democratic Party of Pensioners of Slovenia
	2911	SMC	Stranka Mira Cerarja	Party of Miro Cerar
	2912	ZL	Združena Levica; Levica	United Left; The Left
	2913	ZaAB	Zavezništvo Alenke Bratušek; Stranka Alenke Bratušek	Alliance of Alenka Bratušek; Party of Alenka Bratusek
	2914	PS	Pozitivna Slovenija	Positive Slovenia
	2915	LMS	Lista Marjana Šarca	List of Marjan Sarec
	501	PSOE	Partido Socialista Obrero Español	Spanish Socialist Workers' Party
	502	PP	Partido Popular	People's Party
	504	IU	Izquierda Unida	United Left
	505	CiU	Convergència i Unió	Convergence and Unity
	506	EAJ/PNV	Euzko Alderdi Jeltzalea/Partido Nacionalista Vasco	Basque Nationalist Party
		PNV	Euzko Alderdi Jeltzalea/Partido Nacionalista Vasco	Basque Nationalist Party
	507	EA	Eusko Alkartasuna	Basque Solidarity
	511	ERC	Esquerra Republicana de Catalunya	Republican Left of Catalonia
	513	BNG	Bloque Nacionalista Galego	Galician Nationalist Bloc
	517	CC	Coalición Canaria	Coalicion Canaria
	518	ICV	Iniciativa per Catalunya	Initiative for Catalonia
	523	UPyD	Unión Progreso y Democracia	Union, Progress, and Democracy
	524	Amaiur	Amaiur	Amaiur
	525	Podemos	Podemos; Unidas Podemos	We Can
	526	Cs	Ciudadanos—Partido de la Ciudadanía	Citizens—Party of the Citizenry
	527	Vox	Vox	Voice (Latin)
	550	PdeCat	Partit Demòcrata Europeu Català (Junts per Catalunya)	Catalan European Democratic Party (Together for

Country	Party_id	Party_abbr.	Party name	Party name (eng)
Sweden	1601	V	Vänsterpartiet	Catalonia partner) Left Party
	1602	SAP	Arbetarpartiet- Socialdemokraterna Sveriges Socialdemokratiska Arbetspartiet	Worker's Party-Social Democrats Swedish Social Democratic Party
		S/SAP	Arbetarpartiet- Socialdemokraterna Sveriges Socialdemokratiska Arbetspartiet	Worker's Party-Social Democrats Swedish Social Democratic Party
	1603	C	Centerpartiet	Center Party
	1604	FP	Folkpartiet liberalerna; Liberalerna	Liberal People's Party
		L	Folkpartiet liberalerna; Liberalerna	Liberal People's Party
	1605	M	Moderaterna; Moderata Samlingspartiet	Moderate Party
	1606	KD	Kristdemokraterna	Christian-Democrats
	1607	MP	Miljöpartiet de Gröna	Environment Party— The Greens
	1610	SD	Sverigedemokraterna	Sweden Democrats
	1611	PIRAT	Piratpartiet	Pirate Party
	1612	FI	Feministiskt initiativ	Feminist Initiative

Παράρτημα

Πίνακας Παραρτήματος 1: Greenhouse gas emissions -in co2 equivalent-, base year 1990 (data 2018)

Country	GGE
Austria	103
Belgium	83
Bulgaria	57
Croatia	75
Cyprus	154
Czechia	65
Denmark	71
Estonia	50
Finland	81
France	83
Germany	70
Greece	91
Hungary	68
Ireland	114
Italy	84
Latvia	46
Lithuania	43
Luxembourg	94
Malta	96
Netherlands	89
Poland	87
Portugal	119
Romania	47
Slovakia	59
Slovenia	94
Spain	120
Sweden	75

Πηγή: EEA, Eurostat (online data code: [sdg 13 10](#))

Πίνακας Παραρτήματος 2: Real GDP per capita (data 2018)

Country	Region	Real GDP per capita
Austria	Western Europe	37.800
Belgium	Western Europe	35.510
Bulgaria	Eastern Europe	6.550
Croatia	Southern Europe	12.040
Cyprus	Southern Europe	24.120
Czechia	Eastern Europe	17.990
Denmark	Northern Europe	48.530
Estonia	Northern Europe	15.070
Finland	Northern Europe	36.780
France	Western Europe	32.860
Germany	Western Europe	35.720
Greece	Southern Europe	17.400
Hungary	Eastern Europe	12.680
Ireland	Northern Europe	57.780
Italy	Southern Europe	26.780
Latvia	Northern Europe	12.180
Lithuania	Northern Europe	13.390
Luxembourg	Western Europe	83.470
Malta	Southern Europe	21.540
Netherlands	Western Europe	41.450
Poland	Eastern Europe	12.420
Portugal	Southern Europe	18.190
Romania	Eastern Europe	8.700
Slovakia	Eastern Europe	15.520
Slovenia	Southern Europe	20.220
Spain	Southern Europe	24.910
Sweden	Northern Europe	43.760

Πηγή: EEA, Eurostat⁸⁶

⁸⁶ EEA, Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_08_10/default/table?lang=en

Πίνακας Παραρτήματος 3: Climate Change as a Reason to Vote (2019 elections)

Country Abbr.	Country	Climate change as a reason to vote (% of the citizens)
AT	Austria	49
BE	Belgium	42
BG	Bulgaria	16
HR	Croatia	30
CY	Cyprus	24
CZ	Czech Republic	30
DK	Denmark	70
EE	Estonia	22
FI	Finland	50
FR	France	46
DE	Germany	51
EL	Greece	19
HU	Hungary	29
IE	Ireland	42
IT	Italy	24
LV	Latvia	21
LT	Lithuania	28
LU	Luxembourg	50
MT	Malta	47
NL	Netherlands	62
PL	Poland	23
PT	Portugal	39
RO	Romania	23
SK	Slovakia	26
SI	Slovenia	39
ES	Spain	31
SE	Sweden	68
	EU27	37

Πηγή: Eurobarometre 91.5⁸⁷

⁸⁷ European Commission and European Parliament, Brussels (2019). *Eurobarometer 91.5*.

Πίνακας Παραρτήματος 4: MEPs by Member State and Political Group (2019)^{NB88}

Country	EPP		S&D		Renew		ID		Greens/EFA		ECR		GUE/NGL		NI		Total
Austria		7		5		1		3		3		0		0		0	19
	ÖVP	7	SPÖ	5	NEOS	1	FPÖ	3	GRÜNE	3							
Belgium		4		3		4		3		3		3		1		0	21
	CD&V	2	PS	2	Open VLD	2	VI. Belang	3	ECOLO	2	N-VA	3	PVDA-PTB	1			
	cdH	1	sp.a	1	MR	2			Groen!	1							
	CSP	1															
Bulgaria		7		5		3		0		0		2		0		0	17
	GERB	5	BSP	5	DPS	3					VMR	2					
	UDF	1															
	Demokraticna	1															
Croatia		4		4		1		0		0		1		0		2	12
	HDZ	4	SDP	4	IDS (Coal AMS)	1					HKS	1			Ind.	1	
															ŽIVI ZID	1	
Cyprus		2		2		0		0		0		0		2		0	6
	ΔΗΣΥ-DISY	2	ΔΗΚΟ/DIKO	1									ΑΚΕΛ-ΑΚΕΛ	2			
			ΚΣ ΕΔΕΚ-KS EDEK	1													
Czechia		5		0		6		2		3		4		1		0	21
	TOP09	2			ANO2011	6	SPD	2	Piráti	3	ODS	4	KSČM	1			
	STAN	1															
	KDU-ČSL	2															
Denmark		1		3		6		1		2		0		1		0	14
	C. (KF)	1	A. (S)	3	V. (V)	4	O. (DF)	1	F (SF)	2			Ø (EL)	1			

⁸⁸ NB: Τα κόμματα τα οποία ανήκουν στην ίδια συμμαχία, αλλά αντιπροσωπεύονται από διαφορετικές κοινοτικές οικογένειες είναι τονισμένα έντονα στον πίνακα. Με κόκκινο απεικονίζονται τα κόμματα με επιπλέον έδρες μετά το Brexit.

Country	EPP		S&D		Renew		ID		Greens/EFA		ECR		GUE/NGL		NI		Total
					B. (RV)	2											
Estonia		1		2		3		1		0		0		0		0	7
	I	1	SDE	2	ER	2	EKRE	1									
					KE	1											
France		8		6		23		23		13		0		6		0	79
	LR	7	PS	3	Liste Renaissance	9	RN	23	EELV	11			FI	5			
	Les centristes	1	PP	2	LREM	6			Alliance Écologiste Indépendante	1			Gauche République et sociale (former FI)	1			
			Nouvelle Donne	1	MoDem	5			Régions et Peuples Solidaires	1							
					Ind.	1											
					MRS�	1											
					Agir	1											
Finland		3		2		3		2		3		0		1		0	14
	KOK	3	SDP	2	KESK	2	PS	2	VIHR	3			VAS	1			
					SFP (RKP)	1											
Germany		29		16		7		11		25		1		5		2	96
	CDU	24	SPD	16	FDP	5	AfD	11	GRÜNE	21	FAMILIE	1	DIE LINKE	5	Die PARTEI	1	
	CSU	5			FREIE WÄHLER	2			Die PARTEI	1					Tierschutzpartei	1	
									ÖDP	1							
									PIRATEN	1							
									VOLT	1							

Country	EPP		S&D		Renew		ID		Greens/EFA		ECR		GUE/NGL		NI		Total
Greece		8		2		0		0		0		1		6		4	21
	N.D.	8	PASOK-KINAL	1							EL	1	SYRIZA	6	XA	1	
			Panhellenic Socialist Movement	1											Ind. (former XA)	1	
															KKE	2	
Hungary		13		5		2		0		0		0		0		1	21
	FIDESZ (Coal. Fidesz, KDNP)	12	DK	4	Momentum	2										JOBBIK	1
	KDNP (Coal. Fidesz, KDNP)	1	MSZP (Coal. MSZP, Párbeszéd)	1													
Ireland		5		0		2		0		2		0		4		0	13
	FG	5			FF	2			GP	2			I4C	1			
													SF	1			
													Ind.	2			
Italy		8		18		1		29		0		6		0		14	76
	FI	7	PD	16	Italia Viva (former PD)	1	Lega	29			Fdl	6			M5S	14	
	SVP	1	Ind. (former ID)	1													
			Azione (former Siamo Europei and PD)	1													
Latvia		2		2		1		0		1		2		0		0	8
	JV	2	Saskaņa SDP	1	Attīstībai + Par!(Coal. AP!)	1			LKS	1	TB/LNNK (Coal. NA)	2					

Country	EPP		S&D		Renew		ID		Greens/EFA		ECR		GUE/NGL		NI		Total
			Gods Kalpot Rigai (former Saskaņa SDP)	1													
Lithuania		4		2		2		0		2		1		0		0	11
	TS-LKD	3	LSDP	2	DP	1			LVŽS	1	LLRA-KŠS	1					
	Ind.	1			LRLS	1			Ind. (former LVŽS)	1							
Luxembourg		2		1		2		0		1		0		0		0	6
	CSV/PCS	2	LSAP/POSL	1	DP/PD	2			Déi Gréng/Les Verts	1							
Malta		2		4		0		0		0		0		0		0	6
	PN/NP	2	PL/MLP	4													
Netherlands		6		6		7		1		3		4		1		1	29
	CDA	4	PvdA	6	VVD	5	PVV	1	GroenLinks	3	FvD	3	PvdD	1	GO	1	
	CU (Coal. SGP, CU)	1			D66	2					SGP (Coal. SGP, CU)	1					
	50+	1															
Poland		17		8		0		0		0		27		0		0	52
	PO (Coal. KE)	12	LEWICA (former SLD) (Coal. KE)	5							PiS	25					
	PSL (Coal. KE)	3	Wiosna	3							SP	2					
	Ind. (Coal. KE)	2															
Portugal		7		9		0		0		1		0		4		0	21
	PSD	6	PS	9					PAN	1			PCP (CDU: PCP + PEV)	2			

Country	EPP		S&D		Renew		ID		Greens/EFA		ECR		GUE/NGL		NI		Total
	CDS-PP	1											BE	2			
Romania		14		11		8		0		0		0		0		0	33
	PNL	10	PSD	10	USR	4											
	PMP	2	Pro Romania	1	PLUS	4											
	UDMR	2															
Slovenia		4		2		2		0		0		0		0		0	8
	SDS	2	SD	2	LMŠ	2											
	SLS	1															
	N.Si	1															
Slovakia		5		3		2		0		0		2		0		2	14
	SPOLU (Coal PS + SPOLU)	2	SMER-SD	2	PS (Coal PS + SPOLU)	2					SaS	2			L'SNS	1	
	KDH	2	Ind. (former SMER-SD)	1											Ind.	1	
	OL'aNO (Coal OL'aNO + NOVA)	1															
Spain		13		21		9		0		2		4		6		3	58
	PP	13	PSOE	20	C's	7			ERC (Coal. Ahora Repúblicas)	1	VOX	4	PODEMOS (Coal. Unidas Podemos)	3	JUNTS	3	
			PSC	1	Ind. (former C's)	1			Catalunya en Comú (Coal. Unidas Podemos)	1			Izquierda Unida	2			

Country	EPP		S&D		Renew		ID		Greens/EFA		ECR		GUE/NGL		NI		Total
					EAJ-PNV (Coal. CEUS)	1							EH BILDU (Coal. Ahora Repúblicas)	1			
Sweden		6		5		3		0		3		3		1		0	21
	M	4	S	5	C	2			MP	3	SD	3	V	1			
	KD	2			L	1											
EU		187		147		98		76		67		61		39		29	704

Πηγή: Publications Office of the European Union (2020)⁸⁹

⁸⁹ Publications Office of the European Union (2020). *Review of European and national election results. Update: addition following the withdrawal of the United Kingdom from the European Union*. Brussels: Directorate-General for Communication. Public Opinion Monitoring Unit. Available from: <https://op.europa.eu/s/on7b> (Accessed: 3 November 2020).

Πίνακας Παραρτήματος 5: National Parties by Member State and Political Group (2019)

Country	Party	Family	Seats	Party name in english	Notes
Austria	ÖVP	EPP	7	Austrian People's Party	
Austria	SPÖ	S&D	5	Social Democratic Party of Austria	
Austria	NEOS	Renew	1	NEOS – The New Austria	
Austria	FPÖ	ID	3	Freedom Party of Austria	
Austria	GRÜNE	Greens/EFA	3	The Greens – The Green Alternative	
Belgium	CD&V	EPP	2	Christian Democrats and Flemish	
Belgium	cdH	EPP	1	Humanist Democratic Centre	
Belgium	PS	S&D	2	Socialist Party	
Belgium	sp.a	S&D	1	Socialist Party Differently	
Belgium	Open VLD	Renew	2	Open Flemish Liberals and Democrats	
Belgium	MR	Renew	2	Francophone Reformist Movement	
Belgium	VL. Belang	ID	3	Flemish Interest	
Belgium	Groen!	Greens/EFA	1	Green	
Belgium	N-VA	ECR	3	New Flemish Alliance	
Belgium	PVDA-PTB	GUE/NGL	1	Worker's Party	
Belgium	ECOLO	Greens/EFA	2	Ecolo	
Belgium	CSP	EPP	1	Christian Social Party	no data/The CSP works with its Francophone counterpart Humanist Democratic Centre in other elections./seat added to cdh
Bulgaria	GERB	EPP	5	Citizens for European Development of Bulgaria	
Bulgaria	BSP	S&D	5	Bulgarian Socialist Party	
Bulgaria	DPS	Renew	3	Movement for Rights and Freedoms (DPS)	
Bulgaria	VMR	ECR	2	Bulgarian National Movement	

Country	Party	Family	Seats	Party name in english	Notes
Bulgaria	UDF	EPP	1	Union of Democratic Forces	no data/GERB and UDF to run together in European elections/seat added to GERB
Bulgaria	Demokraticzna	EPP	1	Democratic Alternative for the Republic	no data/not included
Croatia	HDZ	EPP	4	HDZ Coalition	
Croatia	SDP	S&D	4	Social Democratic Party of Croatia	
Croatia	IDS (Coal AMS)	Renew	1	Istrian Democratic Assembly	
Croatia	HKS	ECR	1	Croatian Conservative Party	
Croatia	ŽIVI ZID	NI	1	Human Shield	
Croatia	Ind.	NI	1		no data/not included
Cyprus	ΔΗΣΥ-DISY	EPP	2	Democratic Rally	
Cyprus	ΔΗΚΟ/DIKO	S&D	1	Democratic Alignment	
Cyprus	ΚΣ ΕΔΕΚ-KS EDEK	S&D	1	Movement of Social Democrats	
Cyprus	ΑΚΕΛ-AKEL	GUE/NGL	2	Progressive Party of the Working People	
Czech Republic	TOP09	EPP	2	TOP 09	
Czech Republic	STAN	EPP	1	Mayors and Independents	
Czech Republic	KDU-ČSL	EPP	2	Christian and Democratic Union – Czechoslovak People's Party	
Czech Republic	ANO2011	Renew	6	ANO 2011	
Czech Republic	SPD	ID	2	Freedom and Direct Democracy	
Czech Republic	Piráti	Greens/EFA	3	Czech Pirate Party	
Czech Republic	ODS	ECR	4	Civic Democratic Party	
Czech Republic	KSČM	GUE/NGL	1	Communist Party of Bohemia and Moravia	
Denmark	C. (KF)	EPP	1	Conservative People's Party	
Denmark	A. (S)	S&D	3	Social Democratic Party	
Denmark	V. (V)	Renew	4	Left, Liberal Party of Denmark	

Country	Party	Family	Seats	Party name in english	Notes
Denmark	B. (RV)	Renew	2	Radical Left	
Denmark	O. (DF)	ID	1	Danish People's Party	
Denmark	F (SF)	Greens/EFA	2	Socialist People's Party	
Denmark	Ø (EL)	GUE/NGL	1	Unity List-Red Green Alliance	
Estonia	I	EPP	1	Union of Pro Patria and Res Publica	
Estonia	SDE	S&D	2	Social-Democratic Party	
Estonia	ER	Renew	2	Estonian Reform Party	
Estonia	KE	Renew	1	Estonian Centre Party	
Estonia	EKRE	ID	1	Conservative People's Party of Estonia	
Finland	KOK	EPP	3	National Coalition Party	
Finland	SDP	S&D	2	Social Democratic Party	
Finland	KESK	Renew	2	Center Party	
Finland	SFP (RKP)	Renew	1	Swedish People's Party	
Finland	PS	ID	2	The Finns Party	
Finland	VIHR	Greens/EFA	3	Green League	
Finland	VAS	GUE/NGL	1	Left Alliance	
France	LR	EPP	7	The Republicans	
France	PS	S&D	3	Socialist Party	
France	LREM	Renew	6	La République En Marche	
France	MoDem	Renew	5	Democratic Movement	
France	RN	ID	23	National Rally	
France	FI	GUE/NGL	5	La France Insoumise	
France	EELV	Greens/EFA	11	Green Party; Europe Ecology—The Greens	
France	Les centristes	EPP	1	The Centrists, ex New Center	no data/ran with LR, CPNT/seat added to LR

Country	Party	Family	Seats	Party name in english	Notes
France	PP	S&D	2	Public square	no data/Coalition Envie d'Europe écologique et sociale/seat added to PS
France	Nouvelle Donne	S&D	1	New Deal	no data/Coalition Envie d'Europe écologique et sociale/seat added to PS
France	Alliance Écologiste Indépendante	Greens/EFA	1	The Independent Environmental Alliance	no data/accord avec EELV/seat added to EELV
France	Régions et Peuples Solidaires	Greens/EFA	1	Regions and Peoples with Solidarity	no data/accord avec EELV/seat added to EELV
France	Gauche Republique et sociale (former FI)	GUE/NGL	1	Republican and Socialist Left	no data/new party (2019)/former FI/seat added to FI
France	MRSL	Renew	1	Radical, social and liberal movement	no data/Coalition Renaissance (La Republique En marche! + MoDem + Agir + Mouvement radical, social et libéral) seats added to LREM & MoDem
France	Liste Renaissance	Renew	9	Renaissance list	no data/Coalition Renaissance (La Republique En marche! + MoDem + Agir + Mouvement radical, social et libéral) seats added to LREM & MoDem proportionally
France	Agir	Renew	1	Agir	no data/Coalition Renaissance (La Republique En marche! + MoDem + Agir + Mouvement radical, social et libéral) seats added to LREM & MoDem proportionally
France	Ind.	Renew	1	Independent	no data/not included
Germany	CDU	EPP	24	Christian Democratic Union	
Germany	CSU	EPP	5	Christian Social Union in Bavaria	
Germany	SPD	S&D	16	Social Democratic Party	
Germany	FDP	Renew	5	Free Democratic Party	

Country	Party	Family	Seats	Party name in english	Notes
Germany	AfD	ID	11	Alternative for Germany	
Germany	GRÜNE	Greens/EFA	21	Alliance 90/The Greens	
Germany	DIE LINKE	GUE/NGL	5	The Left	
Germany	PIRATEN	Greens/EFA	1	Pirate Party of Germany	
Germany	Tierschutzpartei	NI	1	Human Environment Animal Welfare Party	
Germany	FREIE WÄHLER	Renew	2	Free voters	no data/not included
Germany	Die PARTEI	Greens/EFA	1	The Party	no data/not included
Germany	Die PARTEI	NI	1	The Party	no data/not included
Germany	ÖDP	Greens/EFA	1	Ecological Democratic Party	no data/not included
Germany	VOLT	Greens/EFA	1	Volt Europa	no data/not included
Germany	FAMILIE	ECR	1	Family party of Germany	no data/not included
Greece	N.D.	EPP	8	New Democracy	
Greece	PASOK-KINAL	S&D	1	Movement for Change & PASOK	Coalition Κίνημα Αλλαγής-Movement for Change/seats merged
Greece	Panhellenic Socialist Movement	S&D	1	Pan Hellenic Socialist Movement	Coalition Κίνημα Αλλαγής-Movement for Change/seats merged
Greece	SYRIZA	GUE/NGL	6	Syriza Unionist Social Front	
Greece	XA	NI	1	Golden Dawn	
Greece	Ind. (former XA)	NI	1	ind. Former Golden Dawn	no data/ind.former XA/seat added to XA
Greece	KKE	NI	2	Communist Party of Greece	
Greece	EL	ECR	1	Greek Solution	
Hungary	FIDESZ (Coal. Fidesz, KDNP)	EPP	12	Fidesz	
Hungary	DK	S&D	4	The Democratic Coalition	
Hungary	MSZP (Coal. MSZP, Párbeszéd)	S&D	1	Hungarian Socialist Party - Dialogue for Hungary	
Hungary	JOBBIK	NI	1	Jobbik, Movement for a Better Hungary	

Country	Party	Family	Seats	Party name in english	Notes
Hungary	Momentum	Renew	2	Momentum Movement	
Hungary	KDNP (Coal. Fidesz, KDNP)	EPP	1	Christian Democratic People's Party	no data/(Coal. Fidesz, KDNP) /seat added to Fidesz
Ireland	FG	EPP	5	Fine Gael	
Ireland	FF	Renew	2	Fianna Fail	
Ireland	GP	Greens/EFA	2	Green Party	
Ireland	SF	GUE/NGL	1	Sinn Fein	
Ireland	I4C	GUE/NGL	1	Independents for Change	
Ireland	Ind.	GUE/NGL	2	independent	no data/ind./not included
Italy	M5S	NI	14	Five Star Movement	
Italy	PD	S&D	16	Democratic Party	
Italy	SVP	EPP	1	South Tyrol Peoples Party	
Italy	Fdl	ECR	6	Brothers of Italy	
Italy	FI	EPP	7	Forward Italy	
Italy	Lega	ID	29	Northern League	
Italy	Ind. (former PD)	S&D	1	Independent	no data/ind. Former PD/seat added to PD
Italy	Azione (former Siamo Europei and PD)	S&D	1	Azione	no data/former Siamo Europei and PD/seat added to PD
Italy	Italia Viva (former PD)	Renew	1	Italia Viva (former PD)	no data/not included
Latvia	JV	EPP	2	New Unity	
Latvia	Saskaņa SDP	S&D	1	Social Democratic Party "Harmony"	
Latvia	Attīstībai + Par!(Coal. AP!)	Renew	1	For Development/For!	
Latvia	TB/LNNK (Coal. NA)	ECR	2	National Alliance	
Latvia	LKS	Greens/EFA	1	Latvian Russian Union	
Latvia	Gods Kalpot Rīgai (former Saskaņa SDP)	S&D	1	former Harmony	no data/former Saskaņa SDP/seat added to Saskaņa SDP

Country	Party	Family	Seats	Party name in english	Notes
Lithuania	TS-LKD	EPP	3	Homeland Union – Lithuanian Christian Democrats	
Lithuania	LSDP	S&D	2	Social Democratic Party of Lithuania	
Lithuania	DP	Renew	1	Labor Party	
Lithuania	LRLS	Renew	1	Liberal Movement	
Lithuania	LVŽS	Greens/EFA	1	Lithuanian Peasant and Greens Union	
Lithuania	LLRA-KŠS	ECR	1	Lithuanian Poles' Electoral Action - Christian Family	
Lithuania	Ind. (former LVŽS)	Greens/EFA	1		no data/ind.(former LVŽS)/seat added to LVŽS
Lithuania	Ind.	EPP	1	Indepentant	no data/ind/not included
Luxembourg	CSV/PCS	EPP	2	Christian Social People's Party	
Luxembourg	LSAP/POSL	S&D	1	Luxembourg Socialist Workers' Party	
Luxembourg	DP/PD	Renew	2	Democratic Party	
Luxembourg	Déi Gréng/Les Verts	Greens/EFA	1	The Green Alternative	
Malta	PN/NP	EPP	2	Forza Nazzjonali	
Malta	PL/MLP	S&D	4	Malta Labor Party	
Netherlands	CDA	EPP	4	Christian Democratic Appeal	
Netherlands	CU (Coal. SGP, CU)	EPP	1	Christian Union Party	
Netherlands	50+	EPP	1	50PLUS	
Netherlands	PvdA	S&D	6	Labour Party	
Netherlands	VVD	Renew	5	People's Party for Freedom and Democracy	
Netherlands	D66	Renew	2	Democrats 66	
Netherlands	PVV	ID	1	Party for Freedom	
Netherlands	GroenLinks	Greens/EFA	3	Green Left	
Netherlands	PvdD	GUE/NGL	1	Party for the Animals	

Country	Party	Family	Seats	Party name in english	Notes
Netherlands	FvD	ECR	3	Forum for Democracy	
Netherlands	SGP (Coal. SGP, CU)	ECR	1	Reformed Political Party	
Netherlands	GO	NI	1	Go	no data/new party/not included
Poland	PO (Coal. KE)	EPP	12	Civic Platform	
Poland	PSL (Coal. KE)	EPP	3	Polish Peasant Party	
Poland	PiS	ECR	24	Law and Justice	
Poland	LEWICA (former SLD) (Coal. KE)	S&D	5	Left Together	
Poland	Wiosna	S&D	3	Spring	
Poland	Ind. (Coal. KE)	EPP	2	independent	no data/ind. (coal KE)/seat added to PO
Poland	SP	ECR	2	United Poland	no data/It is allied with Law and Justice (PiS)/seats added to PiS
Portugal	PS	S&D	9	Socialist Party	
Portugal	PAN	Greens/EFA	1	People-Animals-Nature	
Portugal	PCP (CDU: PCP + PEV)	GUE/NGL	2	Portuguese Communist Party	
Portugal	BE	GUE/NGL	2	Left Bloc	
Portugal	PSD	EPP	6	Social Democratic Party	
Portugal	CDS-PP	EPP	1	CDS – People's Party	
Romania	PNL	EPP	10	National Liberal Party	
Romania	PMP	EPP	2	People's Movement Party	
Romania	UDMR	EPP	2	Democratic Union of Hungarians in Romania	
Romania	PSD	S&D	10	Party of Social Democracy of Romania - Social Democratic Party	
Romania	USR	Renew	4	Save Romania Union	
Romania	Pro Romania	S&D	1	PRO Romania	
Romania	PLUS	Renew	4	Freedom, Unity and Solidarity Party	no data/Coalition 2020 USR + PLUS Alliance/seat added to USR

Country	Party	Family	Seats	Party name in english	Notes
Slovakia	OL'aNO (Coal OL'aNO + NOVA)	EPP	1	Ordinary People and Independent Personalities	
Slovakia	SMER-SD	S&D	2	Direction Social Democracy	
Slovakia	SaS	ECR	2	Freedom and Solidarity	
Slovakia	L'SNS	NI	1	People's Party - Our Slovakia	
Slovakia	PS (Coal PS + SPOLU)	Renew	2	Progressive Slovakia	
Slovakia	SPOLU (Coal PS + SPOLU)	EPP	2	Together—Civic Democracy	
Slovakia	KDH	EPP	2	Christian Democratic Movement	
Slovakia	Ind. (former SMER-SD)	S&D	1	independent	no data/ind.(former SMER-SD)/seat added to SMER-SD
Slovakia	Ind.	NI	1	independent	no data/ind./not included
Slovenia	SDS	EPP	2	Slovenian Democratic Party	
Slovenia	N.Si	EPP	1	New Slovenia - Christian Democrats	
Slovenia	SD	S&D	2	Social Democrats	
Slovenia	LMŠ	Renew	2	List of Marjan Sarec	
Slovenia	SLS	EPP	1	Slovenian People's Party	no data/Coal (SDS + SLS)/seat added to SDS
Spain	PP	EPP	13	People's Party	
Spain	PSOE	S&D	20	Spanish Socialist Workers' Party	
Spain	C's	Renew	7	Citizens	
Spain	VOX	ECR	4	Vox	
Spain	PODEMOS (Coal. Unidas Podemos)	GUE/NGL	3	Unidas Podemos	Coalition Unidas Podemos Cambiar Europa (Unidas Podemos + Izquierda Unida + Catalunya en Comú + Barcelona en Comú)
Spain	ERC (Coal. Ahora Repúblicas)	Greens/EFA	1	Republican Left of Catalonia	
Spain	JUNTS	NI	3	Together for Catalonia	

Country	Party	Family	Seats	Party name in english	Notes
Spain	Izquierda Unida	GUE/NGL	2	United Left	
Spain	EAJ-PNV (Coal. CEUS)	Renew	1	Basque Nationalist Party	
Spain	PSC	S&D	1	Socialists' Party of Catalonia	no data/PSOE-PSC/seat added to PSOE
Spain	Ind. (former C's)	Renew	1	independent	no data/ind.(former C's)/seat added to C's
Spain	EH BILDU (Coal. Ahora Repúblicas)	GUE/NGL	1	Basque Country Unite	no data/Coal (ERC + Bildu + BNG)/not included
Spain	Catalunya en Comú (Coal. Unidas Podemos)	Greens/EFA	1	Catalunya en Comü	no data/Coalition Unidas Podemos Cambiar Europa/not included
Sweden	M	EPP	4	Moderate Party	
Sweden	KD	EPP	2	Christian Democrats	
Sweden	S	S&D	5	Swedish Social Democratic Party	
Sweden	C	Renew	2	Center Party	
Sweden	L	Renew	1	Liberal People's Party / The Liberals	
Sweden	MP	Greens/EFA	3	Green Party	
Sweden	SD	ECR	3	Sweden Democrats	
Sweden	V	GUE/NGL	1	The Left Party	
EU			704		

Πηγή: Προσωπική επεξεργασία δεδομένων. Publications Office of the European Union (2020)

Πίνακας Παραρτήματος 6: National Parties by Member State and Political Group (2014)

Country	Party	Family	Seats	Party name in english	Notes
Austria	ÖVP	EPP	5	Austrian People's Party	
Austria	SPÖ	S&D	5	Social Democratic Party of Austria	
Austria	FPÖ	ENF	4	Freedom Party of Austria	NI on constitutive session, ENF on outgoing parliament
Austria	GRÜNE	Greens/EFA	3	The Austrian Green Party	
Austria	NEOS	ALDE	1	NEOS—The New Austria and Liberal Forum	
Belgium	N-VA	ECR	4	New Flemish Alliance	
Belgium	Open VLD	ALDE	3	Open Flemish Liberals and Democrats	
Belgium	CD&V	EPP	2	Christian People's Party; Christian Democratic & Flemish	
Belgium	PS	S&D	3	Socialist Party	
Belgium	MR	ALDE	3	Reformist Movement	
Belgium	SP.A	S&D	1	Socialist Party Differently	
Belgium	GROEN	Greens/EFA	1	Green!	
Belgium	ECOLO	Greens/EFA	1	Ecolo	
Belgium	cdH	EPP	1	Humanist Democratic Centre	
Belgium	Vlaams Belang	ENF	1	Flemish Bloc; Flemish Interest	NI on constitutive session, ENF on outgoing parliament
Belgium	CSP	EPP	1	Christian Social Party	no data/The CSP works with its Francophone counterpart Humanist Democratic Centre in other elections./seat added to cdh
Bulgaria	GERB/ГЕРБ	EPP	6	Citizens for European Development of Bulgaria	
Bulgaria	BSP/БСП	S&D	4	Bulgarian Socialist Party	
Bulgaria	DPS/ДПС	ALDE	4	Movement for Rights and Freedoms (DPS)	

Country	Party	Family	Seats	Party name in english	Notes
Bulgaria	ББЦ+БМРО-БНД et al.	ECR	2	Coalition: BWC Bulgaria Without Censorship + VMRO-BND Internal Macedonian Revolutionary Organisation- Bulgarian National Movement + Agrarian People's Union ZNC + St George's Day movement	1 seat to BWC & 1 seat to VMRO-BND
Bulgaria	РБ/Реформаторски блок	EPP	1	Coalition Reformist Block: Movement Bulgaria of the Citizens (DBG)/Democrats for Strong Bulgaria (DSB)/Union of democratic forces (SDS)/People's Party Freedom and dignity (NPSD)/Bulgarian Agrarian People's Union (BZNS)	1 seat to DSB
Croatia	HDZ+HSP AS	EPP(5)& ECR(1)	6	Croatian Democratic Union & Croatian Party of Rights	
Croatia	SDP+HNS+HSU+SDSS+IDS	S&D(2)&ALDE(2)	4	Social Democratic Party of Croatia & Croatian People's Party—Liberal Democrats & Istrian Democratic Assembly	2 S&D seats to SDP, 1 ALDE seat to HNS, 1 ALDE seat to IDS
Croatia	ORaH	Greens/EFA	1	Croatian Sustainable Development	
Cyprus	ΔΗΣΥ/DISY	EPP	2	Democratic Rally	
Cyprus	ΑΚΕΛ/AKEL	GUE/NGL	2	Progressive Party of Working People	
Cyprus	ΔΗΚΟ/DIKO	S&D	1	Democratic Party	
Cyprus	ΚΣ ΕΔΕΚ/KS EDEK	S&D	1	Movement for Social Democracy EDEK	
Czech Republic	ANO 2011	ALDE	4	ANO 2011, Action of Dissatisfied Citizens	
Czech Republic	Coal. (TOP 09 + STAN)	EPP	4	Top09; Tradition Responsibility Prosperity 10	
Czech Republic	ČSSD	S&D	4	Czech Social Democratic Party	
Czech Republic	KSČM	GUE/NGL	3	Communist Party of Bohemia and Moravia	

Country	Party	Family	Seats	Party name in english	Notes
Czech Republic	KDU-ČSL	EPP	3	Christian Democratic Union—Czechoslovak People's Party	
Czech Republic	ODS	ECR	2	Civic Democratic Party	
Czech Republic	Svobodní	EFDD	1	Party of Free Citizens	
Denmark	O. (DF)	ECR	4	Danish People's Party	
Denmark	A. (S)	S&D	3	Social Democrats	
Denmark	V. (V)	ALDE	2	Venstre, Liberal Party of Denmark	
Denmark	F. (SF)	Greens/EFA	1	Socialist People's Party	
Denmark	C. (KF)	EPP	1	Conservative People's Party	
Denmark	N.	GUE/NGL	1	People's Movement Against the EU	
Denmark	B. (RV)	ALDE	1	Radical Left-Social Liberal Party	
Estonia	ER	ALDE	2	Estonian Reform Party	
Estonia	KE	ALDE	1	Estonian Center Party	
Estonia	IRL	EPP	1	Pro Patria and Res Publica Union	
Estonia	SDE	S&D	1	Social Democratic Party	
Estonia	I. Tarand (Ind.)	Greens/EFA	1	Independent	no data/not included
Finland	KOK	EPP	3	National Coalition Party	
Finland	KESK	ALDE	3	Finnish Center Party	
Finland	PS	ECR	2	True Finns; The Finns party	
Finland	SDP	S&D	2	Social Democratic Party of Finland	
Finland	VAS	GUE/NGL	1	Left Alliance	
Finland	VIHR	Greens/EFA	1	Green League	
Finland	SFP (RKP)	ALDE	1	Swedish People's Party;The Swedish People's Party of Finland	
France	FN	ENF	23	National Front; National Rally	NI on constitutive session, ENF on outgoing parliament
France	UMP	EPP	20	Union for Popular Movement	
France	PS - PRG	S&D	13	Socialist Party & Left Radical Party	12 seats to PS & 1 seat to PRG

Country	Party	Family	Seats	Party name in english	Notes
France	Alternative (UDI+MoDem)	ALDE	7	Coalition (Union des Démocrates et Indépendants + Mouvement Démocrate)	4 seats MoDem & 3 seats for UDI no data/not included
France	Europe écologie	Greens/EFA	6	Green Party; Europe Ecology—The Greens	
France	FG (PCF+PG+Ens.+et al.)	GUE/NGL	3	Coalition Front de gauche (Parti Communiste Français + Parti de Gauche + Ensemble + Front de gauche)	1 seat PCF & 1seat PG & 1 seat Ensemble
France	UOM	GUE/NGL	1	Union pour les Outre-Mer	no data/not included
France	Ind.	EFDD	1	Ind.	no data/not included
Germany	CDU / CSU	EPP	34	Christian Democratic Union of Germany & Christian Social Union in Bavaria	CDU 29 seats & CSU 5 seats
Germany	SPD	S&D	27	Social Democratic Party of Germany	
Germany	GRÜNE	Greens/EFA	11	Alliance 90; The Greens	
Germany	DIE LINKE	GUE/NGL	7	The Left	
Germany	AfD	ECR	7	Alternative for Germany	
Germany	FDP	ALDE	3	Free Democratic Party	
Germany	FREIE WÄHLER	ALDE	1	FREIE WÄHLER	no data/not included
Germany	PIRATEN	Greens/EFA	1	Pirate Party of Germany	
Germany	Tierschutzpartei	GUE/NGL	1		no data/not included
Germany	NPD	NI	1	National Democratic Party of Germany	
Germany	FAMILIE	ECR	1	Familien	no data/not included
Germany	ÖDP	Greens/EFA	1	Ökologisch-Demokratische Partei	no data/not included
Germany	Die Partei	NI	1	Human Environment Animal Protection	
Greece	ΣΥ.ΡΙ.ΖΑ.	GUE/NGL	6	Coalition of the Radical Left	
Greece	N.Δ/N.D.	EPP	5	New Democracy	
Greece	X.A.	NI	3	Popular Association—Golden Dawn	
Greece	Ελιά ΔΠ / ELIA DA	S&D	2	Elia / Coalition inc. PASOK	
Greece	To Potami	S&D	2	The River	

Country	Party	Family	Seats	Party name in english	Notes
Greece	KKE	NI	2	Communist Party of Greece	
Greece	AN.EA/ANEL	ECR	1	Independent Greeks	
Hungary	FIDESZ - KDNP	EPP	12	Fidesz—Hungarian Civic Union; Fidesz—Christian Democratic People's Party	
Hungary	JOBBIK	NI	3	Jobbik—Movement for a Better Hungary	
Hungary	MSZP	S&D	2	Hungarian Socialist Party	
Hungary	DK	S&D	2	Democratic Coalition	
Hungary	Együtt-PM	Greens/EFA	1	Together 2014; Together 2019	
Hungary	LMP	Greens/EFA	1	Politics Can Be Different	
Ireland	Ind. + other parties	S&D(1)ALDE(1)GUE(1)	3	Ind. + other parties	no data/not included
Ireland	FF	ECR	1	Soldiers of Destiny	
Ireland	FG	EPP	4	Family of the Irish	
Ireland	SF	GUE/NGL	3	We Ourselves	
Italy	PD	S&D	31	Democratic Party	
Italy	M5S	EFDD	17	Five Star Movement	
Italy	FI	EPP	13	Forward Italy	
Italy	LN	ENF	5	Northern League	NI on constitutive session, ENF on outgoing parliament
Italy	Coal. (NCD+UDC+PPI)	EPP	3	Coalition (Nuovo Centrodestra + Unión de Centro Democrático + Popolari per l'Italia)	2 seats NCD & 1 seat UDC
Italy	L'Altra Europa – Con Tsipras	GUE/NGL	3	The Other Europe	no data/not included
Italy	SVP	EPP	1	South Tyrolean People's Party	
Latvia	V.	EPP	4	Unity	
Latvia	Coal. NA (TB/LNNK+VL!)	ECR	1	Coalition Nacionālā apvienība (Tēvzemei un Brīvībai/LNNK + Visu Latvijai!)	

Country	Party	Family	Seats	Party name in english	Notes
Latvia	Saskaņa SDP	S&D	1	Harmony Centre; Social Democratic Party “Harmony”	
Latvia	Coal. ZZS (LZS+LZP)	EFDD	1	Coalition Zaļo un Zemnieku Savienība (Latvijas Zemnieku Savienība + Latvijas Zaļā Partija)	
Latvia	LKS	Greens/EFA	1	For Human Rights in United Latvia; Latvian Russian Union	
Lithuania	TS-LKD	EPP	2	Homeland Union—Lithuanian Christian Democrats; Homeland Union	
Lithuania	LSDP	S&D	2	Social Democratic Party of Lithuania	
Lithuania	LRLS	ALDE	2	Liberals’ Movement of the Republic of Lithuania; Liberal Movement; Liberal Movement of the Republic of Lithuania	
Lithuania	TT	EFDD	2	Order and Justice	
Lithuania	DP	ALDE	1	Labour Party	
Lithuania	LLRA (AWPL)	ECR	1	Electoral Action of Lithuania’s Poles	
Lithuania	LVZS	Greens/EFA	1	Lithuanian Peasant Party; Lithuanian Peasant Popular Union; Lithuanian Peasant and Greens Union; Lithuanian Peasant Union	
Luxembourg	CSV/PCS	EPP	3	Christian Social People’s Party	
Luxembourg	Déi Gréng/Les Verts	Greens/EFA	1	The Greens	
Luxembourg	DP/PD	ALDE	1	Democratic Party	
Luxembourg	LSAP/POSL	S&D	1	Luxembourg Socialist Workers’ Party	
Malta	PL/MLP	S&D	3	Labour Party	
Malta	PN/NP	EPP	3	Nationalist Party	
Netherlands	D66	ALDE	4	Democrats 67	
Netherlands	CDA	EPP	5	Christian Democratic Appeal	

Country	Party	Family	Seats	Party name in english	Notes
Netherlands	PVV	ENF	4	Party for Freedom	NI on constitutive session, ENF on outgoing parliament
Netherlands	VVD	ALDE	3	People's Party for Freedom and Democracy	
Netherlands	SP	GUE/NGL	2	Socialist Party	
Netherlands	PvdA	S&D	3	Labour Party	
Netherlands	Coalition CU - SGP	ECR	2	Coalition CU - SGP : ChristenUnie - Staatkundig Gereformeerde Partij	1 seat CU, 1 seat SGP
Netherlands	GroenLinks	Greens/EFA	2	GreenLeft	
Netherlands	PvdD	GUE/NGL	1	Party for the Animals	
Poland	PO	EPP	19	Civic Platform	
Poland	PIS	ECR	19	Law and Justice Party	
Poland	SLD	S&D	5	Alliance of Democratic Left; Democratic Left Alliance	
Poland	KNP	ENF	4	Congress of the New Right	NI on constitutive session, ENF on outgoing parliament
Poland	PSL	EPP	4	Polish People's Party	
Portugal	PS	S&D	8	Socialist Party	
Portugal	Coal. (PSD + CDS-PP)	EPP	7	Coalition (Partido Social Democrata + Centro Democrático Social/Partido Popular)	6 seats PSD, 1 seat CDS-PP
Portugal	CDU (PCP + PEV)	GUE/NGL	3	Coligação Democrática Unitária (Partido Comunista Português + Partido Ecologista os Verdes)	3 seats PCP
Portugal	MPT	ALDE	2	Earth Party	
Portugal	B.E.	GUE/NGL	1	Left Bloc	

Country	Party	Family	Seats	Party name in english	Notes
Romania	PSD+PC+UNPR	S&D	16	Coalition (Partidul Social Democrat + Partidul Conservator + Uniunea Nationala pentru Progresul Romaniei)	12 seats PSD, 2 seats PC, 2 seats UNPR
Romania	PNL	EPP	6	National Liberal Party	
Romania	PDL	EPP	5	Democratic Party	
Romania	Ind. M. Diaconu	ALDE	1	Ind. M. Diaconu	no data/not included
Romania	UDMR	EPP	2	Hungarian Democratic Union of Romania	
Romania	PMP	EPP	2	People's Movement Party	
Slovakia	SMER - SD	S&D	4	Direction-Third Way;Direction—Social Democracy	
Slovakia	KDH	EPP	2	Christian Democratic Movement	
Slovakia	SDKÚ - DS	EPP	2	Slovak Democratic and Christian Union—Democratic Party	
Slovakia	OL'aNO	ECR	1	Ordinary People and Independent Personalities	
Slovakia	NOVA	ECR	1	New Majority	
Slovakia	SaS	ALDE	1	Freedom and Solidarity	
Slovakia	SMK - MPK	EPP	1	Party of the Hungarian Coalition;Hungarian Coalition	
Slovakia	MOST-HID	EPP	1	Bridge	
Slovenia	SDS	EPP	3	Social Democratic Party of Slovenia; Slovenian Democratic Party	
Slovenia	Coalition (NSi + SLS)	EPP	2	Coalition (Nova Slovenija + Slovenska ljudska stranka)	1 seat Nsi, 1 seat SLS
Slovenia	Verjamem	Greens/EFA	1	Verjamem	no data/not included
Slovenia	DeSUS	ALDE	1	Democratic Party of Pensioners of Slovenia	
Slovenia	SD	S&D	1	Social Democrats	

Country	Party	Family	Seats	Party name in english	Notes
Spain	PP	EPP	16	People's Party	
Spain	PSOE/PSC	S&D	14	Spanish Socialist Workers' Party	
Spain	IP (IU+ICV+Anova+et al.)	GUE(5)&Greens(1)	6	Coalition Izquierda Plural (Izquierda Unida (GUE/NGL) + Iniciativa per Catalunya Verds (GREENS/EFA) + Anova Nationalist Brotherhood (GUE/NGL) + et al.)	IU 4 seats GUE, Anova 1 seat GUE(no data/n.i.), ICV 1 seat Greens
Spain	Podemos	GUE/NGL	5	We Can	
Spain	UPyD	ALDE	4	Union, Progress, and Democracy	
Spain	CEU (CDC+UDC+EAI-PNV+CCA-PNC+ CxG)	EPP(1)&ALDE(2)	3	Coalición por Europa (Convergència Democràtica de Catalunya (ALDE) + Partido Nacionalista Vasco (ALDE) + Unió Democràtica de Catalunya (EPP) + Coalición Canarias + Compromiso por Galicia)	EAI 1 seat Alde, CDC 1 seat Alde (no data/n.i.), UDC 1seat EPP(no data/not included)
Spain	EPDD (ERC+NECat+Ind.+et al.)	Greens/EFA	2	Coalition 'La Izquierda por el derecho a Decidir' (Esquerra Republicana de Catalunya + Nova Esquerra Catalana+ Independientes + et al.)	NECat 1 seat, Ind. 1 seat/both-no data/not included
Spain	C'S	ALDE	2	Citizens—Party of the Citizenry	
Spain	LPD (BNG+EH Bildu)	GUE/NGL	1	Coalition Los Pueblos Deciden (El Bloque Nacionalista Galego + Euskal Herria Bildu + et al.)	EH Bildu 1 seat/no data/not included
Spain	Primavera Europea	Greens/EFA	1	Coalition Primavera Europea (Compromís (OTHERS) + Equo (GREENS/EFA) + Cha (GREENS/EFA) + et al.)	Compromis 1 seat/no data/not included
Sweden	S	S&D	5	Worker's Party-Social Democrats Swedish Social Democratic Party	
Sweden	MP	Greens/EFA	4	Environment Party—The Greens	

Country	Party	Family	Seats	Party name in english	Notes
Sweden	M	EPP	3	Moderate Party	
Sweden	FP	ALDE	2	Liberal People's Party	
Sweden	SD	EFDD	2	Sweden Democrats	
Sweden	C	ALDE	1	Center Party	
Sweden	V	GUE/NGL	1	Left Party	
Sweden	KD	EPP	1	Christian-Democrats	
Sweden	FI	S&D	1	Feminist Initiative	
EU (except UK)			678		

Πηγή: Προσωπική επεξεργασία δεδομένων. Publications Office of the European Union (2014).

Πίνακας Παραρτήματος 7: EU 2019 Party Competition

Region	Country	r_gdp_pc	gge	Reason_to_Vote	Groups	Party_Size	Party_Abbr	Party_Name_eng	Irecon	galtn	env	Pol_Dim
1	1	3	3	2	2	4	OVP	Austrian People's Party	6.90	7.10	3	1
1	1	3	3	2	3	2	Grune	The Austrian Green Party	2.50	1.40	1	4
1	1	3	3	2	5	2	FPO	Freedom Party of Austria	6.50	8.90	4	1
1	1	3	3	2	7	1	NEOS	NEOS—The New Austria and Liberal Forum	7.10	2.30	3	2
1	1	3	3	2	8	3	SPO	Social Democratic Party of Austria	3.60	3.80	2	4
1	2	3	2	2	1	2	VU/NVA	People's Union; New Flemish Alliance	7.92	6.09	4	1
1	2	3	2	2	2	1	CDV	Christian People's Party; Christian Democratic & Flemish	5.58	6.25	3	1
1	2	3	2	2	2	1	PSC/CDH	Christian Social Party; Humanist Democratic Centre	4.67	5.00	2	3
1	2	3	2	2	3	1	AGALEV	Agalev; Green!	2.67	1.17	1	4
1	2	3	2	2	3	1	ECOLO	Ecolo	2.50	1.08	1	4
1	2	3	2	2	4	1	PVDA-PTB	Workers' Party of Belgium	0.33	4.58	2	4
1	2	3	2	2	5	2	VB	Flemish Bloc; Flemish Interest	5.00	8.00	4	1
1	2	3	2	2	7	1	PRL/MR	Liberal Reformist Party; Reformist Movement	6.92	3.18	3	2
1	2	3	2	2	7	1	VLD/PVV	Open Flemish Liberals and Democrats	7.17	2.45	3	2
1	2	3	2	2	8	1	SP/SPA	Socialist Party; Socialist Party Differently	3.08	2.75	2	4

Region	Country	r_gdp_pc	gge	Reason_to_Vote	Groups	Party_Size	Party_Abbr	Party_Name_eng	Irecon	galtan	env	Pol_Dim
1	2	3	2	2	8	1	PS	Socialist Party	2.25	2.92	2	4
4	3	1	1	1	1	2	BMRO	Gergiovdén-VMRO; VMRO—Bulgarian National Movement	4.81	9.50	3	3
4	3	1	1	1	2	4	GERB	Citizens for European Development of Bulgaria	6.10	5.76	3	1
4	3	1	1	1	7	2	DPS	Movement for Rights and Freedoms	4.95	6.14	3	3
4	3	1	1	1	8	3	BSP	Coalition for Bulgaria;BSP—Left Bulgaria;Bulgarian Socialist Party	3.00	7.14	3	3
2	4	1	2	2	1	1	HKS	Croatian Conservative Party	6.00	9.48	3	1
2	4	1	2	2	2	4	HDZ	Croatian Democratic Union	4.83	7.13	3	3
2	4	1	2	2	6	1	ZZ	Human Shield	3.19	4.96	2	4
2	4	1	2	2	7	1	IDS	Istrian Democratic Assembly	5.26	1.33	2	2
2	4	1	2	2	8	4	SDP	Social Democratic Party of Croatia	3.83	2.29	3	4
2	5	2	3	1	2	4	DISY	Democratic Rally	8.00	6.50	4	1
2	5	2	3	1	4	4	AKEL	Progressive Party of Working People	2.50	2.50	2	4
2	5	2	3	1	8	2	EDEK	Movement for Social Democracy EDEK	4.50	6.00	3	3
2	5	2	3	1	8	2	DIKO	Democratic Party	6.00	6.00	3	1
4	6	2	1	2	1	2	ODS	Civic Democratic Party	7.70	7.04	4	1
4	6	2	1	2	2	1	KDU-CSL	Christian Democratic Union—Czechoslovak People's Party	5.54	7.78	3	1

Region	Country	r_gdp_pc	gge	Reason_to_Vote	Groups	Party_Size	Party_Abbr	Party_Name_eng	Irecon	galtan	env	Pol_Dim
4	6	2	1	2	2	1	TOP09	Top09; Tradition Responsibility Prosperity 09	7.33	4.85	3	2
4	6	2	1	2	2	1	STAN	Mayors and Independents	6.58	4.08	2	2
4	6	2	1	2	3	2	Pirates	Czech Pirate Party	4.35	1.00	2	4
4	6	2	1	2	4	1	KSCM	Communist Party of Bohemia and Moravia	1.04	8.07	4	3
4	6	2	1	2	5	1	SPD	Freedom and Direct Democracy Tomio Okamura	4.67	9.37	4	3
4	6	2	1	2	7	3	ANO2011	ANO 2011, Action of Dissatisfied Citizens	4.50	5.73	3	3
3	7	3	2	3	2	1	KF	Conservative People's Party	7.57	6.07	3	1
3	7	3	2	3	3	2	SF	Socialist People's Party	2.50	2.57	2	4
3	7	3	2	3	4	1	EL	Unity List-Red/Green Alliance	1.00	1.07	2	4
3	7	3	2	3	5	1	DF	Danish People's Party	4.43	8.00	3	3
3	7	3	2	3	7	3	v	Venstre, Liberal Party of Denmark	6.86	5.36	3	1
3	7	3	2	3	7	2	RV	Radical Left-Social Liberal Party	5.64	1.36	2	2
3	7	3	2	3	8	3	SD	Social Democrats	3.71	5.00	2	4
3	8	2	1	1	2	2	IRL	Pro Patria and Res Publica Union	7.08	7.38	3	1
3	8	2	1	1	5	2	EKRE	Conservative People's Party	4.69	9.54	3	3
3	8	2	1	1	7	3	ER	Estonian Reform Party	7.46	3.08	3	2
3	8	2	1	1	7	2	EK	Estonian Center Party	3.77	4.62	2	4
3	8	2	1	1	8	3	SDE	Social Democratic Party	3.38	1.69	2	4

Region	Country	r_gdp_pc	gge	Reason_to_Vote	Groups	Party_Size	Party_Abbr	Party_Name_eng	Irecon	galtan	env	Pol_Dim
3	9	3	2	3	2	3	KOK	National Coalition Party	7.86	5.07	3	1
3	9	3	2	3	3	3	VIHR	Green League	4.14	0.93	1	4
3	9	3	2	3	4	1	VAS	Left Alliance	1.57	1.50	2	4
3	9	3	2	3	5	2	PS	True Finns; The Finns party	6.43	8.79	4	1
3	9	3	2	3	7	2	KESK	Finnish Center Party	6.07	6.71	3	1
3	9	3	2	3	7	1	SFP	Swedish People's Party; The Swedish People's Party of Finland	6.21	2.71	2	2
3	9	3	2	3	8	2	SDP	Social Democratic Party of Finland	3.21	3.29	2	4
1	10	3	2	2	2	2	LR	The Republicans	8.13	6.88	3	1
1	10	3	2	2	3	2	EELV	Green Party; Europe Ecology—The Greens	2.88	1.63	1	4
1	10	3	2	2	4	1	FI	Unbowed France	0.88	3.13	2	4
1	10	3	2	2	5	3	RN	National Front; National Rally	6.88	8.13	3	1
1	10	3	2	2	7	2	MoDem	Mouvement Démocrate	6.25	4.50	3	2
1	10	3	2	2	7	2	LREM	The Republic Forward	6.33	3.17	3	2
1	10	3	2	2	8	1	PS	Socialist Party	3.13	2.75	2	4
1	11	3	2	3	2	1	CSU	Christian Social Union in Bavaria	6.38	7.29	3	1
1	11	3	2	3	2	3	CDU	Christian Democratic Union of Germany	5.90	5.86	3	1
1	11	3	2	3	3	1	Piraten	Pirate Party of Germany	2.40	1.33	2	4
1	11	3	2	3	3	3	GRUNEN	Alliance 90; The Greens	3.81	1.10	1	4
1	11	3	2	3	4	1	LINKE	The Left	1.29	2.81	2	4
1	11	3	2	3	5	2	AfD	Alternative for Germany	7.00	9.52	4	1
1	11	3	2	3	6	1	DieTier	Human Environment Animal Protection	3.00	1.50	1	4

Region	Country	r_gdp_pc	gge	Reason_to_Vote	Groups	Party_Size	Party_Abbr	Party_Name_eng	Irecon	galtan	env	Pol_Dim
1	11	3	2	3	7	1	FDP	Free Democratic Party	7.90	3.43	4	2
1	11	3	2	3	8	2	SPD	Social Democratic Party of Germany	3.71	3.38	2	4
2	12	2	2	1	1	1	EL	Greek Solution	4.38	9.38	3	3
2	12	2	2	1	2	4	ND	New Democracy	7.22	7.44	3	1
2	12	2	2	1	4	3	SYRIZA	Coalition of the Radical Left	2.22	2.44	2	4
2	12	2	2	1	6	1	KKE	Communist Party of Greece	0.11	6.63	3	3
2	12	2	2	1	6	1	XA	Popular Association—Golden Dawn	3.38	10.00	3	3
2	12	2	2	1	8	1	PASOK	Panhellenic Socialist Movement	4.22	3.89	3	4
4	13	1	1	2	2	4	Fidesz-KDNP	Fidesz—Hungarian Civic Union; Fidesz—Christian Democratic People’s Party	3.73	9.20	4	3
4	13	1	1	2	6	1	JOBBIK	Jobbik—Movement for a Better Hungary	4.13	8.07	3	3
4	13	1	1	2	7	1	MM	Momentum Movement	5.93	1.60	2	2
4	13	1	1	2	8	1	MSZP	Hungarian Socialist Party	4.00	3.73	2	4
4	13	1	1	2	8	2	DK	Democratic Coalition	4.67	2.13	2	4
3	14	3	3	2	2	4	FG	Family of the Irish	6.43	4.29	3	2
3	14	3	3	2	3	2	GP	Green Party	3.14	2.14	1	4
3	14	3	3	2	4	1	SF	We Ourselves	2.14	4.43	3	4
3	14	3	3	2	4	1	I4C	Independents for Change	2.75	3.00	3	4
3	14	3	3	2	7	2	FF	Soldiers of Destiny	5.43	5.71	3	1
2	15	2	2	1	1	1	Fdi	Brothers of Italy	6.39	9.42	4	1

Region	Country	r_gdp_pc	gge	Reason_to_Vote	Groups	Party_Size	Party_Abbr	Party_Name_eng	Irecon	galtan	env	Pol_Dim
2	15	2	2	1	2	1	SVP	South Tyrolean People's Party	5.13	6.67	2	1
2	15	2	2	1	2	1	FI	Forward Italy	7.84	6.84	4	1
2	15	2	2	1	5	4	LN	Northern League	7.68	9.21	4	1
2	15	2	2	1	6	2	M5S	Five Star Movement	3.21	3.74	1	4
2	15	2	2	1	8	3	PD	Democratic Party	3.58	2.26	2	4
3	16	1	1	1	1	3	NA	National Alliance "All For Latvia!" — For Fatherland and Freedom/LNNK	6.09	8.09	3	1
3	16	1	1	1	2	3	V	Unity	7.18	4.82	3	2
3	16	1	1	1	3	2	LKS	Latvian Russian Union	3.20	7.00	3	3
3	16	1	1	1	7	2	AP!	Development/For!	5.90	1.91	2	2
3	16	1	1	1	8	3	SDPS	Harmony Centre; Social Democratic Party "Harmony"	4.00	6.27	3	3
3	17	1	1	2	1	1	LLRA	Electoral Action of Lithuania's Poles	2.82	9.45	3	3
3	17	1	1	2	2	3	TS-LKD	Homeland Union—Lithuanian Christian Democrats; Homeland Union	6.73	6.64	3	1
3	17	1	1	2	3	2	LVZS	Lithuanian Peasant Party;Lithuanian Peasant Popular Union;Lithuanian Peasant and Greens Union;Lithuanian Peasant Union	4.00	8.45	3	3
3	17	1	1	2	7	1	DP	Labour Party	4.91	6.10	3	3

Region	Country	r_gdp_pc	gge	Reason_to_Vote	Groups	Party_Size	Party_Abbr	Party_Name_eng	Irecon	galtan	env	Pol_Dim
3	17	1	1	2	7	1	LRLS	Liberals' Movement of the Republic of Lithuania; Liberal Movement; Liberal Movement of the Republic of Lithuania	8.27	1.91	3	2
3	17	1	1	2	8	2	LSDP	Social Democratic Party of Lithuania	2.82	2.73	2	4
1	18	3	2	3	2	4	CSV	Christian Social People's Party	5.50	6.00	3	1
1	18	3	2	3	3	2	Greng	The Greens	4.50	3.00	2	4
1	18	3	2	3	7	4	DP	Democratic Party	5.50	4.00	3	2
1	18	3	2	3	8	2	LSAP	Luxembourg Socialist Workers' Party	4.00	4.00	2	4
2	19	2	2	2	2	4	PN	Nationalist Party	6.43	6.57	3	1
2	19	2	2	2	8	4	PL	Labour Party	6.43	2.00	4	2
1	20	3	2	3	1	1	SGP	Reformed Political Party	7.17	9.92	3	1
1	20	3	2	3	1	2	FvD	Forum for Democracy	9.08	8.33	4	1
1	20	3	2	3	2	1	50PLUS	50PLUS	4.45	5.60	3	3
1	20	3	2	3	2	2	CDA	Christian Democratic Appeal	6.69	7.15	3	1
1	20	3	2	3	2	1	CU	ChristianUnion	4.31	8.15	2	3
1	20	3	2	3	3	2	GL	GreenLeft	2.38	0.85	1	4
1	20	3	2	3	4	1	PVdD	Party for the Animals	3.18	2.92	1	4
1	20	3	2	3	5	1	PVV	Party for Freedom	6.46	7.23	4	1
1	20	3	2	3	7	1	D66	Democrats 68	6.23	1.38	2	2
1	20	3	2	3	7	2	VVD	People's Party for Freedom and Democracy	8.15	5.00	4	2
1	20	3	2	3	8	3	PvdA	Labour Party	3.62	3.08	2	4

Region	Country	r_gdp_pc	gge	Reason_to_Vote	Groups	Party_Size	Party_Abbr	Party_Name_eng	Irecon	galtan	env	Pol_Dim
4	21	1	2	1	1	4	PiS	Law and Justice Party	2.95	9.14	4	3
4	21	1	2	1	2	1	PSL	Polish People's Party	4.33	7.10	3	3
4	21	1	2	1	2	3	PO	Civic Platform	6.57	4.67	3	2
4	21	1	2	1	8	1	Wiosnia	Spring	3.50	0.84	1	4
4	21	1	2	1	8	1	Lewica Razem	Left Together	1.29	1.22	1	4
2	22	2	3	2	2	1	CDS/PP	Democratic and Social Center; People's Party	8.50	8.88	3	1
2	22	2	3	2	2	3	PSD	Social Democratic Party	6.50	7.00	3	1
2	22	2	3	2	3	1	PAN	People—Animals—Nature	3.83	4.00	1	4
2	22	2	3	2	4	1	PCP	Portuguese Communist Party	0.75	5.13	2	3
2	22	2	3	2	4	1	BE	Left Bloc	1.00	1.75	2	4
2	22	2	3	2	8	4	PS	Socialist Party	4.00	4.38	2	4
4	23	1	1	1	2	1	PMP	People's Movement Party	7.36	7.21	3	1
4	23	1	1	1	2	4	PNL	National Liberal Party	7.25	6.00	3	1
4	23	1	1	1	2	1	UDMR	Hungarian Democratic Union of Romania	5.69	6.06	2	1
4	23	1	1	1	7	3	USR	Save Romania Union	6.50	2.63	2	2
4	23	1	1	1	8	1	PRO	PRO Romania	4.53	6.54	3	3
4	23	1	1	1	8	4	PSD	Social Democratic Party	3.38	8.25	3	3
4	24	2	1	2	1	2	SaS	Freedom and Solidarity	8.13	3.19	3	2
4	24	2	1	2	2	1	OLaNO	Ordinary People and Independent Personalities	6.00	6.79	3	1
4	24	2	1	2	2	2	KDH	Christian Democratic Movement	6.19	8.06	3	1
4	24	2	1	2	2	2	SPOLU	TOGETHER—Civic Democracy	6.13	3.00	2	2

Region	Country	r_gdp_pc	gge	Reason_to_Vote	Groups	Party_Size	Party_Abbr	Party_Name_eng	Irecon	galtan	env	Pol_Dim
4	24	2	1	2	6	1	LSNS	People's Party—Our Slovakia	3.94	9.81	4	3
4	24	2	1	2	7	2	PS	Progressive Slovakia	5.00	1.50	1	4
4	24	2	1	2	8	3	Smer-SD	Direction-Third Way;Direction—Social Democracy	3.50	7.88	4	3
2	25	2	2	2	2	2	NSI	New Slovenia—Christian People's Party	7.36	8.00	3	1
2	25	2	2	2	2	4	SDS	Social Democratic Party of Slovenia; Slovenian Democratic Party	7.50	8.73	3	1
2	25	2	2	2	7	3	LMS	List of Marjan Sarec	4.64	4.64	2	4
2	25	2	2	2	8	3	SD	Social Democrats	3.07	2.53	2	4
2	26	2	3	2	1	1	Vox	Voice (Latin)	9.33	9.67	4	1
2	26	2	3	2	2	3	PPP	People's Party	7.93	8.00	3	1
2	26	2	3	2	3	1	ERC	Republican Left of Catalonia	3.40	2.87	2	4
2	26	2	3	2	4	1	IU	United Left	1.80	2.20	2	4
2	26	2	3	2	4	1	Podemos	We Can	2.13	1.33	1	4
2	26	2	3	2	6	1	PdeCat	Catalan European Democratic Party (Together for Catalonia partner)	6.87	5.87	3	1
2	26	2	3	2	7	2	Cs	Citizens—Party of the Citizenry	7.40	5.47	3	1
2	26	2	3	2	7	1	PNV	Basque Nationalist Party	5.80	5.67	2	1
2	26	2	3	2	8	4	PSOE	Spanish Socialist Workers' Party	3.80	2.93	2	4
3	27	3	2	3	1	2	SD	Sweden Democrats	5.59	8.76	4	1
3	27	3	2	3	2	1	KD	Christian-Democrats	7.24	7.06	3	1

Region	Country	r_gdp_pc	gge	Reason_to_Vote	Groups	Party_Size	Party_Abbr	Party_Name_eng	Irecon	galtan	env	Pol_Dim
3	27	3	2	3	2	2	M	Moderate Party	7.71	5.94	3	1
3	27	3	2	3	3	2	MP	Environment Party— The Greens	3.94	1.59	1	4
3	27	3	2	3	4	1	V	Left Party	1.76	1.94	1	4
3	27	3	2	3	7	1	L	Liberal People’s Party	7.12	3.24	3	2
3	27	3	2	3	7	1	C	Center Party	8.00	2.24	2	2
3	27	3	2	3	8	3	S/SAP	Worker’s Party-Social Democrats Swedish Social Democratic Party	4.12	4.41	2	4

Πηγή: Προσωπική επεξεργασία δεδομένων.

Πίνακας Παραρτήματος 8: EU 2014 Party Competition

Region	Country	Groups	Party size	Party_Abbr.	Party_name_eng	Irecon	galtan	env	Pol_Dim
1	1	7	1	NEOS	NEOS—The New Austria and Liberal Forum	7.60	2.90	3	2
1	1	3	2	GRUNE	The Austrian Green Party	2.80	1.70	1	4
1	1	5	3	FPO	Freedom Party of Austria	5.50	8.80	3	1
1	1	8	3	SPO	Social Democratic Party of Austria	2.80	4.00	2	4
1	1	2	3	OVP	Austrian People's Party	6.40	7.20	3	1
1	2	8	1	SPA	Socialist Party Differently	2.80	2.60	2	4
1	2	3	1	ECOLO	Ecolo	2.20	1.20	1	4
1	2	3	1	Groen	Green!	2.00	1.20	1	4
1	2	5	1	VB	Flemish Bloc; Flemish Interest	5.50	9.00	3	1
1	2	2	1	CDH	Humanist Democratic Centre	4.20	5.00	3	3
1	2	2	1	CD&V	Christian People's Party; Christian Democratic & Flemish	5.60	5.60	3	1
1	2	8	2	PS	Socialist Party	2.40	3.40	2	4
1	2	7	2	MR	Reformist Movement	7.60	3.00	3	2
1	2	7	2	VLD	Open Flemish Liberals and Democrats	7.80	2.40	3	2
1	2	1	2	NVA	New Flemish Alliance	8.20	6.20	4	1
4	3	1	1	VMRO-BND	Gergiovden-VMRO; VMRO—Bulgarian National Movement	3.73	8.63	4	3
4	3	2	1	DSB	Democrats for a Strong Bulgaria	8.00	4.12	3	2

Region	Country	Groups	Party size	Party_Abbr.	Party_name_eng	Irecon	galtan	env	Pol_Dim
4	3	1	1	BBT	Bulgaria without Censorship	3.90	7.45	3	3
4	3	8	3	BSP	Coalition for Bulgaria;BSP—Left Bulgaria;Bulgarian Socialist Party	3.47	5.94	3	3
4	3	7	3	DPS	Movement for Rights and Freedoms	4.35	6.59	3	3
4	3	2	4	GERB	Citizens for European Development of Bulgaria	7.00	5.12	3	1
2	4	7	1	HNS	Croatian People's Party—Liberal Democrats	6.11	1.75	3	2
2	4	7	1	IDS	Istrian Democratic Assembly	5.33	1.88	3	2
2	4	1	1	HSP	Croatian Party of Rights	4.71	9.38	3	3
2	4	3	1	ORaH	Croatian Sustainable Development	3.00	1.00	1	4
2	4	8	2	SDP	Social Democratic Party of Croatia	4.78	2.25	3	4
2	4	2	4	HDZ	Croatian Democratic Union	5.33	8.25	3	1
2	5	8	2	DIKO	Democratic Party	6.25	6.25	3	1
2	5	8	2	EDEK	Movement for Social Democracy EDEK	4.50	4.50	2	4
2	5	2	4	DISY	Democratic Rally	8.50	6.00	3	1
2	5	4	4	AKEL	Progressive Party of Working People	2.00	3.25	2	4
4	6	9	1	SVOBODNI	Party of Free Citizens	9.23	4.86	4	2
4	6	1	1	ODS	Civic Democratic Party	8.14	6.00	4	1

Region	Country	Groups	Party size	Party_Abbr.	Party_name_eng	Irecon	galtan	env	Pol_Dim
4	6	4	2	KSCM	Communist Party of Bohemia and Moravia	1.00	6.57	3	3
4	6	2	2	KDU-CSL	Christian Democratic Union—Czechoslovak People’s Party	5.57	7.64	2	1
4	6	8	2	CSSD	Czech Social Democratic Party	2.71	4.43	3	4
4	6	2	2	TOP09	Top09; Tradition Responsibility Prosperity 10	7.86	5.50	3	1
4	6	7	2	ANO2011	ANO 2011, Action of Dissatisfied Citizens	6.36	4.45	3	2
3	7	7	1	RV	Radical Left-Social Liberal Party	6.50	1.90	2	2
3	7	2	1	KF	Conservative People’s Party	7.60	7.20	3	1
3	7	3	1	SF	Socialist People’s Party	2.30	3.10	1	4
3	7	4	1	FolkB	People’s Movement Against the EU	1.33	2.75	1	4
3	7	7	2	V	Venstre, Liberal Party of Denmark	7.30	5.70	3	1
3	7	8	3	SD	Social Democrats	3.90	5.20	2	3
3	7	1	4	DF	Danish People’s Party	4.50	8.40	3	3
3	8	2	2	IRL	Pro Patria and Res Publica Union	8.25	6.63	3	1
3	8	7	2	EK	Estonian Center Party	3.88	6.63	3	3
3	8	8	2	SDE	Social Democratic Party	4.75	2.50	3	4
3	8	7	4	ER	Estonian Reform Party	8.25	3.13	3	2
3	9	4	1	VAS	Left Alliance	1.67	1.89	2	4

Region	Country	Groups	Party size	Party_Abbr.	Party_name_eng	Irecon	galtan	env	Pol_Dim
3	9	7	1	RKP/SFP	Swedish People's Party;The Swedish People's Party of Finland	7.33	2.11	3	2
3	9	3	1	VIHR	Green League	4.44	0.78	1	4
3	9	8	2	SDP	Social Democratic Party of Finland	3.44	3.22	3	4
3	9	1	2	PS	True Finns; The Finns party	4.11	9.11	4	3
3	9	2	3	KOK	National Coalition Party	8.22	4.75	3	2
3	9	7	3	KESK	Finnish Center Party	5.44	7.00	3	1
1	10	4	1	PCF	French Communist Party	1.17	3.91	3	4
1	10	8	1	PRG	Left Radical Party	3.75	3.42	3	4
1	10	4	1	PG	Left Party	1.11	2.40	2	4
1	10	4	1	Ensemble	Together	2.33	3.50	2	4
1	10	7	1	MODEM	Mouvement Démocrate	6.45	5.36	3	1
1	10	3	1	EELV	Green Party; Europe Ecology—The Greens	3.25	1.42	1	4
1	10	8	2	PS	Socialist Party	3.83	3.36	3	4
1	10	2	3	UMP	Union for Popular Movement	7.33	7.17	3	1
1	10	5	4	FN	National Front; National Rally	5.91	8.92	4	1
1	11	6	1	NPD	National Democratic Party of Germany	5.33	9.82	3	1
1	11	3	1	Piraten	Pirate Party of Germany	3.25	1.91	2	4
1	11	6	1	DieTier	Human Environment Animal Protection	2.00	4.00	1	4
1	11	7	1	FDP	Free Democratic Party	8.00	3.38	3	2

Region	Country	Groups	Party size	Party_Abbr.	Party_name_eng	Irecon	galtan	env	Pol_Dim
1	11	2	1	CSU	Christian Social Union in Bavaria	6.08	7.92	3	1
1	11	4	1	LINKE	The Left	1.25	4.92	2	4
1	11	1	1	AfD	Alternative for Germany	8.33	8.69	4	1
1	11	3	2	Grunen	Alliance 90; The Greens	3.50	2.15	1	4
1	11	8	3	SPD	Social Democratic Party of Germany	3.50	4.15	2	4
1	11	2	4	CDU	Christian Democratic Union of Germany	5.92	6.00	3	1
2	12	1	1	ANEL	Independent Greeks	5.11	8.56	4	1
2	12	8	1	PASOK	Panhellenic Socialist Movement	5.44	4.00	3	2
2	12	6	1	KKE	Communist Party of Greece	0.11	5.78	3	3
2	12	8	1	Potami	The River	5.67	2.11	2	2
2	12	6	2	XA	Popular Association—Golden Dawn	2.88	10.00	4	3
2	12	2	3	ND	New Democracy	7.11	7.00	4	1
2	12	4	3	SYRIZA	Coalition of the Radical Left	1.44	2.11	2	4
4	13	3	1	LMP	Politics Can Be Different	3.62	2.93	1	4
4	13	3	1	E14	Together 2014; Together 2019	4.86	2.36	2	4
4	13	8	1	MSZP	Hungarian Socialist Party	4.07	4.07	3	4
4	13	8	1	DK	Democratic Coalition	4.86	2.57	3	4
4	13	6	2	JOBBIK	Jobbik—Movement for a Better Hungary	4.00	9.50	3	3

Region	Country	Groups	Party size	Party_Abbr.	Party_name_eng	Irecon	galtan	env	Pol_Dim
4	13	2	4	Fidesz	Fidesz—Hungarian Civic Union; Fidesz—Christian Democratic People’s Party	3.69	8.64	3	3
3	14	1	1	FF	Soldiers of Destiny	5.75	7.25	3	1
3	14	4	3	SF	We Ourselves	1.88	5.13	2	3
3	14	2	4	FG	Family of the Irish	7.13	6.38	3	
2	15	2	1	UDC	Union of Christian and Center Democrats; Union of the Centre	5.29	7.86	3	1
2	15	2	1	SVP	South Tyrolean People’s Party	5.40	7.25	2	1
2	15	2	1	NCD	New Centre-Right	6.00	8.00	3	1
2	15	5	1	LN	Northern League	7.29	9.14	3	1
2	15	2	2	FI	Forward Italy	7.00	7.29	4	1
2	15	9	3	M5S	Five Star Movement	3.43	2.57	1	4
2	15	8	4	PD	Democratic Party	4.57	2.43	2	4
3	16	3	2	LKS	For Human Rights in United Latvia; Latvian Russian Union	2.86	8.29	3	3
3	16	1	2	NA	National Alliance “All For Latvia!” — For Fatherland and Freedom/LNNK	5.89	8.11	3	1
3	16	8	2	SDPS	Harmony Centre; Social Democratic Party “Harmony”	3.56	7.00	3	3
3	16	9	2	ZZS	Union of Greens and Farmers	5.67	7.22	3	1
3	16	2	4	V	Unity	6.67	4.00	3	2

Region	Country	Groups	Party size	Party_Abbr.	Party_name_eng	Irecon	galtan	env	Pol_Dim
3	17	3	1	LVZS	Lithuanian Peasant Party;Lithuanian Peasant Popular Union;Lithuanian Peasant and Greens Union;Lithuanian Peasant Union	3.42	6.17	2	3
3	17	1	1	LLRA	Electoral Action of Lithuania's Poles	3.58	8.86	3	3
3	17	7	1	DP	Labour Party	4.69	5.86	3	3
3	17	8	2	LSDP	Social Democratic Party of Lithuania	3.31	4.29	3	4
3	17	2	2	TS-LKD	Homeland Union—Lithuanian Christian Democrats; Homeland Union	6.54	7.29	3	1
3	17	9	2	TT	Order and Justice	4.38	8.29	3	3
3	17	7	2	LRLS	Liberals' Movement of the Republic of Lithuania; Liberal Movement;Liberal Movement of the Republic of Lithuania	8.62	2.43	3	2
1	18	3	2	GRENG	The Greens	4.00	0.50	1	4
1	18	7	2	DP	Democratic Party	7.50	0.50	3	2
1	18	8	2	LSAP	Luxembourg Socialist Workers' Party	4.50	1.00	3	
1	18	2	4	CSV	Christian Social People's Party	4.50	6.00	3	3
2	19	8	4	PL	Labour Party	5.25	2.25	4	2
2	19	2	4	PN	Nationalist Party	6.25	4.75	3	2

Region	Country	Groups	Party size	Party_Abbr.	Party_name_eng	Irecon	galton	env	Pol_Dim
1	20	1	1	SGP	Reformed Political Party	6.89	9.44	3	1
1	20	1	1	CU	ChristianUnion	4.11	7.67	2	3
1	20	4	1	PvdD	Party for the Animals	2.43	2.33	1	4
1	20	3	1	GL	GreenLeft	2.67	1.00	1	4
1	20	4	1	SP	Socialist Party	1.00	4.11	2	4
1	20	8	2	PvdA	Labour Party	3.22	3.00	2	4
1	20	7	2	VVD	People's Party for Freedom and Democracy	8.33	5.13	3	1
1	20	7	2	D66	Democrats 67	6.56	1.00	2	2
1	20	5	2	PVV	Party for Freedom	4.56	7.78	4	3
1	20	2	2	CDA	Christian Democratic Appeal	6.56	6.44	3	1
4	21	2	1	PSL	Polish People's Party	3.47	6.94	3	3
4	21	5	1	KNP	Congress of the New Right	9.59	8.82	4	1
4	21	8	1	SLD	Alliance of Democratic Left; Democratic Left Alliance	3.12	2.76	2	4
4	21	2	4	PO	Civic Platform	6.29	4.59	3	2
4	21	1	4	PiS	Law and Justice Party	3.06	8.47	3	3
2	22	2	1	PP	Democratic and Social Center; People's Party	7.00	7.33	3	1
2	22	4	1	BE	Left Bloc	0.67	0.67	1	4
2	22	7	1	MPT	Earth Party	7.00	6.33	1	1
2	22	4	2	CDU	Democratic Unitarian Coalition	0.33	4.17	2	4
2	22	2	3	PSD	Social Democratic Party	7.83	5.67	3	1
2	22	8	4	PS	Socialist Party	4.67	3.17	2	4

Region	Country	Groups	Party size	Party_Abbr.	Party_name_eng	Irecon	galtan	env	Pol_Dim
4	23	8	1	PC	Romanian Humanist Party; Conservative Party	5.00	7.94	3	1
4	23	2	1	UDMR	Hungarian Democratic Union of Romania	6.13	5.69	3	1
4	23	8	1	UNPR	National Union for the Progress of Romania	3.57	7.64	3	3
4	23	2	1	PMP	People's Movement Party	7.06	5.06	3	1
4	23	2	2	PDL	Democratic Party	7.18	5.59	3	1
4	23	2	2	PNL	National Liberal Party	6.65	5.35	3	1
4	23	8	4	PSD	Social Democratic Party	3.59	7.35	3	3
4	24	2	1	SMK-MKP	Party of the Hungarian Coalition;Hungarian Coalition	5.71	7.50	3	1
4	24	7	1	SaS	Freedom and Solidarity	8.57	2.79	3	2
4	24	2	1	MH	Bridge	6.36	5.79	3	1
4	24	1	1	OLaNO	Ordinary People and Independent Personalities	6.55	8.08	3	1
4	24	1	1	NOVA	New Majority	7.08	7.08	3	1
4	24	2	2	SDKU-DS	Slovak Democratic and Christian Union—Democratic Party	7.57	5.31	3	1
4	24	2	2	KDH	Christian Democratic Movement	6.00	8.93	3	1
4	24	8	4	Smer-SD	Direction-Third Way;Direction—Social Democracy	2.57	6.93	3	3
2	25	8	2	SD	Social Democrats	3.42	3.54	2	4

Region	Country	Groups	Party size	Party_Abbr.	Party_name_eng	Irecon	galtan	env	Pol_Dim
2	25	2	2	SLS	Slovenian People's Party-Slovenian Christian Democrats; Slovenian People's Party	6.31	7.08	2	1
2	25	2	2	NSI	New Slovenia—Christian People's Party	8.08	8.31	3	1
2	25	7	2	DeSUS	Democratic Party of Pensioners of Slovenia	4.00	5.31	2	3
2	25	2	4	SDS	Social Democratic Party of Slovenia; Slovenian Democratic Party	8.62	8.38	3	1
2	26	7	1	EAJ/PNV	Basque Nationalist Party	6.33	6.40	null	1
2	26	3	1	ICV	Initiative for Catalonia	2.00	0.89	3	4
2	26	7	1	C's	Citizens—Party of the Citizenry	6.50	3.22	2	2
2	26	4	1	IU	United Left	1.78	1.40	2	4
2	26	7	1	UPyD	Union, Progress, and Democracy	6.00	3.11	1	2
2	26	4	1	Podemos	We Can	1.25	1.75	2	4
2	26	8	3	PSOE	Spanish Socialist Workers' Party	4.11	2.20	2	4
2	26	2	3	PP	People's Party	7.67	8.00	3	1
3	27	4	1	V	Left Party	1.38	1.95	1	4
3	27	7	1	C	Center Party	7.67	3.05	2	2
3	27	2	1	KD	Christian-Democrats	7.19	6.95	3	1
3	27	8	1	FI	Feminist Initiative	1.71	0.81	1	4
3	27	7	2	FP	Liberal People's Party	7.48	3.14	3	2
3	27	9	2	SD	Sweden Democrats	5.40	9.24	4	1
3	27	2	2	M	Moderate Party	7.67	4.67	3	2

Region	Country	Groups	Party size	Party_Abbr.	Party_name_eng	Irecon	galtan	env	Pol_Dim
3	27	3	3	MP	Environment Party— The Greens	3.52	1.62	1	4
3	27	8	3	SAP	Worker's Party-Social Democrats Swedish Social Democratic Party	3.43	3.62	2	4

Πηγή: Προσωπική επεξεργασία δεδομένων.

Πίνακας Παραρτήματος 9: Environmental Protection position per party's ideology

total				pro				anti							
L/L	55	L/C	31	L/L	43	78%	L/C	5	16%	L/L	12	22%	L/C	26	84%
R/L	28	R/C	59	R/L	6	21%	R/C	4	7%	R/L	22	79%	R/C	55	93%
Liberal		Conservative		Liberal			Conservative			Liberal			Conservative		
total	83	total	90	pro	49	59%	pro	9	10%	anti	34	41%	anti	81	90%
		Total parties	173				Total pro parties	58	34%				Total anti parties	115	66%

2019

total				pro				anti							
L/L	57	L/C	30	L/L	53	93%	L/C	3	10%	L/L	4	7%	L/C	27	90%
R/L	27	R/C	53	R/L	10	37%	R/C	3	6%	R/L	17	63%	R/C	50	94%
Liberal		Conservative		Liberal			Conservative			Liberal			Conservative		
total	84	total	83	pro	63	75%	pro	6	7%	anti	21	25%	anti	77	93%
		Total parties	167				Total pro parties	69	41%				Total anti parties	98	59%

2019 vs 2014

total				pro				anti			
L/L	4%	L/C	-3%	L/L	19%	L/C	38%	L/L	68%	L/C	7%
	-		-				-		-		
R/L	4%	R/C	10%	R/L	73%	R/C	17%	R/L	20%	R/C	1%
Liberal total	1%	Conservative total	-8%	Liberal pro	27%	Conservative pro	-	Liberal anti	-	Conservative anti	3%
							28%		39%		12%
		Total parties	-3%			Total pro parties	23%			Total anti parties	-

Note: Leftwing/Liberal: L/L, Rightwing/Liberal: R/L, Leftwing/Conservative: L/C, Rightwing/Conservative: R/C

Πηγή: Προσωπική επεξεργασία δεδομένων.

Πίνακας Παραρτήματος 10: Environmental Protection position per Country data

Country	Parties		strongly anti				moderately anti				moderately pro				strongly pro			
			L/C	L/L	R/C	R/L	L/C	L/L	R/C	R/L	L/C	L/L	R/C	R/L	L/C	L/L	R/C	R/L
EU 27	167				23				75				51				18	
					14%				45%				31%				11%	
		no	6	0	14	3	21	4	36	14	3	35	3	10	0	18	0	0
		%	26%	0%	61%	13%	28%	5%	48%	19%	6%	69%	6%	20%	0%	100%	0%	0%
Austria	5				1				2				1				1	
					20%				40%				20%				20%	
		no	0	0	1	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	1	0	0
		%	0%	0%	100%	0%	0%	0%	50%	50%	0%	100%	0%	0%	0%	100%	0%	0%
Belgium	11				2				3				4				2	
					18%				27%				36%				18%	
		no	0	0	2	0	0	0	1	2	1	3	0	0	0	2	0	0
		%	0%	0%	100%	0%	0%	0%	33%	67%	25%	75%	0%	0%	0%	100%	0%	0%
Bulgaria	4				0				4				0				0	
					0%				100%				0%				0%	
		no	0	0	0	0	3	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		%					75%	0%	25%	0%								
Croatia	5				0				3				2				0	
					0%				60%				40%				0%	
		no	0	0	0	0	1	1	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0
		%					33%	33%	33%	0%	0%	50%	0%	50%				
Cyprus	4				1				2				1				0	
					25%				50%				25%				0%	
		no	0	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0
		%	0%	0%	100%	0%	50%	0%	50%	0%	0%	100%	0%	0%				
Czech Rep.	8				3				3				2				0	
					38%				38%				25%				0%	
		no	2	0	1	0	1	0	1	1	0	1	0	1	0	0	0	0

Country	Parties		strongly anti				moderately anti				moderately pro				strongly pro			
			L/C	L/L	R/C	R/L	L/C	L/L	R/C	R/L	L/C	L/L	R/C	R/L	L/C	L/L	R/C	R/L
		%	67%	0%	33%	0%	33%	0%	33%	33%	0%	50%	0%	50%				
Denmark	7			0				3				4				0		
				0%				43%				57%				0%		
		no	0	0	0	0	1	0	2	0	0	3	0	1	0	0	0	0
		%					33%	0%	67%	0%	0%	75%	0%	25%				
Estonia	5			0				3				2				0		
				0%				60%				40%				0%		
		no	0	0	0	0	1	0	1	1	0	2	0	0	0	0	0	0
		%					33%	0%	33%	33%	0%	100%	0%	0%				
Finland	7			1				2				3				1		
				14%				29%				43%				14%		
		no	0	0	1	0	0	0	2	0	0	2	0	1	0	1	0	0
		%	0%	0%	100%	0%	0%	0%	100%	0%	0%	67%	0%	33%	0%	100%	0%	0%
France	7			0				4				2				1		
				0%				57%				29%				14%		
		no	0	0	0	0	0	0	2	2	0	2	0	0	0	1	0	0
		%					0%	0%	50%	50%	0%	100%	0%	0%	0%	100%	0%	0%
Germany	9			2				2				3				2		
				22%				22%				33%				22%		
		no	0	0	1	1	0	0	2	0	0	3	0	0	0	2	0	0
		%	0%	0%	50%	50%	0%	0%	100%	0%	0%	100%	0%	0%	0%	100%	0%	0%
Greece	6			0				5				1				0		
				0%				83%				17%				0%		
		no	0	0	0	0	3	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0
		%					60%	20%	20%	0%	0%	100%	0%	0%				
Hungary	5			1				1				3				0		
				20%				20%				60%				0%		
		no	1	0	0	0	1	0	0	0	0	2	0	1	0	0	0	0
		%	100%	0%	0%	0%	100%	0%	0%	0%	0%	67%	0%	33%				

Country	Parties		strongly anti				moderately anti				moderately pro				strongly pro			
			L/C	L/L	R/C	R/L	L/C	L/L	R/C	R/L	L/C	L/L	R/C	R/L	L/C	L/L	R/C	R/L
Ireland	5			0	0			4				0				1		
		no	0	0%	0	0	0	80%	1	1	0	0	0	0	0	20%	0	0
		%					0%	50%	25%	25%					0%	100%	0%	0%
Italy	6			3				0				2				1		
		no	0	50%	3	0	0	0%	0	0	0	1	1	0	0	17%	0	0
		%	0%	0%	100%	0%					0%	50%	50%	0%	0%	100%	0%	0%
Latvia	5			0				4				1				0		
		no	0	0%	0	0	2	80%	1	1	0	0	0	1	0	0%	0	0
		%					50%	0%	25%	25%	0%	0%	0%	100%				
Lithuania	6			0				5				1				0		
		no	0	0%	0	0	3	83%	1	1	0	1	0	0	0	0%	0	0
		%					60%	0%	20%	20%	0%	100%	0%	0%				
Luxembourg	4			0				2				2				0		
		no	0	0%	0	0	0	50%	1	1	0	2	0	0	0	0%	0	0
		%					0%	0%	50%	50%	0%	100%	0%	0%				
Malta	2			1				1				0				0		
		no	0	50%	0	1	0	50%	1	0	0	0	0	0	0	0%	0	0
		%	0%	0%	0%	100%	0%	0%	100%	0%								
Netherlands	11			3				3				3				2		
		no	0	27%	2	1	1	27%	2	0	1	1	0	1	0	18%	0	0
		%	0%	0%	67%	33%	33%	0%	67%	0%	33%	33%	0%	33%	0%	100%	0%	0%
Poland	5			1				2				0				2		

Country	Parties	strongly anti				moderately anti				moderately pro				strongly pro				
		L/C	L/L	R/C	R/L	L/C	L/L	R/C	R/L	L/C	L/L	R/C	R/L	L/C	L/L	R/C	R/L	
			20%				40%				0%				40%			
		no	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	2	0	0
		%	100%	0%	0%	0%	50%	0%	0%	50%				0%	100%	0%	0%	
Portugal	6		0				2				3				1			
			0%				33%				50%				17%			
		no	0	0	0	0	0	0	2	0	1	2	0	0	0	1	0	0
		%					0%	0%	100%	0%	33%	67%	0%	0%	0%	100%	0%	0%
Romania	6		0				4				2				0			
			0%				67%				33%				0%			
		no	0	0	0	0	2	0	2	0	0	0	1	1	0	0	0	0
		%					50%	0%	50%	0%	0%	0%	50%	50%				
Slovakia	7		2				3				1				1			
			29%				43%				14%				14%			
		no	2	0	0	0	0	0	2	1	0	0	0	1	0	1	0	0
		%	100%	0%	0%	0%	0%	0%	67%	33%	0%	0%	0%	100%	0%	100%	0%	0%
Slovenia	4		0				2				2				0			
			0%				50%				50%				0%			
		no	0	0	0	0	0	0	2	0	0	2	0	0	0	0	0	0
		%					0%	0%	100%	0%	0%	100%	0%	0%				
Spain	9		1				3				4				1			
			11%				33%				44%				11%			
		no	0	0	1	0	0	0	3	0	0	3	1	0	0	1	0	0
		%	0%	0%	100%	0%	0%	0%	100%	0%	0%	75%	25%	0%	0%	100%	0%	0%
Sweden	8		1				3				2				2			
			13%				38%				25%				25%			
		no	0	0	1	0	0	0	2	1	0	1	0	1	0	2	0	0
		%	0%	0%	100%	0%	0%	0%	67%	33%	0%	50%	0%	50%	0%	100%	0%	0%

Πηγή: Προσωπική επεξεργασία δεδομένων.

Πίνακας Παραρτήματος 11: Environmental Protection position per gge scale data

	EU 27		gge1		gge2		gge3	
	no of parties	%	no of parties	%	no of parties	%	no of parties	%
strongly anti	23	14%	6	13%	14	15%	3	10%
Leftwing/Conservative	6	26%	5	83%	1	7%	0	0%
Leftwing/Liberal	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Rightwing/Conservative	14	61%	1	17%	10	71%	3	100%
Rightwing/Liberal	3	13%	0	0%	3	21%	0	0%
moderately anti	75	45%	27	59%	35	38%	13	45%
Leftwing/Conservative	21	28%	13	48%	7	20%	1	8%
Leftwing/Liberal	4	5%	0	0%	2	6%	2	15%
Rightwing/Conservative	36	48%	9	33%	19	54%	8	62%
Rightwing/Liberal	14	19%	5	19%	7	20%	2	15%
moderately pro	51	31%	12	26%	30	33%	9	31%
Leftwing/Conservative	3	6%	0	0%	2	7%	1	11%
Leftwing/Liberal	35	69%	6	50%	22	73%	7	78%
Rightwing/Conservative	3	6%	1	8%	1	3%	1	11%
Rightwing/Liberal	10	20%	5	42%	5	17%	0	0%
strongly pro	18	11%	1	2%	13	14%	4	14%
Leftwing/Conservative	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Leftwing/Liberal	18	100%	1	100%	13	100%	4	100%
Rightwing/Conservative	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Rightwing/Liberal	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
	167	100%	46	100%	92	100%	29	100%

	EU 27		gge1		gge2		gge3	
	no of parties	%	no of parties	%	no of parties	%	no of parties	%
anti (strongly & moderately)	98	59%	33	72%	49	53%	16	55%
Leftwing/Conservative	27	28%	18	55%	8	16%	1	6%
Leftwing/Liberal	4	4%	0	0%	2	4%	2	13%
Rightwing/Conservative	50	51%	10	30%	29	59%	11	69%
Rightwing/Liberal	17	17%	5	15%	10	20%	2	13%
pro (strongly & moderately)	69	41%	13	28%	43	47%	13	45%
Leftwing/Conservative	3	4%	0	0%	2	5%	1	8%
Leftwing/Liberal	53	77%	7	54%	35	81%	11	85%
Rightwing/Conservative	3	4%	1	8%	1	2%	1	8%
Rightwing/Liberal	10	14%	5	38%	5	12%	0	0%

Πηγή: Προσωπική επεξεργασία δεδομένων.

Πίνακας Παραρτήματος 12: Environmental Protection position per gdp scale data

	EU 27		1		2		3	
	no of parties	%	no of parties	%	no of parties	%	no of parties	%
strongly anti	23	14%	2	6%	11	19%	10	14%
Leftwing/Conservative	6	26%	2	100%	4	36%	0	0%
Leftwing/Liberal	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Rightwing/Conservative	14	61%	0	0%	6	55%	8	80%
Rightwing/Liberal	3	13%	0	0%	1	9%	2	20%
moderately anti	75	45%	23	64%	24	42%	28	38%
Leftwing/Conservative	21	28%	12	52%	6	25%	2	7%
Leftwing/Liberal	4	5%	1	4%	1	4%	2	7%
Rightwing/Conservative	36	48%	7	30%	14	58%	16	57%
Rightwing/Liberal	14	19%	3	13%	3	13%	8	29%
moderately pro	51	31%	9	25%	18	32%	24	32%
Leftwing/Conservative	3	6%	0	0%	1	6%	2	8%
Leftwing/Liberal	35	69%	4	44%	13	72%	18	75%
Rightwing/Conservative	3	6%	1	11%	2	11%	0	0%
Rightwing/Liberal	10	20%	4	44%	2	11%	4	17%
strongly pro	18	11%	2	6%	4	7%	12	16%
Leftwing/Conservative	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Leftwing/Liberal	18	100%	2	100%	4	100%	12	100%
Rightwing/Conservative	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Rightwing/Liberal	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
	167	100%	36	100%	57	100%	74	100%

	EU 27		1		2		3	
	no of parties	%	no of parties	%	no of parties	%	no of parties	%
anti (strongly & moderately)	98	59%	25	69%	35	61%	38	51%
Leftwing/Conservative	27	28%	14	56%	10	29%	2	5%
Leftwing/Liberal	4	4%	1	4%	1	3%	2	5%
Rightwing/Conservative	50	51%	7	28%	20	57%	24	63%
Rightwing/Liberal	17	17%	3	12%	4	11%	10	26%
pro (strongly & moderately)	69	41%	11	31%	22	39%	36	49%
Leftwing/Conservative	3	4%	0	0%	1	5%	2	6%
Leftwing/Liberal	53	77%	6	55%	17	77%	30	83%
Rightwing/Conservative	3	4%	1	9%	2	9%	0	0%
Rightwing/Liberal	10	14%	4	36%	2	9%	4	11%

Πηγή: Προσωπική επεξεργασία δεδομένων.

Πίνακας Παραρτήματος 13: Environmental Protection position per rtv scale data

	EU 27		Group 1		Group 2		Group 3	
	no of parties	%	no of parties	%	no of parties	%	no of parties	%
strongly anti	23	14%	5	12%	11	14%	7	17%
Leftwing/Conservative	6	26%	1	20%	5	45%	0	0%
Leftwing/Liberal	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Rightwing/Conservative	14	61%	4	80%	5	45%	5	71%
Rightwing/Liberal	3	13%	0	0%	1	9%	2	29%
moderately anti	75	45%	24	59%	36	45%	15	36%
Leftwing/Conservative	20	27%	13	54%	6	17%	2	13%
Leftwing/Liberal	4	5%	1	4%	3	8%	0	0%
Rightwing/Conservative	37	49%	7	29%	18	50%	11	73%
Rightwing/Liberal	14	19%	3	13%	9	25%	2	13%
moderately pro	51	31%	9	22%	25	31%	13	31%
Leftwing/Conservative	3	6%	0	0%	2	8%	1	8%
Leftwing/Liberal	35	69%	5	56%	18	72%	12	92%
Rightwing/Conservative	3	6%	2	22%	1	4%	0	0%
Rightwing/Liberal	10	20%	2	22%	4	16%	0	0%
strongly pro	18	11%	3	7%	8	10%	7	17%
Leftwing/Conservative	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Leftwing/Liberal	18	100%	3	100%	8	100%	7	100%
Rightwing/Conservative	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Rightwing/Liberal	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
	167	100%	41	100%	80	100%	42	100%

	EU 27		Group 1		Group 2		Group 3	
	no of parties	%	no of parties	%	no of parties	%	no of parties	%
anti (strongly & moderately)	98	59%	29	71%	47	59%	22	52%
Leftwing/Conservative	26	27%	14	48%	11	23%	2	9%
Leftwing/Liberal	4	4%	1	3%	3	6%	0	0%
Rightwing/Conservative	51	52%	11	38%	23	49%	16	73%
Rightwing/Liberal	17	17%	3	10%	10	21%	4	18%
pro (strongly & moderately)	69	41%	12	29%	33	41%	20	48%
Leftwing/Conservative	3	4%	0	0%	2	6%	1	5%
Leftwing/Liberal	53	77%	8	67%	26	79%	19	95%
Rightwing/Conservative	3	4%	2	17%	1	3%	0	0%
Rightwing/Liberal	10	14%	2	17%	4	12%	0	0%

Πηγή: Προσωπική επεξεργασία δεδομένων.

Πίνακας Παραρτήματος 14: Environmental Protection position per Political Group data

	EU 27		ECR		EPP		Greens		GUE		ID		NI		Renew		S&D	
	no	%	no	%	no	%	no	%	no	%	no	%	no	%	no	%	no	%
strongly anti	23	14%	7	50%	3	7%	0	0%	1	6%	7	70%	1	13%	2	7%	2	7%
Left/Cons	6	26%	3	43%	1	33%	0		1	100%	1	14%	1	100%	0	0%	1	50%
Left/Lib	0	0%	0	0%	0	0%	0		0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Right/Cons	14	61%	3	43%	2	67%	0		0	0%	6	86%	0	0%	0	0%	0	0%
Right/Lib	3	13%	1	14%	0	0%	0		0	0%	0	0%	0	0%	2	100%	1	50%
moderately anti	75	45%	7	50%	33	79%	2	12%	2	13%	3	30%	4	50%	16	53%	8	27%
Left/Cons	20	27%	1	14%	3	9%	2	100%	0	0%	2	67%	3	75%	3	19%	5	63%
Left/Lib	4	5%	0	0%	0	0%	0	0%	2	100%	0	0%	0	0%	0	0%	2	25%
Right/Cons	37	49%	6	86%	26	79%	0	0%	0	0%	1	33%	1	25%	4	25%	1	13%
Right/Lib	14	19%	0	0%	4	12%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	9	56%	0	0%
moderately pro	51	31%	0	0%	6	14%	5	29%	10	63%	0	0%	1	13%	11	37%	18	60%
Left/Cons	3	6%	0		2	33%	0	0%	1	10%	0		0	0%	0	0%	0	0%
Left/Lib	35	69%	0		0	0%	5	100%	9	90%	0		1	100%	2	18%	18	100%
Right/Cons	3	6%	0		2	33%	0	0%	0	0%	0		0	0%	1	9%	0	0%
Right/Lib	10	20%	0		2	33%	0	0%	0	0%	0		0	0%	8	73%	0	0%
strongly pro	18	11%	0	0%	0	0%	10	59%	3	19%	0	0%	2	25%	1	3%	2	7%
Left/Cons	0	0%	0		0		0	0%	0	0%	0		0	0%	0	0%	0	0%
Left/Lib	18	100%	0		0		10	100%	3	100%	0		2	100%	1	100%	2	100%
Right/Cons	0	0%	0		0		0	0%	0	0%	0		0	0%	0	0%	0	0%
Right/Lib	0	0%	0		0		0	0%	0	0%	0		0	0%	0	0%	0	0%
	167	100%	14	100%	42	100%	17	100%	16	100%	10	100%	8	100%	30	100%	30	100%

	EU 27		ECR		EPP		Greens		GUE		ID		NI		Renew		S&D	
	no	%	no	%	no	%	no	%	no	%	no	%	no	%	no	%	no	%
anti (strongly & moderately)	98	59%	14	100%	36	86%	2	12%	3	19%	10	100%	5	63%	18	60%	10	33%
Left/Cons	26	27%	4	29%	4	11%	2	100%	1	33%	3	30%	4	80%	3	17%	6	60%
Left/Lib	4	4%	0	0%	0	0%	0	0%	2	67%	0	0%	0	0%	0	0%	2	20%
Right/Cons	51	52%	9	64%	28	78%	0	0%	0	0%	7	70%	1	20%	4	22%	1	10%
Right/Lib	17	17%	1	7%	4	11%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	11	61%	1	10%
pro (strongly & moderately)	69	41%	0	0%	6	14%	15	88%	13	81%	0	0%	3	38%	12	40%	20	67%
Left/Cons	3	4%	0		2	33%	0	0%	1	8%	0		0	0%	0	0%	0	0%
Left/Lib	53	77%	0		0	0%	15	100%	12	92%	0		3	100%	3	25%	20	100%
Right/Cons	3	4%	0		2	33%	0	0%	0	0%	0		0	0%	1	8%	0	0%
Right/Lib	10	14%	0		2	33%	0	0%	0	0%	0		0	0%	8	67%	0	0%

Πηγή: Προσωπική επεξεργασία δεδομένων.

